

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İRFAN YALÇIN

Aşkın Yedi Rengi

İRFAN YALÇIN
AŞKIN YEDİ RENGİ

Kaynak Yayınları No: 904
Yayıncı Sertifika No: 14071
ISBN: 978-605-182-077-4

1. Basım: Ekim 2017

Genel Yayın Yönetmeni

Erdem Ergen

Editör

Eylül Yaran

Redaktör

Sinem Şentürk

Kapak Resmi

Gustave Klimt-Der Kuss (Öpücük), 180x180 cm tuval üzerine yağlıboya

Sayfa ve Kapak Tasarım

Çağlar Yalçın

Baskı ve Cilt

Yazmat Matbaacılık ve Tanıtım Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirke

Davutpaşa Kışla Cad. Kale İş Merkezi No: 141/37-38-39-40-41-42-43-44

Zeytinburnu / İSTANBUL

Tel : 0212 483 22 77

Sertifika No: 26412

© Bu kitabın yayın hakları Analiz Basım Yayın Tasarım Gıda Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'nindir.
Eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiç-
bir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM GIDA TİCARET VE
SANAYİ ANONİM ŞİRKETİ

Meşrutiyet Cad. 6/3 Beyoğlu 34435 İstanbul

www.kaynakyayinlari.com • iletisim@kaynakyayinlari.com

Tel: 0212 252 21 56-99 Faks: 0212 249 28 92

İRFAN YALÇIN, 1934'te Zonguldak'ta doğdu. 1960'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Adana, Samsun ve Zonguldak'ta altı yıl Fransızca öğretmenliği yaptı. 1972'de eğitim görevinden ayrılıp İstanbul'da bir kitabevi açtı. 1985'te Köyceğiz'e yerleşti. Edebiyata şiir ve eleştiriyle başladıysa da roman alanında yoğunlaştı.

1974'te ilk romanı *Pansiyon Huzur*'la "Milliyet Yayınları Roman Yarışması İkincilik Ödülü"ne layık görüldü. 1980'de *Ölümün Ağzı* adlı romanıyla "TDK Roman Ödülü"nü, *Fareyi Öldürmek* adlı romanıyla "Milliyet Roman Yarışması Mansiyon Ödülü"nü kazandı. Çeşitli tarihlerde "Zor Günler", "Pansiyon Huzur", "Aşağıdakiler" adlı oyunları Devlet Tiyatroları'nda sahnelendi. Romanlarından *Genelevde Yas* "14 Numara", *Fareyi öldürmek* "İçimdeki İnsan" adlarıyla filme alındı.

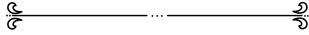
Yayımlanmış eserleri: *Pansiyon Huzur* (1974), *Genelevde Yas* (1978), *Ölümün Ağzı* (1979), *Fareyi Öldürmek* (1980), *Büyük Soytan* (1983), *Uzun Bir Yalnızlığın Tarihçesi* (1991), *Annem, Babam ve Ben* (1995), *İçimdeki Zonguldak* (2008), *İlk yaz Ölümleri ve Engerek* (2014), *Cellat Ağlıyor* (2014), *Son Bahçeler* (2015), *Sisler İçinden* (2017).

İRFAN YALÇIN
AŞKIN YEDİ RENGİ

Kızım Ayşegül'e...

Bir sevda ki sonu hicran,
Bir sevda ki hep yalnızlığa uzayan.

BİRİNCİ BÖLÜM
MASAL KUŞLARI KADAR GÜZEL

Acıdan ve öfkeden soluk soluğa bir madenci kentinin denize sarkmış bir kolunun, defneler ormanına gizlenmiş güzelliği. Cetvelle çizilmiş gibi yollar; sıra sıra çınar ağaçları kaldırımlar boyunca. Küçük kü büyü kü güzel gölgeli evler, küçük kü büyü kü güzel gölgeli evlerin çiçekli bahçeleri; şah gülleri, kadife çiçekleri, yediveren ya da Çin karanfilleri, rengârenk şebboylar, ortanca lar. Biraz uzaklardan, ağır gölgeli korulardan gelen kimi sevinçli, kimi iç çeker gibi kuş sesleri. Akşam oldu mu, dev bir ateşböceği olup bir yanıp bir sönen, düşleri, masalları besleyen deniz feneri. Sıcak yaz günlerinde, dallar arasında gezinen billur rüzgârlar ve rüzgârların kucağında gelen deniz ve yosun kokuları. Büyük kar lar da, o eski ipek kartpostallardan dökülen kış ıssızlığı.

Denize sarkan kayalıkların üstünden, defneler arasından bakınca, çok zaman sisler ve kömür dumanları içinde çırpınan kent görülüyor. Limanın kirli, bulanık sularında, kömür şilepleri, çatanalar, mavnalar, kayıklar, çirkin çığlıklı güzel martılar. Kentin biricik caddesini ikiye bölen demiryolunda, kömür yüklü yorgun trenlerin o bitmeyen inleyişi.

Bir ışık seline koşar gibiyim. İçime sızan ne varsa o günlerden, beni mutlu ediyor, baharlar yağıyor üstüme ama öyle az buz değil, binlerce bahar. Adı Suna, ben "Su" diyorum. Evlerimiz, bahçeleri-

miz bitişik; iki küçük ev, iki küçük bahçe; aynı evde oturan iki aile gibiyiz. Nasıl, nerde gördüm onu ilk, nasıl bir gün? Arıyorum o kadar içimde bulamıyorum, yok. Sonra sonra bulur gibi oluyorum sisler arasından. Ama bir kurgu belki de bu, bir düş.

Evlerinin önündeki bir musluktan akan suyla oynayan küçük bir kız, alnına düşmüş saçlarının içinden bana bakıp gülümsüyor, su dolduruyor avuçlarına ama içmiyor, öpüyor. Hava çok sıcak, saçları tütüyor sanki, sanki buharlar çıkıyor gülüşünden. İki bahçeyi ayıran tel örgüye yaklaşıp baktığımda şaşıyorum güzelliğine. Bırakıp suyu, yanıma geliyor. Bakakalıyorum, güzellik damlıyor her yerinden. Elimi uzatıyorum elini tutmak için ama olmuyor, tutamıyorum; tel engelliyor.

Yıllar sonra bir akşam, birbirimizi ilk gördüğümüzü anımsamaya çalışsak da bulamıyoruz. Ben ona avuçlarına aldığı suyu içmeyipti öptüğünü söylüyorum, o bana çocukluğumu boğan hastalığın beni yine yakaladığı bir günü. (Çocukluğumun astımlı günleri, gece yarısı boğulmalarım. Sıcak yaz akşamlarında o yapışkan yaz gecelerinde daha da sıklaşıyor. Bakıyor gibiyim bir aynanın içinden kendime, kendime şaşırmış gibiyim. Bir inip bir kalkıyor göğsüm. İnce bir duman dolaşıyor yüzümde sanki, yüzüm ölüm terliyor, görüyorum aynanın içinden. Bir eli ağzında, bembeyaz ağlıyor annem. Tutup elimden, O da ağlıyor, "Yapma" diyor, "yapma öyle, korkuyorum". Yanağımı öpüyor buğu gibi bir öpüşle, görüyorum aynanın içinden. Çok sonra dinginleştiğimde, atılmış bir eşya gibi dalgın ve dargınım.) Birbirimizi ilk gördüğümüz günü, en ince kıvrımlarında aradıysak da içimizin, bulamadık. O başka şey söyledi, ben başka. Sonunda onun bana bahçe telinin arasından anlattığı masalda söz birliği edip anlaştık, "Bu olsun birbirimizi ilk gördüğümüz an" dedik. Sarmaşık güllerle çevrili bir kameriyenin ve ince bir karanlığın içinde yan yanayız, serin bir yaz akşamı.

"Unuttun mu?" diyorum.

"Neyi?" diyor.

"Masalı" diyorum.

"Unutulur mu?" diyor.

"Peki ya o güzel boynuzlu, güzel bakışlı geyikleri?" diyorum.

"Hani o uzaklardan, dumanlı boralı dağlardan gelip masalın en güzel yerinden su içen geyikleri mi?" diyor.

"Evet" diyorum.

Savaş yılları. Kararınca hava, oradan oraya uçuşan ışıklarla doluyor gökyüzü. "Alman uçaklarını arıyor ışıldaklar" diyor babam, ben sorunca.

- Niye?

- Savaş var.

Savaş ne, Alman ne, Işıldak ne, bilmiyorum. "Hayır" diyor annem, "savaş yok, ışıkların dansı var!" Olduğu yerde fır dönüyor dans eder gibi, çocuksu gülümsüyor, yüzümü seviyor sonra gelip, saçlarımı öpüyor ve bir kaç kez ardı ardına, "Korkma sen" diyor. Şaşırılmış gibi bakıyorum; çiçekler yağıyor içime sesinden sanki. Uyanmak istemediğim güzel bir düşte gibiyim; uzanıp sarılıyorum.

"O kadar güzeldi ki Tanrı'yı görür gibi oldum" deyince Su'nun annesine yaşlı kadın, "Tanrı nerde?" diye sordu Su. "Konuşma, kapa çeneni" diye bağırdı Su'nun annesi. Gidip yanına Su'nun, "Gökte" dedim kulağına. "Annem" dedi, "gel, bakalım". Evden çıkıp yağmurdan yeni çıkmış bir ağacın yanından göğe baktık. "Bulutlar var yalnız" dedi Su. El ele tutuşup güldük.

"Tanrı" sözünü duyunca kalabalıklaşıyor Su'nun yüzü, sorular soruyor. Kapıya gelen Çingene kadınlar var, yanlarında yüzleri eskimiş, uzun otlar gibi bakan yaşlı çocuklar. Ekmek isteyince onlardan biri bir gün, "Tanrı versin" dedi Su'nun annesi, "çalışsana dileneceğine!" Sapsarı gülümsedi Çingene kadın: "Vermiyor o" dedi, "sen ver". Eve girip bir dilim ekmekle döndü Su, uzattı Çin-

gene kadına telden. Sonra annesine bakıp, "Vermiyormuş onlara" dedi.

Ne varsa içimize sızan o günlerden, ağır bir defne kokusuyla ve Su'yla geliyor. Aynı okul, aynı sınıf, aynı sıra. Uzaklardan geliyor sesi, duyuyorum. Görür görmez beni, yüzünü eliyle düzeltir gibi yapıp gülümsüyor ve "Hadi çabuk, zil çalacak" diyor. Her sabah böyle, değişmiyor. El ele tutuşup giderken, okul türküleri söylüyor, dallar arasında gezinen rüzgârların ve kuşların sesleri gibi sesler çıkarıp gülüyor. Gülerken ben, "Sen gülme, göğsün tıkanır, hastalanırsın" diyor, alınma elini koyup ateşime bakıyor annem gibi "yok ateşin" diyor.

Sesiyle oynuyor, sesini dilinin üstünde kaydırır gibi yapıp yeni dillenmiş çocuklar gibi konuşuyor, güldürüyor, "Artiz olacağım" diyor. Okulda, evde, yolda koruyucum o benim; kulağıma yapışınca öğretmen bir gün konuştum diye ve beni ağlatınca, o da ağlıyor sıraya kapanıp ve "Kulağım acıyor" diyor, "Sen niye ağlıyorsun?" diye sorunca öğretmen, sınıfı güldürüyor.

Okula giderken bazı sabahlar, önümüze çıkıyor ince yüzlü çirkin çocuk. Açıp kollarını, yürütmüyor bizi. Yakaladığı ava baktığı gibi bakıyor atmacanın. Burnumla, iki kaşımın arasıyla oynayıp yüzünü yaklaştırıyor yüzüme, saçları saçlarıma değiyor, "Dövüşelim" diyor dişlerinin arasından. Ağladı ağlayacak Su, yaşlar incileniyor gözlerinde ama ağlamıyor, çekip kolumdan yürütüyor beni. Bakakalıyor ince yüzlü çirkin çocuk arkamızdan.

Islak sabahlardan birinde, yine yolumuzu kestiğinde ince yüzlü çirkin çocuk, boşuk bir çığlık atıp boğazına sarılıyor onun Su, yakasını yırtıyor. Gitgide büyürken sesindeki fırtına, yolun aşağısına doğru kaçıyor çocuk. Gözlerim Su'da benim, bir orman yanıyor gibi yüzü, güzel gülüyor çok.

Su'nun babası Şarlo'nun bir değişkeni gibi, "i" harfini çağrıştırıyor; küçücük, çelimsiz. İncecik bir yüzde alabildiğine güler,

salkım saçak bıyıklar, öyle ki o bıyık bırakmamış da bıyık onu bırakmış sanki. Yüzüne yuva yapmış yapışkan bir gülümseme gitmiyor hiç. Ne zaman babamla içseler bahçede yaz akşamları, küçük bir çocuk oluyor ve "Öleceğim" diye ağlıyor. "Beş yıl sonra çok çok, bilemedin on. Nasıl ölürüm ama ben, söyler misin? Nasıl yok olurum? Şu elimle diktiğim Çin karanfilleri, şu akşamsefaları, şu yıldız çiçekleri, şu sıra sıra okka gülleri, şu bülbül ötüşlü flor-yalar nasıl yaşarlar bensiz, ne yaparlar?" Sonra yüzünü, en çok da gözlerini bir yenilmişliğin acı gülümseyişi kaplıyor.

Birileri birini dövüyor yarı aydınlığında sabahın. Dövmenin ya da dövülmenin gürültüsü. "Girmediğin, soymadığın ev kalmadı mahallede, pis hırsız!" Annem, babam, kız kardeşim ve ben, cama koşup bakıyoruz. Yer: Suların bahçesi. Dövenler on kişi kadar varlar ve mor bir çocuğu ortalarına almış, dövüyorlar. Çok dövüyorlar, spor yapar gibi dövüyorlar. Öyle ki yere düşmesiyle kalkması bir oluyor mor çocuğun ve yine düşüyor. Ağlamak istiyor da ağlayamıyor sanki, büyük inliyor. Yaralı bir hayvan var sesinde.

Sanki öfkeden tutuşmuşlar, sanki dumanlar tütüyor yüzlerinde, sanki dövmeye doyamıyorlar.

Babamın sesi:

"Yeter dövdüğünüz, öldüreceksiniz!"

Annemin sesi:

"Yapmayın nolur, o bir çocuk!"

Ve sonra birden bütün sesleri silen bir kapı çığlığı... Su'nun babası, yalınayak çıkıp evin kapısından dövücülerin arasına giriyor. Bir dişi ağzından sarkan, başı kan topu olmuş mor çocuğu, bir yıkıntının altından çekip alır gibi çıkardıktan sonra dövücülere bakıp, "Sizin mi bu dünya yalnız, utanmıyor musunuz?!" diye soruyor dişlerinin arasından, "çıkın bahçemden!"

Lise yılları... Çok uzun, çok güzel bir uzakta, yeşil bir tepenin üstünde lise. Aynı sınıfta, ayrı sıralardayız Su'yla. Alabildiğine hoşgörölü bir Fransızca öğretmenimiz var, isteyen istediğiyle oturabiliyor derste, karışmıyor. Başlamadan daha ders, geliyor yanıma Su, oturuyor. Bir gülümsemenin en güzel yerinde görmüyor muyum onu, ipini koparan bir uçurtma oluyorum, içim içime sığmıyor. "Geldim yine" derken gülümseyerek, ılık bir süt yumuşaklığı akıyor sesinden. Sıranın altından elini tutuyorum, çekiyor.

"Günün birinde ağır bir yalnızlığa takılırsa ayağınız, çok kötü düşer tepetaklak olursunuz" diyor yazın öğretmenimiz ikide bir derste. Ne demek istediğini anlamayıp gülünce biz, o da gülüyor, "küçüksünüz daha, anlamazsınız" diyor.

Yağmurlu bir sabah, bir başka sınıfta tahtaya yazı yazarken, ayağı bir yalnızlığa takılmışçasına düşüp yürek durmasından ölen öğretmenimize en çok ağlayan Su oldu belki de. Okul yeni başladığında bir gün iki ders arasında, yan yana görünce her zamanki gibi bizi yanına çağırıp başımızı sevmiş, "İşte aşkın yedi rengi" demişti yavaşça.

Islak bir günün ortası, öğretmenimizi gömmeye gidiyoruz sarı çamurlu bir yoldan bütün okul. Öyle bir dinginlik ki her şey esniyor gibi mezarlıkta. Ölünün başında kısa bir konuşma yapan okul yöneticisinden sonra saçları omuzlarına inen karalar giymiş çok güzel bir kadın konuşmak istese de konuşamıyor, eriyor sesi, "Uçurum çiçekleri kadar derin babamı da aldı ölüm işte" deyip susuyor ve bütün içiyle ağlıyor.

Su'nun ağzı küçük bir çiçek oluyor konuşurken; bana mor çocuğu anlatıyor. "Dilsiz" demiyor, "sesi yok" diyor, "sözle anlatılamayan şeyler de olmaz mı, öyle bir şey belki de" diyor, "bitmeyen bir şaşkınlığı var" diyor, "sanki bir çocuğu değil, bir ölüyü dövdüler" diyor. Doluyor gözleri ama ağlamıyor.

En abuk silinen anılar -böyle olduğu için de en az- çocukluk anıları belki de. Ama belki de kaçıp saklanıyorlar, bulamıyoruz. Koyu gölgeli çoğu; hasta bir ıssızlığı, gz geldiğinde bahçeleri dolduran gl ölülerini andırıyor, korku veriyorlar. "Niye?" diyor içimdeki kk bir ses. "stne titrenen çiçekler gibi büyütülmüş olsak da korkunun, korkuların en iyi yuva yaptığı yani kalın bir ayakaltında ezilmekten korktuğumuz bir ağ mı çocukluk?"

Çok ne çıkanlar, çok arkada kalanlar var ama yer değiştirmiyorlar zaman zaman. Su'yla ve annemle ilgili olanlar geliyor en çok. Ergenlikle birlikte çocukluğumu ağlatan o kirli, yapış yapış akşamlardaki boğulmalarımın bitişi çıldırıyor annemi sevinçten, "Cennetimsin benim sen" diyor, Tanrı'ya teşekkür ediyor.

Karlı bir pazar... Akşam yemeğini Sularla birlikte yiyeceğiz bizim evde. Annem, avucunun içinde yuvarlayarak kk köfteler yapıyor masada. Babam, masanın üstündeki kıymayı eliyle gösterip, "Sürme gözlü bir danayken dn, kıyma oldu bugün" dedi. Güldüler.

Akşama doğru, deniz fenerine kadar yürüyüp Su'yla el ele, iki büyük defne ağacının arasından esmer yeşillikler içinde uzanan Balkaya'ya, solgun köpüklü denize, martılara baktık; çok uzaklardan geçen bir yük gemisine el salladık ve güldük. Az ötelerde, bir fundalığın içinde iri, kara bir kuş, tek notalı ötmeye başlamıştı ki ürperir gibi oldu Su.

"Neden güldüler o sözüne babanın, ne vardı gülecek?" dedi.

"Kim?" dedim.

"Annem, babam, annen, baban" dedi.

"Bilmem" dedim.

"Glmedik ama biz; ne sen, ne ben" dedi.

"Evet, glmedik" dedim.

"Var mı öyle güzel bir hayvan?" dedi.

"Yok" dedim.

"Deniz köpükler içinde" dedi Su yaslanıp omzuma, başını dudaklarıma uzattı. Saçlarını, iki kaşının arasını, sonra da ürperen dudaklarını öptüm. Kabardıkça kabarıyor gibiydi göğsü ve dudakları. Yüreğim çarpıyor, uğultulu bir mutluluk akıyordu içime Su'dan. Dönüşte yol boyunca, mavi gölgeli pencerelerin altından geçerken kar akşamlarının masal sessizliği içindeydik ikimiz de. Yıllarca kaldı bu ilk öpüş bende, gitmedi.

İkimizin de kız kardeşi var. Biz liseye giderken onlar ilkokula gidiyorlar. Bizim gibi değil onlar, geçinemiyorlar; uzun kavgalardan, uzun dargınlıklardan bakıyorlar birbirlerine. Ama bazen kaynaşıp anlaşıyorlar, birbirlerinden ayrılmıyorlar, birbirlerini seviyor görünüyorlar. Ne zaman böyle olsalar, gözleri Su ile bende oluyor, bizi gözetliyorlar. Küçük sesler çıkarıp kıs kıs gülüyorlar; "Yapma" dedikçe daha çok yapıyorlar. Kimi zaman, elindeki tarağı gösterip saçlarımı taramak istiyor kardeşim; sesiyle, gözleriyle yalvarıyor. "Ders çalışıyoruz" desem de anlamıyor, yapıyor dediğini, acıtarak tarıyor saçlarımı. "Sen de öyleydin" diyor annem yakınıncı ben, "sormazdın bile, başlardın taramaya saçlarımı, saatlerce belki..." (Yan yana birbirine yapışmış gibi duran iki anı var içimin çok uzaklarında. Biri, bir akşam -ki o unutulmaz hastalık akşamlarımdan biri değil- dinginim; sedirde oturan annemin saçlarını tarıyorum arkadan. Babam, cızırtılı sesler çıkaran "Aga" marka radyomuzun önüne oturmuş haberleri dinliyor ve arada bir bize bakıyor dönüp, paslı gibi yüzü, sanki biraz ağlamaklı ve yarım. "Alman orduları... Alman orduları" diyor durmadan radyodaki kadının buğulu sesi. "Alman ne?" diyorum anneme. "Anlamazsın, küçüksün daha" diyor. Öbür anım, yorgun bir hıçkırık, bir inleyiş, acının köpüren soluğu, yani öyle bir şey ki bir uçtan bir uca ölüm duygusu yaratan bir çırpınışın, bir can çekişin gürültüsü. "Sarası tuttu İnci'nin yine" deyip mutfağa koştu annem. Sonra

ben, sonra babam. Yerde upuzun yatan güzel kedimizin ağı köpük köpük, gözlerinin akı var yalnız ve yattığı yer ıpslak.)

Saralı, kör bir kedimiz vardı, okşar ve ağlardık.

Su'yu bahçeye çıkarmıyor annesi bazı akşamlar; yasaklıyor birbirimize bizi. "Niye?" dediğimde, "Bilmem ki" diyor Su, "öyle işte". Camdan, perdenin hemen yanından el sallasa da arada bir, yetmiyor bana, özlüyorum. Ilık yeşil bir göl yanında çekilmiş, uzun saçları omzuna dökülen bir fotoğrafı var, ona bakıyorum hep. Sesi geliyor bir yerlerden sanki, sanki içime çiçekler yağıyor. En yalnız akşamlarım benim bunlar.

Ağlaması var durup dururken, sonra gülmesi, sonra yine ağlaması. Yalnızlıklar geliyor yüzüne, duyuyorum; sanki dalgın bir dargınlık aramızda. Uçuşur gibi bakışları, yoğunlaşamıyor, "Sen de olmasan" diyor, ufalıyor gözleri çok uzaklardan bakıyor, "an-nem" diyor, "yine annem..."

Eski bir istasyon... Kirli trenlerin yalnızlığında, yağmurlu bir yaz sabahı. Su, ben ve babası, onları kente yakın bir kasabaya (oralı babası Su'nun) götürecek treni bekliyoruz. Gizli ağlamalar var yüzünde Su'nun görüyorum; gitmek istemiyor. Bir hafta kalıp dönecek babası ama o, bütün yaz. Sanki yüreğimi ısıyor bir şey yüzüne baktıkça; ne diyeceğimi bilemiyorum. Elimi tutuyor tren gelirken tam, "Geliyor işte tren" diyor, yardım ister gibi bakıyor. Boynuma sarılıyor ve sonra yağmura giriyor babasıyla, kalabalıklaşıyor trenin giriş kapıları, gözden yitiriyorum; bende en son yüzü kalıyor. Şaşırmış gibiyim; öylesine bambaşka bir yalnızlık ki boğan bir yalnızlık, buzdan bir yalnızlık, çığlıksı bir yalnızlık. Tutamıyorum kendimi, ağlıyorum. Alaylı bir erkek sesi, "Ölüm yok ya boş ver!" diyor. Bakıyorum, kimin sesi? Yaşlı bir simitçi, gülüm-süyor ve uzaklardaymışım gibi bakıyor.

Sanki kitli bir dünyadayım gidince o, sanki bütün kuşları öldürülmüş bir adada. Anlıyor içimdeki karanlığı babam, "Git istersen, var mı sende adresi?" diyor, "Var" diyorum, "verdi Su".

Yaprak kımldamıyor, durgun bir gün. Sora sora buluyorum yeşil gölgelerle yıkanan ahşap evi. Önündeki, arkasındaki çınar ağaçlarından bulut olup ikide bir havalanan binlerce kuş... Bir aşağı bir yukarı gidip geliyorum evin önünde görsün diye beni Su. Aynı yolu yüzlerce kez belki. Ama yoruluyorum sonunda, "Suu" diye bağırırsam diyorum en yakınından evin. O an tam işte, maviler giymiş bir kız, ağaç süslemeli evin penceresinden bakıyor. Gözlerime inanamıyorum, içim çırpınıyor, "Suu!" diye bağırıp el ediyorum. "Kim bu?" der gibi kuşkuyla bakıyor ve tanıyınca beni, şaşkınlığından ve sevincinden olacak, yüzünü kapıyor elleriyle ve öylece kalıyor. "Suu!.. Suu!" diye bağırınca yine ben, çekip yüzünden ellerini, "Uzaklaş" diyor bana başıyla. Anlıyor ve yürüyorum. Çok uzaklarında buluşuyoruz kaldığı evin. Ne bu, nasıl bir gün? En solgun saatlerin, en katı yalnızlıkların biteceğini muştulayan bir gün. Birbirimize sarılmış, sarı bir ağacın altındayız, bir masaldayız. Durup bize bakanlar, şaşırانlar varsa da umursamıyoruz. Su'nun saçlarının yumuşak kokusu ve soluğundan esen sevinçleyim ben hep. Bitmeyen bir şaşkınlık içindeyiz ikimiz de konuşmuyoruz, konuşamıyoruz; o bana bakıyor, ben ona. Nice sonra, "Konuş, bir şey söyle" diyorum yavaşça. Utanır gibi bakıyor ve küçücük gülümseyerek, "Sensiz günlerim, yitirilmiş günler" diyor. Bir yağmurun dökülüğü gibi sesi.

Kolumda Su, yol boyu dizili ıhlamurlar altında yürüdük. Kırık gölgelerle örülü dar bir yolu geçince, geniş bir yola çıktık ve bahçeleri leylaklı ahşap evler gördük. Kuş kafesleri ve kuş sesleriyle dolu bir kahvenin önünden geçerken, "Kovar beni amcam, görse ikimizi" deyince Su, "Kovsa keşke" dedim ve güldük. Havada, ardıçtan yapılmış eski sandıkların kokusu gibi bir koku.

Bütün yolların üstüne gri bir toprak elenmiş gibi... Kaldırım-larda yaşlı, yorgun akasyalar. İki yandaki cumbalı ahşap evler,

zamanın tatlandırıldığı renklerle sıvalı. Hemen bütün evlerin giriş kapıları ve pencere yanları ağaç oymalarla süslü ve hemen hepsinin ilk katlarına sekiz-on basamaklı taş merdivenlerden çıkılıyor; binbir özenle işlenmiş demir tokmaklar var kapılarda. Gözün gördüğü her yerde yeşilin en unutulmazları; saçak altlarında, yol üstlerinde renk renk paçalı güvercinler.

Gün boyu yürüdük durmadan. İki yanda sıralanmış ağlayan söğütlerin dal uçlarını öperek akıp giden, eski kartpostallara yakışan bir zümrüt ırmağı görünce inanamadık gözlerimize. Çıldırılmış güllerle dolu küçük bir çay bahçesine oturup çay içtik. Akşam, geldiğimiz yollardan geri dönerken, evlerin yanı başlarındaki ahırlarına dönen memeleri süttten şişmiş, yoksul bakışlı inekler, mandalar gördük.

"Geldin iyi ki" dedi Su, "ne güzel oldu dünya!"

Islak bir dal üstünde bulduğum kelebek, el içi kadar ve üç renkli; beyaz, sarı, lacivert. Ürperiyor duruşlu. Hortum biçiminde ağzı, nokta gözleri, ipeksi tozlardan kanatları ve sırtı var. Camdan yere düşünce, bitmeyen kımlıtları ve sarsıntıları başlıyor. "Can çekiyor" diyor Su, "ölüyor". "Kimi kelebeklerin ömrü üç gün" diyor Su'nun babası. "Bu kadar yaşamak için gelinir mi dünyaya?" diyor annem. "Yaşamın amacı üreme" diyor babam, "üreme görevini yapan, ölüyor". Bana dönüp annem, "Ölmek için akşamı bekleyen kuşlar varmış, doğru mu?" diyor. "Hangi akşamı?" deyince ben, "Kelebeklerin en çok öldüğü akşamı" diyor ve gülüyor. Gizli bir alay var sesinde. Eğilip kulağıma, "Öyle sıkı fıkı arkadaş olmanızı istemiyor Su'nun annesi sizin" diye fısıldıyor. "Biliyorum" diyorum, "Su da biliyor". "Niye bu kadar korkuyorum akşamlardan, biliyor musun?" diyor annem. "Hayır, bilmiyorum" diyorum. (Bir kelebeğin ölümüne en uzun Su üzölmüştür belki de günlerce gitmedi ondan.)

Kıskanıyoruz birbirimizi, ne zaman bir erkek arkadaşla konuşurken görsem Su'yu azalıp yavaşlıyorum; bir yalnızlığın soğuğu esiyor, yanlarına gitmek istemiyorum. Anlıyor o hemen, ayrılır ayrılmaz yanıma gelip söylüyor konuştuklarını, "İpe sapa gelmez şeyler" diyor. Yüzünün solgun güzelliği gitmiyor hiç, sesine yağmurlar yağıyor.

O da beni bir kız arkadaşımınla görünce, zorla gülümsetse de yüzünü, çok sevecen baksa da ele vermiyor değil kendini, sanki irkiliyor. Yanımıza gelip söze karışıyor, o konuşuyor en çok. Yalnız kalınca ikimiz, "Ne güzel kız, değil mi?" diye soruyor. Gidip gelen küçük seyimeler var yüzünde, görüyorum.

Saklı güzellikler içinden çıkarabildiğimiz her şey; çok kitaplar, çok dergiler, çok sevgiler, çok hüznler... Seçerek seviyor, seçerek okuyor, seçerek hüznleniyoruz. Öyle sanıyoruz ya da bize öyle geliyor. Solup buruşan umutlarımız oluyor dergilere gönderdiğimiz şiirler; yok hiç birinde adımız, üzülüyoruz. İri taneli sağanak bir yağmura bakarken camdan babam, "Kolay değil bu işler o kadar" diyor, "bekleyin biraz".

Önünden kömür yüklü trenlerin geçtiği halkevi kitaplığı en sık uğrağımız. Her gittiğimizde O (Şizofrenli) orda. İçinin perdelerini çekip saklanmış gibi kendine. Baktığı yok kimseye, kimseyi görmüyor, önüne yaydığı gazeteyi okuyor, dalmış. Sonra birden konuşmaya başlıyor kendi kendine, kalın sövüyor çok, yumruklarını sıkıp kollarını havaya savurup yürümeye başlıyor belli bir bölümünde kitaplığın. Öyle ki kesin sınırlar içinde hep, bir santim bile aşmıyor. Kitaplığın yaşlı kadın görevlisi, yanımıza gelip, kim bilir kaçınıcı kez, aynı şeyleri söylüyor yine, "Sevdadan" diyor, "kara-sevdadan. Vermemişler sevdiğini. Sordum ben kendisine; nasıl da korkunç baktı, nasıl da korkunç güldü. Uzaklara dalıp, 'Saçları donmuş bir kadın kar altında bana bakıyor' dedi, başkasıyla konuşur gibi".

Okulda bir "yazar söyleşisi".

Yüzünün yanlışlarını sanki sakalıyla kapamak isteyen ve gözlerinden yalnızlık damlayan yazar, yapışkan bir hüznle doldurup sesini ağlar gibi konuşuyor, kendi romanından yola çıkıp "söylen-
ce sevdalar"ı anlatıyor. İkimiz de okuduk yazarın romanını; Su beğendi, ben beğenmedim. Öyle bir sevda ki zaman içinde sönüp soluklaşmayan, birbirini seven iki insanı yaşlılıklarında buluşturan. Yazar, sevgililerin geciken buluşmalarını yani romanın en gizemli yerini onların içlerinde büyük, mavi çiçekler açtırarak değil ağır bir kar yağdırarak bir masal dünyasında anlatıyor sanki. Ama daha önce Stendhal'ın *Aşk Üzerine* adlı yapıtına göndermeler yapıp en ince kıvrımlarında dolaşılıyor sevda olgusunun. (Sevdanın çiçeklenişi, sevdayı çağıran umut, sevdanın billurlaşması, yüreği köpürten hayranlık, sevda yoğaltıcısı kıskançlık, kavgalı dövüşlü sevdalar, düşlerde yaşayan sevdalar, platonik sevdalar, söylence sevdalar, romanesk sevdalar, içrekçilikte sevda, Eski Yunan ve Roma'da sevda, ortaçağda sevda, Rönesans sonrası sevdalar, İspanyol sevdası, Alman sevdası, Fransız sevdası, Amerikan sevdası, Arap sevdası vb.)

İkide bir burnunu ve pantolonunu çeken yazar, sesini bir alçaltıp bir yükselterek sesiyle oynuyor, çocukluğunu ve ilk gençliğini geçirdiği kasabada yaşanmış o gizemli sevdanın söylenceye dönüşmüş, üstüne türküler yakılmış öyküsüyle kasabanın geçmişteki şiirsel güzelliği arasında bir koşutluk arar gibi hep, öyle görünüyor. Yıllar sonra gittiği kasaba yok olmuş sanki aradığı hiçbir şeyi bulamıyor; her şey değişmiş, her şeyin üstüne büyük betonlar dökülmüş. Tek bulduğu; onları, o iki sevdalıyı tanıyan yaşlı bir kuyumcu.

Yazarın esrikleşmiş sesi gitgide gülünçleşiyor ve ben küçük ses alıcımı açıyorum.

"Şaşırmamaya, artık bazı şeylere alışmaya söz verdiğim için kendime belki de yolun başında durup uzun uzun baktığımda,

şaşırmadım gerçekten de. Yolun güzelliği betonlarla örtülmüş, güvercinler azalmış, yeni kesilmiş ağaç kokusundan iz kalmamıştı. Ağır ağır yürüyüp iki yanıma baktıkça, hele oturduğumuz evin yerini bile bulamayınca, yıllarca gidip geldiğim kaldırımlarında oynadığım yolun bu yol olduğundan kuşku duyar oldum. Ama ne zaman ki koruma altına alınmış üç-beş ahşap evi görüp tanıdım, kuşku kalmadı; sıkışıp kalsalar da taşlar arasına, yorgun ve utangaç görünseler de onur ve kişilik simgesi gibiydiler, yine de güzeldiler.

Yolun iki yanındaki, birbirlerine bakan, bahçe kapılarına kilit vurulmuş o iki ünlü evi gördüm sonra; kimsesizdiler, 'koruma' altında olduklarına ilişkin o yazı silikti çok, okunmuyordu. Uzun ve yasak sevdalarıyla herkesin tanıdığı, ömürlerinin kışında birbirlerine kavuşmuş o iki insan yaşamıştı onlarda yıllarca, biliyordum. Kapıdan birden çıkıvermelerini, gelip yanıma her şeyi bir bir anlatmalarını bekler gibi durdum orda bir an, onları düşündüm."

Yazar, uzaklara gülümser gibi baktıktan sonra:

"Yıllar önce çok yakın komşumuz olsalar da yüzlerini ve seslerini unutmuştum. Sisli görüntüleri vardı bende yalnız; arada bir belirginleşip gözümün önüne gelir gibi olurlarken tam, dağılıp ufalanıyorlardı. Ama o gün, onların bütün sesleri unutup yalnızca yüreklerinin seslerine kulak vererek her şeye, herkese kafa tutarcasına buluşup kasabadan gittikleri -acaba- gün içimde hâlâ gitmedi. İnanılmaz olayı konuşuyordu kasabada herkes. Evli, üstelik çoluk çocuk ve torun sahibi iki yaşlı insan, bilinmeyen, dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkmışlardı el ele tutuşup. Gören birkaç kişiydi, onlar da inanılmaz bir düşü anlatır gibi konuşuyorlardı; ölüydü sesleri, iyi duyulmuyordu. Sonradan çoğaldı görenler ne ki görmeyen kalmadı. Bütün kasaba tek ağız olup aynı şeyi sayıkladı hep: 'El ele tutuşup yokuş yukarı yürüdüler, arkalarına dönüp bakmadılar.' Sonrası bilinmedi, yitip gitmişlerdi yolun ucunda, kuş olup uçmuşlar, bulut olup ağmışlardı. Kasabada her

yer, en uzak, en ıssız yollar, bahçe içleri bile aranmıştı günlerce, yoktular, yoktu hiçbir iz. Çok geçmedi, türküler yakıldı onlara, sonsuzlaştılar.

Sırtımda bir yük varmışçasına ağır ağır yürüyüp onların gözden yittiği yer olarak gösterilen yolun ucundaki o büyük çınarın altına geldim ve oradan uzaklara, ince bir çizgi gibi uzanan dereye, ingin bir düzlükteki renk renk tarlalara baktım. Sorularla doluydu içim; neydi bu, başkalarına ve kendilerine neyi kanıtlamak istemişti o iki insan? Her şeyi unutup altın bir anı yakalamak, yaşamı yaprak yaprak soyup sonunda türlü tatlarla dolu bir özü, ölmeye bile değen gizemli bir mutluluğu mu bulmak istemişlerdi? Niye beklemişlerdi bu kadar? Kasabaya gelir gelmez araştırıp sorduğum, konuşmaya söz aldığım, ikisinin de çocukluk arkadaşı olan o yaşlı kuyumcuyla görüştükten sonra verebileceğim bu soruların yanıtlarını belki de o an öyle düşündüm.

Annem ile babamı ben söyler söylemez anımsayan, öldüklerini öğrenince, 'Bir ben varım o günlerden' diye mırıldanan yaşlı kuyumcuyla sözleştiğimiz saatte buldum dükkânında. Gözlerinin içi gülse de bıkmış gibiydi kendinden ve bir gece kuşu ötüyordu sesinde sanki ağzından çıkan her sözcüğe derin bir anlam yoğunluğu vermek ister gibi konuşuyor, sözlerinin arasındaki duraklarda uzaklara gidiyordu yüzü. Uzun süre öksürüp şaşkın şaşkın baktıktan sonra artık çalışmadığını, dükkâna çok az uğradığını söyleyip sustu, geçmişini arar gibiydi içinde."

Yazarın yavaş, pörsük sesi büyüyor birden, çoğalıp genişliyor, Kuyumcu kendisiymiş gibi onun ağzından konuşuyor:

"Yolun iki yanındaki o birbirine bakan, bahçeleri çiçekli evlerde doğup büyümüşlerdi onlar, yıllarca orada yaşamışlardı. Yollarda, bahçelerde, sokak aralarında geçen çocukluk günlerinden sonra da bırakmadılar birbirlerini hiç, öyle ki evlenip çocuk çocuk, yaşlanıp torun sahibi olsalar da kurutmadılar sevdalarını, yaşattılar. Sessiz ve uzaktan, camların, perdelerin ardından san-

ma, açık açık. Kaçırdıkları bir giz yoktu başkalarından, suçluluk duymadılar. Belki biraz daha gitseler gençliklerinde olurdu bu ama olmadı, nedense istemediler. Evet, sanki istemediler. Bir şeyler bozulur diye mi, bilmiyorum. Ya da öyle bir şey..."

Yazar, kuyumcu kendisiymiş gibi konuşmayı sürdürüyor hep:

"Gençliklerini de iyi biliyorum. Yaraşığıydılar birbirlerinin. Bir genç adam ki 'filinta gibi' derler ya öyle tam. Bir genç kız ki uzun saçlı, uzun bacaklı, uzun gözlü; sesinde bir türkü var sanki hep, duyardın. Bir dağ suyu akar gibi olurdu konuşurken yanında o, 'Susmasa, konuşsa' derdin. İnce, soylu bir beğeniden gelen, oya gibi işlenmiş bir yalınlıktı üstüne ne giyse, her şeyi şiirleştirirdi, çok düşünülmüş de öyle seçilmiş gibiydi her sözü, her tavrı. Sorumuşumdur kendime hep; ne bu? Kadın olmasına karşın, babasından öğrendiği ama babasından daha ustalaştığı kuyumculuğun yansımaları mı dünyasına? Altını ya da gümüşü küçük bir tokmakla döve döve yapraklaştıran, onların üstüne delikler açıp ince ince süsler işleyen, en uygun yerlere elmaslar, firuzeler, yeşil zebecetler, mor yakutlar, safirler, akikler konduran bir kuyumcunun işine ucu kadar noktaları bile cennete dönüştürme tutkusunu mu? Bilmiyorum. Bildiğim, küçükken girmişti babasının dükkânına o. Dedim ya geçti babasını sonunda ustalıkta; en görkemli yüzükleri, küpeleri, bilezikleri ve gerdanlıkları o yaptı kuyumcular çarşısında. Altınla, gümüşle ve renk renk taşlarla güzellikler dokudu."

Onlar ki sisli bir yaz akşamı geldiler; Su'nun halası, Su'nun babaannesi, Su'nun küçük erkek yeğeni. Onlar ki sesleri yok gibiydiler, sanki biraz dilsizdiler, sanki bir ürpertiydi bakışları ve gülüşleri. Az bakıyorlar, az konuşuyorlar, az gülüyorlardı. "Bir tansık bu" dedi küçük erkek çocuktan gözünü ayırmayan annem, "böyle güzellik görmedim". "Şaşırtıcı, evet" dedi babam, "olur ama bu kadar olur". "Kaçırdılar diye korkuyoruz" dedi Su'nun babaannesi, "bizimle gidiyor nereye gitse, yalnız bırakmıyoruz, kime çekmiş,

bilmem ki ne anası, ne babası güzel". "Kime benzeyecek, baba-annesine!" deyince Su'nun annesi bir gülüşmedir koptu. Sol gözü takma Su'nun babaannesinin, sık sık düşüyor. Ne zaman düşse hemen alıp veriyor güzel çocuk, "Al anneanne, tak" diyor.

Yerel bir gazetede, "Güzel Çocuk"un ölümünden bir gün sonra, bir ölüm haberi:

"Ayağını suya sokar sokmaz yürek durmasından ölen çocuk. Dün, Büyük Kapuz Plajı'nda..."

Daha da güzelleşmiş ölünce sanki uyur gibi yatıyor sapsarı saçlarıyla geniş bir yataкта. Sedeften gibi yüzü; ince bir gülümseme donmuş dudaklarında. Babası geldi uzaklardan, "Oğul, oğul" diye ağladı. Ağladık hepimiz ama en uzun Su ağladı. "Göz değdi" diyor annem, "güzel olunur mu bu kadar?" "Gömülür mü bu, bu güzel şey nasıl gömülür?" diyor babam. Su'nun babaannesi ile Su'nun halası donmuş gibiydiler acıdan, hiç konuşmadılar, ağlamadılar, oturup boş bir duvara baktılar yan odada saatlerce.

Sonra onlar (anne, baba, babaanne) sonsuz bir geceye itip Güzel Çocuk'u, gittiler. Evet, geldiler, gömdüler, gittiler.

Eski bir kitap arasından düşen sararmış bir fotoğraf yalnızlığı. Üzgün ve esmer bir gök altındayız. Ayrı ayrı yerlere bakıyoruz, çok uzaklara. "Güzel Çocuk'un öldüğü gün bu" diyor Su, "ben ağlarken çekilmiş tam, anımsıyor musun fotoğrafı çekeni?" "Yoldan geçen biri" diyorum. "Yoldan geçen biri, evet" diyor Su ve çevirip fotoğrafın arkasını, "üç yıl olmuş" dedikten sonra, okuyor, "o ölüm ki ta yüreğimizden ısıran".

"Senin yazın" diyorum.

"Benim yazım, evet" diyor.

Lise sonun son günleri; seveda dolu günlerimiz. En çok okunan bir yazın dergisinde İstanbul'un, ilk şiirim yayımlanıyor: "Sanrı". Ne çok sevindik Su'yla. O benden çok sevindi, biliyorum, sarılıp ağladı bana.

"Anılar ve fotoğraflardır ülkeleri ölümlerin,
Ama duramazlar, sıkılırlar,
Kapı vurulur, cam çarpar gibi olur, sanki yine eylül,
Sanki bir gül dağılır içimizde, anlarız.
Anlarız, onlardır.

Sanki unutmuşlardır yağmurlar yağar da
Öyle hep akşamüstleri camlarda çizgi çizgi.
Neyi ararlar, seslerini mi kendilerinin?
-Ki çalınır kulağımıza, anlarız-
Anlarız, onlardır."

Su öneriyor:

- Kutlayalım!

- Nasıl?

- *Sanat Tarihi* kitabımızdaki, "Kırda Öğle Yemeği" tablosunda-
ki gibi Monet'in.

Bir pazar günü, evlerimizden biraz uzakta, geniş yapraklı, geniş gölgeli bir ağacın altında, yeşil çimenler üstündeyiz. Krem rengi yaygının üstünde, ekmek, peynir, domates, salatalık, yeşil soğan, birlikte topladığımız kara böğürtlen ve şarap şişesi var. Elinde tuttuğu iki kan gülünden birini bana uzatıyor Su ve çok uzun gülümsüyor. Elini tutuyorum uzanıp birden, "Ne bu?" diyorum, "Şu an yaşadığımız ne? Bütün bunlar ne? Yirmi yıl sonra anımsamaya söz verir misin?" "Sen söyle" diyor. Şaşırmış gibiyim; kendimize, mutluluğumuza, çevremizdeki bütün güzelliklere, her şeye. Ne bütün bunlar, evet? Uzaktan, yakından gelen sevinçli kuş sesleri, türlü çiçeklerin bahar kokusu, biraz uzaktaki denizin yakamozlaşan mavisini ve Su'nun çantasından çıkarıp yaygının üstüne koyduğu kasetçalardaki Scriabin'in "The Poem of Ecstasy" (Esrimenin Şiiri) adlı parçası ve Su'nun arada bir kuşandığı o bambaşka güzellik? Ne bütün bunlar, bütün bunların anlamı ne? (Perişan bir güzelliği var içe dokunan, çok değil, yılda birkaç kez

yalnız. Nasıl yapıyor, bilmiyorum. Sorunca ben, susuyor. Gizemli bir sezgiyle belki yani bazı biçimleri bozarak, bakışımı olanı alt üst ederek, altın kuralın matematiğini hiçe sayarak. Öyle ki sesinin, bakışımın içine bile yadırgatıcı bir ürperti, bir yalnızlık yerleştiriyor sanki. Okşamak geliyor içimden saçlarını ama okşamıyor, tutuyor elimi.)

Önce benim, sonra onun kırgınlığı, sonra ağır yalnızlık. Öyle ki kendi karanlığımıza saklanıp konuşmuyoruz 21 gün; boşluğa bakar gibiyiz birbirimizi görünce.

"Çekeyim fotoğrafınızı" deyince fotoğraf makinesini gösterip babam, yaklaşıp Su'ya, kolumu omzuna atıyorum. İrkilir gibi oluyor silkeliyor kolumu, "Yapma" diyor. Şaşıyorum, kırılan bir dal gibi düşen kolumun zavallı yalnızlığı.

Birlikte gidip gelmelerimiz yok okula artık, onu öyle her sabah çağırmak ya da beklemek gelmiyor içimden. Eğer o bekliyorsa, yürüyüp gidiyorum bakmadan. Fener Mahallesi öğrencilerini her sabah okula ve her akşam evlerine taşıyan üstü kapalı kamyonlardaki tahta sıralarda, onun benimle yan yana oturma çabalarını boşa çıkarıyorum hep, sanki yüzü ölüyor.

Bir akşam, Fener'in yanındaki bir kayalıktan açıktan geçen bir gemiye bakıyorum ki ıslak bir ıslık az ötelelerden. Dönüp bakıyorum, Su. Rüzgârlı yüzünde çocuksu bir gülümseme, yarım kollu sarı entarisinde yeni açmış çiçekler var. "Barışalım" diyor bana, özür diliyor. Çekip kolumu elinden, "Ben artık hiç sevmiyorum seni" diyorum. Yüzü bir ıssızlık oluyor birden, tenhalaşıyor, bayılacak sanıyorum. Değişiyor ama sonra bakışları, az az çoğalıyor sanki. "Anlamadım" diyor, "ne dedin? 'Seni sevmiyorum' dedin, öyle mi?" "Evet, öyle" diyorum. Tepinir gibi yapıp ağlamaya başlıyor.

Onun o üzgün bakışını, sesindeki yalnızlığı unutmadım. Beni nerede, ne zaman görse ağlıyor ve soruyor: "Nasıl söyledin?"

Bir akşamüstü, yoksul bir gülümsemeyle yanıma gelip aynı şeyleri yineliyordu ki sarılıp öptüm gözlerinin arasından. "İri, pembe çiçekler açtı içimde" diyecekti yıllar sonra.

Annemin en sevmediği, babaannem (Acılar paratoneri) ama ben seviyorum. Yüzünün rengi yok, yüzünde uzun gölgeler var. Yalvarıyor bakışları; sesinden, gözlerinden yalnızlık akıyor. O kadar küçük ki en küçük insan belki de gördüğüm. Daha da küçülüyor annemi görünce. Yanımıza her geldiğinde annem, "Çok seviyorum babaanne seni ben" diyorum. Şaşıyor, ne diyeceğini bilemiyor, göz ucuyla annemi süzüp, "Ah benim dal kaşlı, bülbül konuşlu, gül kokuşlu yavrum" diyor inler gibi.

Ne çok yılları var yaralı, anlatırken sesi yavaşlayıp sönüyor. Öyle ki sesini çiğneyip yutuyor sanki sonra birden ağlıyor, sonra gülüyor. Çürüyüp giden günler içinden bakıyor her şeye. Kararmış mutluluklardan, zamanın yırttığı güzelliklerden geliyor çünkü biliyorum. Korkulu gözlerindeki acı, uzun yıkılışların acısı. Sığmıyor içine, taşıyamıyor. (Yılda bir kez bize gelip iki üç ay kalan babaannem, büyük bir kentin oldukça uzağında, küçük oğlunun yanında ölümünü bekliyor. "Ölümümü bekliyorum" derken uğultulu bir şeyler geçiyor sanki sesinden, yorgun gülümsüyor.)

Benimle ne zaman konuşsa, sokağa atılmış bir eşyayı oynuyor babaannem, olanları unutamıyor; kıvranıyor, çığlıklaşan kendi sesinden korkmuş gibi bakıyor.

"Yücelerden, dumanı eksilmeyen dağlardan geldim, onun ol-dum, onu erim bildim. Ama gel gör ki tez geçti benden hevesi; tomurcuk bir güle kaptırıp gönlünü, savurdu attı beni. Köpük köpük dertler içinde, ılgıt ılgıt eridim. Yolda yorulmuş turnalara, kırk kapıdan kovulmuş aç itlere döndüm. Boş ne desem, karalar yazmış alnıma Tanrım. Düşün ki bir sürme gözlü, bir sırma saçlı gelin idim bir zamanlar ben de; tel ehliydim, çalar söyler idim. Sormadım sanma sakın, sordum: 'Neden ettin bu muhannetliği

bana, yüreğin mi delindi?' dedim. Susup kaldı, demedi bi şey, lal oldu dilleri. Ama ne var biliyor musun? Diyem mi sana bi şey? Çağırır, 'gel' dese, yine de giderim."

Bir meşe ağacı o, bizim ağacımız, görkemli ve sarışın. Yolumun üstünde, geniş bir yeşillik denizinin içinde. Gövdesinin kalınlığından biriktirdiği zaman belli oluyor. Onu sık sık görmeye gelen, onunla konuşan, onu kucaklayıp öpen biziz yalnız, yok başka seveni. O kadar gelip geçen oluyor yanından, başını kaldırıp bakmıyorlar. Ama yalnız değil yine de o, kuşlar var dallarında, rüzgârlar var, çok uzak da olsa köpük köpük bulutlar var, biz varız. "Bizi görünce seviniyor" diyor Su, "ürperir gibi oluyor yaprakları; gazetede okudum, Goethe'nin yıllarca arkadaşlık ettiği, görmeden duramadığı, ölürken bile gidip görmek, vedalaşmak istediği o ünlü ağaç yaşıyormuş hâlâ".

Yalnızlıklar topladığım günler bunlar; kendimden çok ötelerde olduğum sanki kötü bir şey olacakmış gibi duyumsadığım. Söyleyince ben, "Bana da oluyor" diyor Su, "hiçlik duygusu mudur, yok olmayı sezinlemenin boğuntusu mudur, nedir?" Sonra oda ya dolan gülünç bir horoz sesine ikimiz de gülüyoruz ve ben soruyorum: "Ne ayırabilir birbirimizden bizi? 'Ölüm' deme ama. O belli, onu biliyorum." Susuyor Su. Kendim yanıtlıyorum sorumu: "Ölümünden öte hiçbir şey."

- Yoo, öyle deme. Her olasılığa açık yaşam.

- Yani?

- Yani öyle bir şey olur ki yaptığı balda boğulan arılar oluruz.

"Şimdi bütün yalnızlıklar o sokaklarda ve şimdi bütün o sokaklar hep bir ağızdan, 'Bıktık unutulmaktan' diyorlar sanki. Yorgun bir ömrün en uçurumlu bir yerinden bakıyor ve kendimi özledim lise yıllarımdaki."

Okuyunca yazdığımı, "Elli yıl sonrası" diyor Su, "elli yıl sonrasını düşlemişsin". "Elli yıl sonrasını, evet" diyorum. Yüzündeki gülümsemeyi değiştirip, "Çok uzak" diyor.

- Çok yakın.
- Çok uzaklara bakmayalım en iyisi.

Suların evinin ılık gölgelerle dolu bir odasında, Su'nun annesi, Su'nun babasının başına dikilmiş, avının üstüne çökecek bir atmaca gibi bakarken, satranç oynuyoruz biz de. Satranç taşlarını eliyle karıştırıp üzgün bir sesle, "Tiyatro başlıyor" diyor Su.

Su'nun annesi, tükürükleştirdiği sözcüklerle, sesinin içine yerleştirdiği özel bir öfkeyle vuruyor hep, kalın bir karanlık var sesinde. Gözlerini korkuyla açan Su'nun babası, kendi içine düşmüş de çıkamıyor gibi sesi yok, dilsiz sanki, sanki susmaya yargılı. Öyle ki "Yapma, yeter" diyor bakışlarıyla, bakışlarıyla ağlıyor ve gitgide büyüyor gözlerindeki acı. Sonra sesi geliyor sanki uzak bir yerlerden, "Yapma" diyor, "yalvarıyorum, yapma". O an tam işte, değişiyor yüzleri ikisinin de ve çocuksu bir gülümsemenin içinden bakıp, birbirlerine sarılıyorlar. "Böyle hep işte" diyor Su, "bu kaçınıcı benim gördüğüm; ayırdımızda değiller şu an bizim, görmüyorlar". "Ne bu?" deyince ben, "Evlilik" diyor ve gülüyor.

(Yıllar sonra bir gün, "Annemin yasakları içindeydi babam. Nasıl desem bilmem ki şey gibi bir şeydi bu" deyip susunca Su, soruyorum:

- Ne gibi?
- Gülmek yasak, ağlamak yasak gibi. Konuşmak yasak, susmak yasak gibi. Yaşamak yasak, ölmek yasak gibi. Ama ya sonra? Sonra birbirlerine sarılmalar, birbirlerine özlemler, birbirlerine seveda sözleri.)

"Çok suskunsun, neyin var?" deyince Su, "Yalnızlığım" diyor.

- Benimle de mi?

- Seninle de evet. Olamaz mı?

- Olur tabii, niye olmasın?

"Şaka" deyip uzanıp öpüyorum saçlarını. "Yapma" diyor her zamanki gibi o ılık sesiyle. Yüzünde küçük küçük hüznün parçaları.

Madenci kentinin Kapuz kumsalına giden yolunda, türlü kır çiçekleri ve otlarla, defne çiçeği kokulu rüzgârlarla, hemen yanı başındaki denizin serin maviliğiyle esrimiş gibi görünen, gençlerin dans edip eğlendiği koyu yeşil bir çimenlik Emirgan; oraya gidiyoruz Su'yla. (Su'nun doğum günü o gün, 4 Haziran.)

Beş kişilik dans orkestrası, (Çingene yüzlü hepsi ve şımarık kırmızı giysiler içindeler) slow'dan tangoya, rock and roll'dan siving'e, sambadan çaçaya kıvrak dönüşler yaparak dansçıları şaşırtıyor. Öyle ki samba çalarken mambo, tuis çalarken tango yapanlar var. Erkek erkeğe, kız kıza dans edenler, kız-erkek dans edenlere göre daha çok. Arkamızdan gelen küçük kız kardeşlerimiz, birbirlerine sarılmış dans ederlerken, arada bir durup bize dil çıkarıyorlar.

Orkestra sustu, çimen pist boşaldı, uzun ve geniş bir kadın, ayaklarında espadril, ak bürümcükler içinde göründü ve trompet "Santiago" şarkısını çalarken, kendinden beklenmeyen yetkinlikte dans etmeye ve şarkının sözlerini mırıldanmaya başladı. Bir inanılmazlık var gibiydi her şeyde; sözgelimi gözleri göz, saçları saç, sesi ses gibi değildi kadının ve iki memeli değil de çok memeliydi sanki. Memelerinin arasında, dünyanın en küçük köpeği Chihuahua, bir oyuncak bebek gibi ağılıyordu. Sonra trompet sustu ve bir arya gülünçlemesi (parodi) yaptı kadın sesini "hav"latarak. (Başı dizimde uyurken Su, karnına kadar sıyrılan kısa kollu, yakaları motif işlemeli krem rengi bluzunu düzeltip olgun bir meyveyi an-

dıran kolunu tutkuyla ısırđım. İnleyerek uyandı ve gördüğü düşü anlattı. "Yaşadık ama biz bunu, düş değıl" dedim. Şaşırđı, inanamadı.)

Donmuş gibi bakışları, ağır bir sessizlikten bakıyor. Az konuşuyor çok. Bir isyana gider gibi hırçın ve ürpertili yüzü. Sormuyorum: "Noldu?"

Onu çileden çıkaran iki şey var ki ikisinden de köpek sesleri geliyor.

1. Suların bahçesinde bir akşamüstü -yağmur tozları gibi dökülürken akşam- ve biz ordayız hepimiz. Yüzünün yarısıyla gülümseyen, konuşurken bıyıklarını buran ve mahallenin muhtarı olduğunu söyleyen bir adam geldi, şımarık yüzlü. Sesinde, bakışında, gülüşünün kirliliğinde yırtıcı bir şeyler var; aç bakıyor her şeye, her şeyi paramparça edip yiyecek gibi. Köpeğinin yeni doğmuş dört yavrusunu su dolu bir kovada nasıl boğduğunu övülesi bir beceriyi anlatır gibi anlatıyor ve onaylamamızı bekliyor sanki bizim ve durup durup, "Nasıl bakarım o kadar köpeğe, boğdum işte" diyor haklı çıkarmak ister gibi kendini. O an işte tam, kalkıp birden yerinden, başına dikiliyor adamın Su ve "Tuu" deyip yüzüne tükürüyor. Hepimize ayrı ayrı bakıp şaşkın gülümsüyor adam ve Su'nun babasına dönüp, "Deli mi?" diyor. "Evet, deli" diyor Su'nun babası, "delirttin onu. Anlatacak şey mi bulamadın?"

2. Okulun yaşlı bir odasında, aşağı yukarı ayda bir kez, duvara yansıtılarak gösterilen belgesel filmler izliyoruz. Belgeselden çok, bütünüyle Amerikan yaymacası (propaganda) bunlar. Hele bazıları var ki bilinçleri baskılamak, ezmek, çürütmeğ amaçlı çok.

"Hep aynı yerden, yani yaşama sevincinden vuruyor; kanırıyor, kanatıyor, karartıyor ve ölümden çok yaşamdan korkutuyor. İç organları doğrayan, pelte kıvamına sokan jiletli bombalar, ağulu mermiler, beş duyunun sinir uçlarında

başlatılan cehennem yangınları, damarlarda boğulan, fokurdayarak kaynayan, katranlaşan kan, leş kent, leş insan, leş deniz ve kömür karası yağın kar, pislik açan çiçekler, ölü kuşlar yağmuru ve sonra burun deliklerinden fışkıran uzun tenyalar ve sonra yemek borusunda, midede, ince ve kalın bağırsaklarda dolaşan ve ne bulurlarsa kemiren zindan fareleri ve sonra irinleşen ve kurtlanan beyin ve kendinde boğulmuş hiç insanlar ve sonra çelik bilyalar gibi oldukları yerde zıplayan kesik başlar ve sonra bütün bunların birbirlerine saldırışları ve birbirlerini yok edişleri ve yok ettikçe çoğalışları ve en öldürücü virüslerin cüceler, ecış bücüşler, karikatür yaratıklar biçiminde Tanrı'ya el açıp yalvarışları kusar gibi."

Filmin ortasında, "İzlemeyeceğim bu filmi ben, çıkıyorum. İzlemeyin arkadaşlar siz de izlemeyin nolur; ince tohum atıyorlar bize durmadan, korkaklaştırıyorlar, yalnızlaştırıyorlar!" diye bağırıp çıktı Su. Çıkmadım ben, izledim. Küçük bir fino, bir de konuşmacı var altıyazılı filmde. İzleyenlerin yarı yarıya doldurduğu salon oldukça büyük ve Amerikan bayraklı. Konuşmacı yorgun bakışlı ve katı yağdan yapılmış bir yontuya benziyor. Yüzünün ortasında derin bir yırtık gibi ağzı, kapkara gülümsüyor. "Konumuz fiziksel acı" dedi konuşmacı, delikli tahta bir kutudan küçük bir finoyu çıkararak. Kendini birden demir masanın üstünde ve bir yığın insan karşısında bulan kara benekli küçük köpek, yürek burucu bir sesle ağladı. "Anladı" dedi konuşmacı, "yedinci deney çünkü bu. Şu elimde gördüğünüz çekiçe altı kez kırıldı bacakları tam".

Silindir altında ezilmiş gibi yamyassı bir görünüşü vardı konuşmacının ve sağ yanağında soğuk damgayı andıran bir iz görülüyordu belli belirsiz. "Made in USA" yazılı mor giysisi, incecik bağlanmış yağlı kravatı, küf rengi uzun saçları ve iki ayrı renkteki ayakkabılarıyla bir biliminsanından çok bir sirk soytarısı gibiydi

ve ürperticiydi. Kirli iki uzun çizgiydi gözleri, alınının tam ortasında birleşiyordu. Elleri küçük bir kaplumbağa büyüklüğünde, kabuk kabuktu. Her an dayanılmaz bir acıyı bekler gibi salona ürkek ürkek bakıp inleyen küçük köpeği bir kayışla masaya bağladıktan sonra, "Bağlamaya gerek yok ağzını gerçekte" dedi konuşmacı, "söktüm dişlerini, ısırılmaz".

Anlaşılmayan bir nedenle salon alkıştan inlerken, elindeki çekici köpeğin sağ arka bacağına vuracakmış gibi kaldırıp indirdi konuşmacı. Yorgun ve kısa bir çığlık atıp uzun uzun debelen-di bağlandığı yerden kurtulmak için köpek, başını ardı ardına kaldırıp kaçmak istedi, sinirli, umutsuz davranışlar yaptı. "Dur bakalım, daha vurmadım" dedi konuşmacı, "kırmadım bacağını daha". Köpek ağlamasını sürdürüyor, karşısındaki kalabalığa dar-madağınık bakıp yardım istiyordu sanki üzgün gözleriyle. Bakış-larını köpekten ayırmadan, "Titriyor işte" dedi konuşmacı, "tir tir titriyor, bakın; anladı olacakları, onunçün titriyor; işiyor ve titri-yordu önceleri ama işemez oldu daha sonra, titremeyi sürdürse de şunu gösteriyor tabii bu, alıştı acıya az da olsa". Yavaşça köpeğin üstüne eğilip bir şey fısıldadı kulağına; başını, boynunun altını, karnını sevdi. Dinginleşir gibi oldu küçük köpek birden, az önceki telaşı ve korkusu kalmadı, sevgi sesleri çıkardı ince ince, gözlerin-deki ağlayış ve yoksulluk silindi, kendini demir masaya bağlayan kayışı çözdüğünde konuşmacı, ince, çarpık bacaklarını onun göğ-süne yaslayıp yüzünü, saçlarını yaladı.

Köpeği eliyle itip, "Yalvarıyor işte, görüyorsunuz" dedi konuş-macı, "korkuyor çok, ödü patlıyor. Öptüğüne, yaladığına bakma-yın yüzümü onun siz, iğreniyor gerçekte benden, öyle ki titremeye başlıyor görür görmez beni, büzülüp inliyor olduğu yerde, küçülü-yor, minnacık oluyor, sanırsınız ki içine kaçacak kendinin".

Köpeğin sırtını okşar gibi yapıp, "Yat bakalım küçük köpek" dedi konuşmacı, "ağlayıp inlerken böyle sen üzülüyorum tabii ben de. Kan ağlıyor içim ama gelmiyor elimden bir şey, sen de ben

de çekeceğiz bu acıları bilim için, yat da uygulamalı açıklamamıza başlayalım bir an önce".

Konuşmacının bütün dediklerini anlıyor gibi bakan küçük köpek yattı hemen. "İşte görüyorsunuz" dedi konuşmacı izleyicilere, "anlıyor, ne desem anlıyor, sözlerimi değil yalnız, bakışlarımı da düşündüklerimi de. Fiziksel acıların değilse de fiziksel acılardan kaynaklanan ruhsal acıların yalnız insanlarda değil hayvanlarda da usu geliştirdiğini kanıtlayan bir şey bu. Önce adrenal, sonra da testosteron hormonlarının salgısını artırıyor, erkek ya da dişi değişmiyor".

Konuşmacı, ağır duygu değişimleri yaratan insan ve hayvan avı sporlarından, heyecan verici bir spora dönüştürülmüş bürokratik ve siyasal soygunlardan, derin korkulardan, hayvan psikolojisi ve psikiyatrisinden, beynin hipotalamus bölgesinden, otonom sinir sisteminin sempatik bölümünden, Pavlov'un "koşullu refleks"sinden uzun uzun söz ederek korku, titreme üstüne şimdiye dek ortaya konan tüm varsayımları bilimsel bir dille açıkladıktan sonra küçük köpeği yeniden masaya bağladı ve onun arka sağ bacağını kendine çekerek vurmaya hazırlandı elindeki çekiçle. Uzun bilimsel çalışmalar sonunda örnek bir umutsuzluk ve acı simgesine dönüşmüş olan küçük köpek ağlamaya başladı acı acı yine. "Kesinlikle biliyor bu kez olacak şeyi o" dedi konuşmacı başını kaşıyarak, "gözleri büyüdü bile işte, diken diken oldu tüyleri, soluk alıp vermesi sıklaştı".

Konuşmacı, köpektен biraz uzaklaşır gibi yapıp onun arka sağ bacağına bütün gücüyle çekici indirdiğinde, alkışlardan, köpeğin ürkünç çığlıklarından afallamış, ne yapacağını bilemez olmuştum; yanımdan az önce kalkıp giden Su'yu düşündüm. Nerdeydi? (Düş müydü gördüklerim yoksa?)

Saçlarımızın birbirine karıştığı bir fotoğraftayız; benim yazım arkasındaki, "Çiçeklerden, otlardan, ağaç gölgelerinden, kele-

beklerden, arılardan, sevdiklerimizden, sevmediklerimizden, türlü acılardan, kuşkulardan, korkulardan süzülüp gelen bir şey var. Ne bu? Bazı pembe, bazı mor rüzgârlar estiren bu gizemli şey ne?" Yıllar önceydi, çok uzaklarda da olsa, eğilip kulağına, "Bizi ekinler gibi biçen ayrılık" dedim. Yüzüne düşen saçlarını ağzının ucuyla ısıtır gibi yapıp ağladı. Yok o şimdi, öldü. Biliyorum, sen değildin ama sanki sendin.

Ne iş yaptıklarını soranlara, "Daktiloyum" diyorlar. Daktilo ikisi de aynı yerde çalışıyorlar annem ile Su'nun annesi. On parmak daktilo yazarken çoğalıyor parmakları sanki yüzlerce, binlerce oluyor, şaşırtıyor görenleri.

Herkese iyi olan, sesinde, bakışında sevgi taşıyan annem, seşiyle ve elleriyle çırpınarak Su'nun annesini kötülüyor. "Kıskanç" diyor, "içi kötülük dolu" diyor, "ondan daha çabuk, daha yanlıssız yazdığım için bana düşman" diyor.

Gülümseyerek annemin yanına oturan babam, onun saçlarını, ellerini okşuyor ve diyor: "Yapma n olur, bozma ilişkilerimizi. Kapı komşumuz o, dostuz. 'Dost' deyip geçme, önemli çok. Düşün ki duygularımıza körleşmiş bir dünyada yaşıyoruz ve sevginin çok şey olduğu bir toplumda değiliz. Yapma, bozuşma."

- Görecek o.
- Yani?
- Görecek işte, o kadar.
- Ne yapacaksın?
- Biliyorum ben.
- Ne sahi, merak ettim.
- Anlamazsın sen.
- Söyle n olur.

Utanır gibi baktı annem, saçlarıyla oynadı.

- Severecek öldürecekim onu.
- Anlamadım. Severecek mi öldürecekisin?

- Evet.

- Nasıl?

- Övgüler yağdıracağım, bir dediğini iki etmeyeceğim, üstüne titreyeceğim, gözünün içine bakacağım, bütün çirkinliklerini okşar gibi davranacağım. Öyle ki beni görünce ölümü görür gibi olan o, şaşırarak, beyninden vurulmuşa dönecek, aşağılık duygusuna kapılıp kendini suçlayacak, bunalımlara girecek.

Öfkesini dinlendirmek istercesine sustu annem, ufaldı sanki kendine gülümser gibi gülümsedi, bir babama, bir bana bakıp küçük bir çocuk gibi ağladı.

Beklediğimiz gün geldi sonunda, günlerce durmadan yağdı kar, çoktandır yapmak isteyip de yapamadığımızı yaptık, yürüdük kar altında el ele. Uzun gölgeli yollardan, sokaklardan geçtik, karanlık karlar altında yatan acılı kentin karlı yalnızlıklarına indik.

Tren istasyonunda insan ve tren gölgeleri... Gar binasının kapısındaki büyük, yuvarlak saatin üstündeki iri bir kuş, ötüyor mu, ağlıyor mu belli değil. Sessizliğin büyük gürültüsünde gelecek günleri özler gibiyiz. Uzun bir leş gibi koyu ve kara akıyor madenci kentinin deresi.

Durup baktık; bomboş bir düzlükte iki mezar; biri büyük, biri küçük. Sormuşuz gibi, "Eski mezarlık" dedi oradan geçen ve sakız çiğner gibi konuşan biri. Oturup üstüne küçük mezarın, karları eliyle süpürdü Su. "Fadime Sarıgül, 1940-1948, Tifodan öldü." Elini yazının üstünde birkaç kez okşar gibi gezdirip, "Sen de sev Fadime'yi, gel" dedi Su, "duyar belki, sevinir". Yapmadım dediğini, yandaki büyük mezarı gösterip, "Bakmayacak mısın buna da?" dedim. "Hayır" dedi Su, "Fadime'yle tanıştığım yeter". Az ötedeki karlı büyük ağaçlara yürüdük. İçlerinden biri cırlıçıplaktı, karsızdı ve yalnızdı sanki çok; kara, bata çıka yürüyüp girdik altına. Çok geçmedi aralandı bulutlar, güneş çıktı ve önce iri bir dağ kuşunun paramparça gölgesi, sonra kuru bir yaprak düştü karların üstüne. Yaprığın

düŖerken çıkardığı sese ŖaŖırdık ikimiz de çok. "Ne çok ses" dedi Su, "kuru bir yaprak oysa". Eline alıp inceledi yaprağı, sonra ağaca baktı baŖını kaldırıp, "Bir buna yađmamıŖ kar" dedi, "ama ya o düŖen kuru yaprak, ya o yaprağın çıkardığı ses". (O kuru yaprağın düŖerken çıkardığı sesi yıllarca unutmadık, içimizde taŖıdık yaŖamın bir gizini bulmuŖasına ve bir gün yine o sesi uzun uzun düŖndk ve ŖaŖırdık. TartıŖıyorduk ki irkilir gibi oldu Su, "Hayır" dedi, "bütünüyle madde olan evrende gizemli hiçbir Ŗey yok".)

Ortasından kömür yüklü trenlerin geçtiği caddeye geldiğimizde, yorgun ve büyük yağıyor kar. Bir susmuŖluk, bir tenhalık her yerde. Köpekler var sağa sola koŖuŖan. İskeleye doğru yürüyoruz ki tipi baŖlıyor, sesimizi ve yüzümüzü kesiyor kar. Limanın dıŖında bir vapur ağlıyor. "Dönelim" diyor Su, "Ŗdm".

Dönüyoruz. Eve gitmek için çıkacağımız merdivenlerin baŖında, bir p katırı görünce irkilmiŖ gibi oluyoruz. Yanında, eski miŖ saçları ve yüzüyle yere melmiŖ ekmek yiyen genç bir adam bize bakıyor gülümseyerek. Katır eliyle gösterip, "Adı ne?" diyor Su. "Adı yok" diyor genç adam, "katır iŖte... Adı mı olur katırın?" İyice yaklaŖıp baŖını seviyor katırın Su, "Böylesine zntl gz görmedim" diyor, "ağladı ağlayacak". "Onla benim ektğm Allah bl" diyor genç adam, gülüyor. Merdivenleri çıkarken, kendine sorar gibi soruyor Su: "Yere melmiŖ kuru ekmek yiyen o genç adamı p yapan ne acaba? Biliyorum ben."

Susuyoruz, fırtına gibi esen rüzgârın ıslığı kulaklarımızda, güçlükle yürüyoruz.

Bir intihar bir kenti zorluyor ve yoruyor, büyük oluyor gürültüsü çok. Sanki intihar değil infilak. Madenci kentinin tepelerini kar baŖtıđında bir akŖamst, biri erkek, biri kadın, iki kiŖi Balkaya Burnu'ndan ölüme gidiyorlar.

"Onlar ki binlerce masalı besleyecek bir sevdanın yorgunuydular.

Onlar ki biri erken yaz, öbürü geç sonbahar.

Onlar ki yaralı turnaların türkülerinde vardılar.

Onlar ki gecelere gittiler, gecelerden döndüler, gecelerde öldüler."

Evli ikisi de çocukları var. Kadının babası yaşında, erkek. Kadının en ışıltılı, erkek en bilge (bilgiç) gazetecisi kentin; el ele vermiş, en yaralı, en vurucu gazeteyi çıkarıyorlar.

Bir yaz sabahı şiirlerle gittik. Bekliyor gibydiler bizi, yalnızdılar. İyi karşıladılar çok, sevinir gibi oldular. Okuyunca şiirlerimizi şaşırdılar, inanamadılar. Hele öğrenci olduğumuzu öğrenince daha da şaşırdılar, daha da inanamadılar; güzel baktılar çok, elleriyle değil de sesleriyle, gözleriyle başımızı okşadılar ve dediler: "Haftaya, sanat sayfasında yalnız sizin şiirleriniz."

Dillere destan bir sevdayı yaşıyorlar, belli. Davranışları, bakışları, sesleri, seslerinin içindeki ayrıntılı vurgulamalar, seçtikleri sözcükler, dahası sessizlikleri bile birbirlerine besledikleri derin bir duygusallığın izleri, bana öyle geliyor. Görünmeyen bir yerlere bakar gibi konuşuyor erkek gazeteci, sesinde bir ıslaklık var. Bir bana, bir Su'ya bakıp, "Nasılsınız çocuklar, nasıl gidiyor yaşamınız, mutlu musunuz?" diyor. Su da ben de "Evet" deyince, "Ne güzel, ne güzel" diyor ve sonra birden durgunlaşıp utangaç gülümsüyor, "ama bilin ki her mutluluğun üstünde ağır, çirkin bir böcek gezinir" diye fısıldıyor. (Su da ben de unutmadık; ne zaman mutluluk sözü duysak, "Ağır, çirkin bir böcek" deyip alaya aldık, güldük. Ama çok sonra, yıllarca sonra, "Doğruymuş" dedik, hak verdik.)

Esrikliği çağrıştıran bir mutluluk içinde kadın gazeteci; çocuk kalmış bakışlarıyla, buğday sarısı saçlarıyla, gülücükler sızan yü-

züyle sanatsal bir esin üflüyor gibi hep, "Beni türküleştir!", "Beni Mona Lisa'laştır!", "Beni Afrodite yap taşı oyup!" Çabuk ve rahat konuşuyor, çabuk ve rahat değişiyor; bazen bir sevinç, bazen bir hüznün çırpınıyor sesinde.

Su ağıladı duyunca, "Niye sanki?" dedi, "Bir korkudan mı kaçtılar, 'bir saklı sevda ki önü arkası uçurum' mu dediler? Hayır, değil bence. Gazeteye o ilk gidişimizden sonra iki kez daha gittim ben yalnız ve yine şaşırdım çok doyamıyor, doyamayacak gibiydiler birbirlerine, sanki bir masal güzelliğini birlikte yaşıyorlar, sanki korkunç güzellikte gizemli bir çiçeği birlikte kokluyorlardı".

Bir türlü bitmiyor; evde, okulda, sokakta, her yerde Durkheim'ın toplumsal, Freud'un bireysel nedenselliğe bağladığı intiharı konuşuyoruz. Biz mi yalnız, hayır, bütün kent; bu var ağzında herkesin. (Çok paslanıyor, belki ondan. Yaşam bir yerinden kararır çürüyor gibi oluyor. Sonra birden bir intihar.) En çok annem soruyor: "Ne olabilir? 'Bu güzelliği biz yarattık, başkalarının bozmasına izin vermeyiz' mi dediler? 'Bu güzelliğin bir yol kazası gibi bir kazaya uğramasına göz yummayız' mı dediler? Evli ikisi de suçluluk duyduklar belki sonunda, kim bilir?"

"Niye duysunlar suçluluk? Evli olmak, çarmıha gerilmek gibi bir şey mi, evliyen başkası seviemez mi?" dedi babam.

"Seviemez, hayır" dedi annem.

"Evli olmak, ölene dek bir insana çivilenmiş gibi yaşamak mı?" dedi babam.

"Evet, ölene dek bir insana çivilenmiş gibi yaşamak" dedi annem.

Kadın gazeteciye suçlarken annem, babam susuyor ama sonunda, "Neyi seversen sev, boşa geçirmemek yaşamı, sevmek" diyor.

Su gelmedi, "Ağlarım belki" dedi, "istemiyorum ağlamak". Yalnız gittim ben. İki tabutun arkasındaki uzun kalabalık, dalgın bir yağmur altında ürperir gibi yürüyor. Onları düşünüyorum; gece

köpürüyor, gök gürültüsü, şimşek ve yağmur ve şimdi onlar bir intihara yürüyorlar ve şimdi artık yosun ve kömür kokuları içinde boğulmuş bir seveda iplik iplik çözülüyor.

Son sözlerini, son bakışlarını birbirlerine ve birbirlerine karanlık sularda sarılıp yitişlerini düşünüyorum.

Bir gün sonra, gazetenin ilk sayfasında, iki gazetecinin yan yana, el ele çekilmiş fotoğraflarının altında, iki imzalı "Ayrılık" yazısı: "Merhaba!"

"MERHABA!

Saçmalığa uzanan bir yaşamın içinden bakmıyoruz biz. Korkmuyoruz, kaçmıyoruz ve yorulmadık yaşamaktan, çünkü seviyoruz. İçimizde hiç solmayan mavi bir sonsuzluk var sanki. Bizi doğuran ve bizi birbirimizle buluşturan dünyayı çok sevdik ve en seveni olduk birbirimizin ve içimizde yudum yudum biriken sevgiyi bir tansığa dönüştürüp cennetimiz yaptık. Yaşamın uğultusu kulaklarımızda, başka baharlardan, başka sabahlardan gelen sevinçli kuşlar gibiyiz; bir bitişin karanlığından uzağız çok. 'Öyleyse niye sonsuz karanlığına kaçıyorsunuz ölümün?' diyenlere, 'Başka bir dünyaya umut bağladığımızdan değil bizi hem özgürleştiren, bizi hem birbirimize tutsak eden ve belki de çok derinlerden gelen bir başkalığın, yani vazgeçilmez bir sevginin öldürücü mutluluğundan' diyoruz.

Merhaba ağaçlar, kuşlar,

Merhaba güneş, ay,

Merhaba dünya,

Merhaba bütün insanlar!"

Yıllarca sonra konuştuğumuz o "intihar olayı" sanki bir ıssızlık öyküsü. (Yıllar sonradayız, Su hasta aylardır, aylardır aynı yatakta) Su da ben de yaşama anlam verememek gibi bir intihar nedenine uzağız çok. Dünyayı dünya, bizi biz yapan öğeler aynı olduğuna göre o anlam ta içimizde bizim ve doğal olarak dünyayı da evreni de içimizden doğru seviyoruz ve ona anlam vermeye, onu sevmeye yargılıyız. "İntihar eden insanlar var da intihar eden menekşeler, intihar eden martılar niye yok?" diyor Su ve ekliyor: "Bir zamanlar, yani ötelere ötesinde, cansız dünya canlı oluyor evrim geçirip. Desek ki..." (Gözleri kapalı Su'nun, uyuyor sanki) "Evet, desek ki..." deyince ben, irkilir gibi oluyor ve diyor: "Kendi yaşamını yıkma yani cansızlaşma isteği, yani intihar o derin karanlıktan mı geliyor, o kalın ve katı cansız dönemin bir kalıntısı mı?"

Sonra Hemingway, sonra Virginia Woolf, sonra Yesenin ile Mayakovski. "Ne çoklar" diyor Su, "ne çok takıntılı var yazarlıkta ve ozanlıkta ve her dalında sanatın".

"Hastalığı nedeniyle aslan kaplan vuramayan av tutkunu Hemingway kendini vurdu sonunda" diyor ve gülüyor Su.

"Kendine ait bir odası olmadığına üzülen Virginia Woolf, cebine doldurduğu çakıl taşlarıyla girdiği ırmağın sularında boğuldu" diyor ve gülüyor Su.

"'Devrim, devrim' diye çırpınan Yesenin ile Mayakovski, Ekim Devrimi'ni sevmadılar ve canlarına kıydılar" diyor ve gülüyor Su.

Yesenin'inin intihar etmeden bir gün önce bileğinden akıttığı kanla Mayakovski'ye yazdığı şiiri okuyunca ben, "Şiirsel gargara" diyor ve gülüyor Su.

Okul dergisinde çıkan bir şiiri nedeniyle okul yönetimince üç gün "Okuldan uzaklaştırma" cezası alan Su, bir kadın öğretmeninin, "Tanrı'ya inanmıyor musun sen yoksa?" sorusuna, "Tanrı'ya inanıyorum ve Tanrı'dan nefret ediyorum" diye yanıt verince,

"Okuldan uzaklaştırma" cezası bir haftaya çıktı.

İkinci günü Kurban Bayramı'nın uzaklardan, yakınlardan acıklı koyun sesleri geliyor, yorgun, boğuk ve ağlıyor gibi.

Suların kapısına gelip Su'nun babasına soruyor bir adam: "Var mı kesilecek kurban?" "Var" diyor Su'nun babası, "ben varım".

Gülüyor anlatırken Su, "Düşündüm" diyor, "kanlı bir dinden, kanlı bir tarihten geliyor bu hayvan kesici. Bir bakışı var babama 'yat, keseyim' der gibi. Leonardo da Vinci geldi aklıma o an, içindeki o inanılmaz sanat yetisi ve coşkusuyla tıpatıp bu adamın koşullarında yaşasaydı böyle mi olurdu o da: Bir hayvan kesici mi olurdu, ya da bir badanacı? O gün yazdım o şiiri (Cennet Yolu) ben". "Verir misin?" deyince ben, bulup bir yerlerden, tutuşturuyor elime.

"Yetmemiş bu dünya, öbür dünyayı da kestirmiş gözüne.

Ne yapıp yapıp cennete gidecek.

Kolayını da bulmuş üstelik koyun kesecek.

Bir elinde bıçak, gözleri ölüm bakıyor.

Koyuna gelince,

Yatıyor yerde o, bacakları bağlı;

Yok haberi hiçbir şeyden,

Öyle ki

Bilmiyor cennete taşıyacağını bile

Kendini keseni."

"Cennetiyiz birbirimizin biz, başka cennete gereksinimimiz yok, değil mi?" dedi Su ve bütün içtenliğiyle sarıldı bana. 18 Haziran: Bir kuyumcudan aldığımız ince, gümüş yüzükleri parmaklarımıza taktığımız gün. Unutmadık, anımsadık hep. Ne zaman ansak o günü, "18 Haziran" dese birimiz, çok hoşlandığımız bir şeyi yapar gibi olduk; örneğin bir yağmur altında ıslanmak için yürüdük.

Okulun son günleri, ayrılık günlerimiz; hem sevinç hem hüznün var. Dışarıda yapıyoruz kimi dersleri, çiçekli ya da yeni yapraklanmış ağaçlar altında. İncecik bir duman ardında incecik tütüyor gibi görünüyor kent.

Limanda bir ya da iki gemi, çatanalar, mavnalar, sandallar ve uzaktan beyaz noktalar gibi görünen martılar var. Balkaya Bur-nu'nun rüzgârlı yeşilliğine gidiyoruz keçi yollarından. Mermer Köşk'ün bahçesinden uzun köpek sesleri geliyor. (Yıllar sonra, Mermer Köşk'ten başka ev bulunmayan Balkaya'nın güzelliğinin üstüne kalın betonlar dökülecek, bütün yeşili ve bütün güzelliği ölen Balkaya soluk alıp veremez olacak ve ben yerel bir gazete sayfasında bir gazete sayfasında şöyle ağlayacağım: "Cumhuriyet treninin lokomotifi olan kent... Kömürleşmiş karanlıkları dele dele yürüyen, adım başı ölümle göz göze gelen, soluk soluğa bir emeğin yarattığı kent... Doğup büyüdüğüm, nereye gitsem arkamdan gelen, bulduğumuzda bile özlediğim kent... Noldu sana, söyle? Niye kırıldı kolun kanadın, olanca gücünü niye yitirdin, niye söndün? Kan ter içinde zar zor çalışırken bacağı kırılıp ölümü bekleyen bir ocak katırı gibi olmak yaşıyor mu sana? Kimlerin, hangi ihanetlerin kurbanısın?")

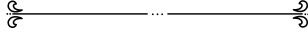
Beklemiyorduk hiç, ağır bir karanlığa girmiş gibi olduk; değişti her şey birden, ayrıldı yollarımız. Liseden sonra İstanbul'da birlikte okuyacakken soldu umutlarımız, Ankara'nın yolu göründü Su'ya orada, dayısının yanında okuyacak. "Annem" diyor Su, "o istedi, söz hakkı yok babamın; ne derse annem, o oluyor". Günlerce ağladı "Gitmem" diye ve bir sabah bahçe telinden, "İntihar edelim mi?" diye sordu. Gülmeye başlayınca ben, o da güldü.

Ayrılık günleri gelince, ne yapacağını bilemez oldu Su. Şaşırdı çok, durup dururken küçük çocuk sesleri çıkarıp küçük çocuklar gibi konuşmaya başladı, meme emercesine parmağını emdi. Gü-

lüşü, yürüyüşü, bakışı küçük çocuk oldu, çocukluğuna kaçtı yani. Ama çok sürmedi.

Öyle ki çok büyük karanlıklara, yıkıcı bir acıya, yürek boğucu bir yitirişe dayanamayıp çocukluğun mavi boşluklarla dolu ılık günlerine kaçmak gibi bir şeydi bu. Büzüşüp saklanmak orda, gözlerden uzak olmak, "Ana" denilen bir kadının süt kokulu sevgisinde erimek. Daha olmazsa, etten ve kandan yapılmış o ilk eve, yani ana karnına sığınmak, gizlenmek orda.

İKİNCİ BÖLÜM
İPEK ZARFLI PEMBE MEKTUPLAR

Yılların içimize yığıldığı umutlar...

Sana bu ilk mektubum İstanbul'dan. Beni gördükçe çiçeklenen yüzün uzaklarda şimdi çok. Yaşlı, ahşap bir evin daracık odasında, küçük, yoksul bir masanın üstündeki fotoğrafına bakarak yazıyorum. Yağmur yağıyor gibi bir akşam.

Kayığa binip vapura giderken ben, ne çok ağladı annem bütün içiyle. "Yoksul yolcu güle güle" der gibiydi, oysa, az önce dingindi. Gözleriyle sorar gibi baktı sonra, "Herkes var, niye yok Su?" Niye yoktun, niye gelmedin, biliyorum. Uzanıp uzaklara o an, sesini, esmer saçlarını öptüm. Duydun mu?

Masanın üstündeki fotoğrafta sen varsın, ılık bir yaz akşamı var, deniz fenerinin mavi güzelliği var. Bana yazmışsın arkasına: "Görsem seni ne zaman, ne zaman seni düşünsem, rengârenk sevinçler sızıyor içime."

"Nasıl ayrılırız birbirimizden, ayrılırsak ıssız kalırız" desek de olmadı, başaramadık, başka başka yerlere savrulduk; ta çocukluğumuzdan başlayıp yıllarca süren birlikteliğimize güz düştü sanki. Söyle, sen orda, ben burada, geçer mi günler? Geçerse nasıl geçer? Söyle, büyük mutlulukların getirdiği büyük uçurumlarda mıyız ve o seveda dolu günlerimizin anısıyla yaşayıp bitmeyen yalnızlıklarda mı çırpınacağız hep?

Ne çok direndin, "Gitmem" diye oysa. Yemekten içmekten ke-sildin, gözlerin şişti ağlamaktan, suskunluk orucuna girip Budistler gibi konuşmaz oldun. Ama olmadı ne yapsan; arıyı çiçekten, balığı sudan, toprağı yağmurdan ayırır gibi ayırdılar bizi. Soruyorum; içinden türlü renkler damlayan o güzelim günlerimiz nerde, "Nerde bildiri yağan kar şimdi?"

Az önce, başımı bir anıya yaslayıp daldığım küçük bir uykuda, bana bakıyor gözlerimin içinden karanlık bir adam. Kim? Bilmiyorum. Yüzü karanlık kırmızı, yüzü bir ölünün yüzündeki ıssızlık. "Çıldırmaq istedin mi hiç?" diyor. "Hayır" diyorum. Gülüyor.

"Yanlış trenlere bindim ben hep, onunçün karanlığım böyle" diyor, "yaklaş az". Yaklaşıyorum. Önce benim babamın, sonra senin babanın yüzü oluyor yüzü ve sonra senin çığlıklı sesin başlıyor beni çağırın. Cama koşuyorum uyanıp, seni arıyorum gözlerimle; sesin var yalnız, kendin yoksun. Ne çok ağlıyorum.

Nasıl yaşarım sensiz?

Ölümsüz çiçekler arasından,

Köpük köpük yaşam sevinci saçıyor mektubun, sanki binlerce kuş, binlerce çiçek... Alıp avuçlarına ellerimi, "Noldu?" der gibisin. Sorgulamasan da güçsüzlüğümü, uğultulu bir kentten ürküye kapılışımı yani bütün korku ve kuşkularımı, beni incecik kınıyor, avutmaya çalışıyorsun. "Sensiz yaşayamam, bil" diyorsun sonunda mektubun, "sen benim izimi sür, ben senin izini; açık sana bütün kapılarım, bütün sevinçlerim, bütün acılarım; benimsin sen, ben seninim; bütünü bir". Kısacası, uzaktan da olsa, bir zamanlar bahçede, ellerinle su içirdiğin çiçekler gibi oksuyorsun içimi; o çocuk gülüşünle yanımda, içimde gibisin hep; ıslıl ıslıl bir sevinç gözlerinde, beni izliyorsun.

Alabildiğine büyük bir canavar ağzı İstanbul. Beni, benim gibileri yuttu yutacak sanki, bana öyle geliyor. Ama bu mu yalnız, bu kadar mı? Değil, kendini yiyen büyümlü bir güzellik.

Kendime alıştır gibi yavaş ve derin alışıyorum ona; solgun sokaklara, kalabalık cadde ve alanlara, zamanın fildişi renge boyadığı tarih kusan büyük yapılara, mezarlıklarda, cami yanlarında ölüleri bekleyen, ölümlerle konuşur gibi yapraklarını ürperten yaşlı ağaçlara gidiyorum. Öyle bir güzellik ki alıp götürüyor beni; eski kitapçılara, eski hüzüncülere, eski çiçekçilere başlıyorum.

Anlıyorum ki sensiz yaşamaya alışmaktan daha kolay İstanbul'da yaşamaya alışmak.

İstanbul'da akşam oluyor. Çılgılık çılgılığa yollar, caddeler, sokaklar. Tramvaydan inip uzun yürüyorum; bir caminin avlusundan geçerken bir güvercin omzuma konuyor; çocuklar gibi seviniyorum. O an işte tam, senin sesin yağıyor bir yerlerden; soruyorsun bir şiire gider gibi "Unuttuğumuz yazlarda mıyız bir gülün tam ortasında?" Ya da öyle bir şey işte, bilmiyorum.

Duyuyor musun Su? Her şey ama her şey, bir hüznün tadında sensiz.

Sana adanmış bir yürek bu, Su!

Seni üzeceğimi düşünüp anlatmak istemedim kaldığım evi. Ama soruyorsun durmadan, "Anlat" diyorsun, "nasıl bir ev kaldığın ev? Rahat mısın?" Hayır, değilim rahat. Düşün ki "ev" diye kötünün kötüsü yerlerde çile çekmiş Edgar Allan Poe bile kalmazdı böyle bir evde belki. Ama kalıyorum ben, kalmak zorundayım.

İki katlı ahşap evin ikinci katındaki üç odanın biri benim, ikisi ev sahibi karı kocanın ama üç odanın üçü de ordan oraya seğirtten sevinçli farelerin.

Isıtıcım yatak, sobam yok. Bitmeyen bir küf ve hela kokusu tütüyor içimde. Bir yürüyen olmasın, bütün döşemeler ve merdivenler uzun ve acıklı inliyor. Öyle ki yakın ölümüne ağlıyor ev sanki.

Ama olsun, sen varsın. Sen ki sevinçlerimi çoğaltansın. Nasıl unutmuyorsam kendimi ben, öylesin sen de beni unutmayansın. Şimdiden değil yalnız, geçmiş ve gelecekten de beni çağırırsın.

Dün akşam beni çağırdılar ev sahibi kadın ile kocası: "Çay içelim, gel" dediler. Gittim. Yeşil bir odada yeşil kokular vardı, yeşildi her şey, yoktu başka renk.

Odaya girer girmez, anladım ki bir akşamı anlatıyor o; "o" dediğim ev sahibi kadının kocası, tarihöncesi bir gülüşle gülüyor. Yeşil bir delilik sıvanmış yüzüne, en çok gözlerinde ve burun deliklerinde var. Bir küçülüyor, bir büyüyor gözleri; burun delikleri genişliyor ve oynuyor; bir eskimişlik akıyor yüzünden.

Ev sahibi kadının su bardağıyla getirdiği çayı, "Yok mu çay bardağınız, içmem bununla ben" deyince, birbirlerine bakıp çok güldüler, çok şaşırdılar, sanki bana biraz acıdılar. "Olmaz olur mu?" dedi kadın, "Tabii var". "Çay içmek kadar, çay içmenin biçimi de önemli" falan demedim tabii, katıldım gülmelerine, ben de bana gülmelerine güldüm.

Uzak bir köşesinde odanın, bir yalnızlık gibi duruyorlar, görür görmez kalkıp baktım. Ördek, kaz ve bir kedi, doldurulmuş hayvanlar, ölümden yapılmış hüznün oyuncakları. Sonsuz uyku-

lara karışmış gibi üçü de buzlaşmış gözlerle hep aynı yere, içlerine özenle yerleştirilmiş ölüme bakıyorlar sanki; yaşıyor gibiliği oynuyorlar. "Bunlar da ne?" deyince ben, "Padalya" diyor ev sahibi kadının kocası, "ben yapıyorum, yok başka yapan, koca İstanbul'da bir ben". Susmuyor hiç, bir hayvanın içini nasıl boşaltıp nasıl doldurduğunu anlatıyor. "Doldur de doldurayım seni de yapayım bir padalya!" diyor. Çok gülüyorlar, o kadar ki sesleri ötüyor, gözlerinden yaşlar boşanıyor, yüzleri kıpkırmızı kesiliyor ve beni unutuyorlar. Odama dönüyorum; sürüyör gülmeleri hâlâ, küçük çocuklar gibi darmadağınık gülüyorlar.

"Ev bul, çık" diyor içimin küçük sesi. Bilmem ki ne yapsam, ev bulup çıksam mı? Çıkmak istediğimi söyleyince, dökülür gibi oldu ev sahibi kadının yüzü, "Noldu geleli daha, alışırsın" dedi, "eve de bize de alışırsın". Sordu sonra: "Çok gülüyoruz, değil mi?" Susunca ben, "Nasıl da bildim, rahatsız oldun tabii" diye ekledi, "ama gülmeyeceğiz artık, söz. Yemin ediyorum, gülmeyeceğiz. Öyle az buz değil yıllar önce başladı bizde bu. Kız ölünce bizim. Sabah başlardık gülmeye, öğleye kadar. Nasıl, biliyor musun? Olur olmaz her şeye. İyiyiz ama şimdi düzeldik, uzatmıyoruz çok, kesiyoruz hemen". Buruşup büzülür gibi oldu, ufaldı birden sanki ufacık kaldı, yere indirip gözlerini, "Yıkayayım mı leğen getirip ayaklarını?" dedi, "Yıkıyorum amcanınkileri her akşam".

Bilemedim ne diyeceğimi Su, üşür gibi oldum. Ev sahibim yaşlı kadın ya da İncil'deki dünyanın en yoksul insanı Lazar değildi konuşan; yoksulluktu.

Not: İki gün önce annemden aldığım mektupta, sen varsın daha çok, "Yazmadı gitti gideli, küs mü?" diyor, "Niye?" diye soruyor, sanki bir şeyler var anlayamadığı ve bir şey daha diyor benim bilmediğim: "Denize bakan güzel görünümlü bir eve taşındılar deniz fenerine yakın." Doğrusu ya, şaşırdım niye bana yazmadığını düşünüp. "Aynı evde gibiydik yıllardır" diye ekliyor annem. Öyle değil mi Su, aynı evde gibiydik yıllardır; yıllanmış sevinçlerden, yıllanmış yalnızlıklardan ve yıllanmış umutlardan geçerek hep.

Islak çiçekler gibi güzel...

Bugün pazar, kırık dökük odamın gülünç yoksulluğundayım. Karmakarışık bir yağmur camları dövüyor. Işıl ışıl sevinçlerle dolu içim. Bir gün arayla yazdığım iki mektubu aynı anda aldım dün. Okuyup okuyup öpüyor ve kokluyorum; yeni doğmuş çiçeklerin serin kokusu...

"Unutalım" diyorsun, "ikimiz de İstanbul'da, aynı fakülteye yazılacakken tam, annem ile babamın benim Ankara'da okuma-ma, dayımın yanında kalmama karar verişlerinin içimizde yarattığı o karanlığı unutalım". Unutalım, evet. Bizler ki dönüşsüz, uzun bir sevdanın işçileriyiz; bizler ki damıtılmış acılardan ve sevinçlerden geliyoruz. O dayanılmaz akşamın boğucu karanlığında intiharlar düşünsek de sürmedi bu çok, çabuk kurtulduk ve birbirimize söz verdik: "Hiçbir zaman ama hiçbir zaman uzun bir ıssızlık olmayacak sevgimiz." Sormuştum daha önce, yine soruyorum: "Dönse de her şey bir gün tersine, donar mı birbirimize bakışlarımız, üşür müyüz birbirimizden? Yani kısacası, her şey bir gün ölür ve sonsuz kışlara mı gömülür?" Hayır Su, olamaz bu, olmayacak. Bizim sevdamız "Sev beni, seveyim seni" diyen tecimsel bir pazarlığın kokmuşluğundan; Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Romeo ve Juliet, Tristan ve İzolde gibi sevdaya sevdalıların kuru, soyut söylence dünyasından yani ötelerin ötesinden değil madde, uzam ve zaman içinde oluşmuş, sonsuzdan sonsuza akan evrensel bir yaşam ırmağının derinlerinden geliyor. Bizim sevdamız, tenlerin ve bilinçlerin birbirine karıştığı; çiçeklerden, otlardan, ağaç gölgelerinden, kelebeklerden, arılardan, karıncalardan ve daha böyle pek çok şeyden yaşam fişeği gibi fışkıran bir sevdadır. Öyle ki içinde ateşböceklerinin, çocuk gülüşlerinin, bütün denizleri kaplayan yakamozların, örsteki çekiç seslerinin, yağmur kokulu ormanların, kanlı yalnızlıklar içinde soluk soluğa çalışan bir madenci kentinin yanık türküleri var.

Öyle bir duygu ki yaşadığım her şeyde sen varsın; senin bakışın, senin sesin, senin söylemin. "Ne der Su, ne düşünür Su, ne yapar Su?" Bugün tanık olduğum iki şey var ki yine öyle oldu, yine sana sordum.

Biri: Ölü bir kuş düştü önüme yolda yürürken bugün. Alıp öptüm; rengârenkti, ılıktı, yaşamın soluğu daha iyice uçup gitmemişti küçük yüreğinden, ürperiyordu. Şaşırmıştım, onca insan arasında nasıl da beni bulmuştu? Büyük bir rastlantıydı tabii ve belli ki her rastlantı gibi bir nedensellikten ama zorunlu olmayan bir nedensellikten geliyordu. Varır varmaz eve, odamın duvarına şöyle yazdım:

"Mor bir kaldırımında çınarlar boyunca yürüyordum ki
Solgun bir kuş düştü önüme sapsarı bir yalnızlık gibi
Anlamıştı da öleceğini sanki
Benden yardım istiyordu."

Diğeri: Evin biraz uzağında, geniş bir ağacın gölgesinde, yaşlı, ufak tefek, her an kaçacak gibi bakışlı bir adam, laterna (dilenciler liri) çalışıyor. Kocaman ayakkabıları, çok bol pantolonu, yuvarlak camlı küçük gözlüğü ve fötr şapkasıyla "Şarlo" sanki biraz. Beni görünce güzel, geniş gülümsüyor ve laternanın hemen yanındaki finoyu gösterip, "Yoktur kimsem başka, vardır bir bu" diyor, "Çileli'dir adı". Susuyor, gözlerini ayırmadan bana bakıyor ve durmadan yüzüyle oynayıp sanki bir yanlış düzeltiyor ve sonra uykudan birden uyanır gibi çırpıntılı bir davranış yapıp, "Çalayım mı müzik, ister misin?" diyor. "Çal" der demez ben, çevirmeye başlıyor laternanın kolunu; gayda, arp, keman arası bir ses dökülüyor. "Yağmur Damlaları adı" diyor. Laternaya yaklaşıp dinliyorum. Bitince, "Güzeldir, değil mi?" diye soruyor. "Güzel" diyorum, "çok güzel". 10 kuruş atıyorum yerdeki teneke kutuya. Tam gidiyorum ki yavaşça diyor, "Okşamadan gitmeyesin Çileli'yi. Alışmıştır çünkü bekler!" Yapıyorum dediğini, okşuyorum.

İşte böyle Su, sızılı da olsa biraz, bu ilginçliklere tanık oldum bugün ben. Ne güzel, değil mi? Sen geldin aklıma hep, "Su da olsa şimdi, ne güzel olurdu" diye düşündüm, "neler düşünür, bana neler der?"

Not: "Okudum mektubunu, ağladım" diyorsun. Ne desem, bilmem ki? "Gülle silem gözyaşını."

Koklanmış güllerin yorgunluğu,

O pembe buğulu günlerden biri miydi, bilmiyorum. Belki. Bahçe-de iki çiçeğin arasından bakıp, "Şiir yazmak mı, yaşamı şiirleştirmek mi?" deyince sen, "Şiir ne?" diye sordum, "Şiir ne sence?" "Ne olacak; en yetkin, en nitelikli, en duru güzellik" dedin ve ekledin: "En güç, en yakıcı koşullarda bile yaşamın şiiri üretilebilir mi, üretilirse nasıl üretilir? Bir sevdıyla yıkanarak ve bir sevdıyla yıkayarak mı?"

Ne olduysa, araya ne girdiyse, konuşmadık sonra bunu hiç; ne sen açtın, ne ben. Ama bir hafta kadar önce, izlediğim yarı kur-gusal, yarı belgesel bir filmde (Leningrad Kuşatması) çıktıktan sonra ben de sordum bu soruyu; en güç koşullarda bile yaşamın şiiri üretilir mi? Üretilirse nasıl üretilir?

(En uzun kuşatması savaş tarihinin, 873 gün. Eksi 30'a düşü-yor kış geldi mi ısı, Ladoga Gölü donuyor ve her gün sekiz-on bin kişi açlıktan ölüyor. Günde 125 gram talaş ekmeği karınları do-yurmaya yetmiyor; ne buluyorsa yiyor insanlar; kedi, köpek, fare, kuş... Öyle ki, tek kuş, tek evcil hayvan kalmıyor. Ama işin kötüsü, yamyamlık başlıyor sonra sonra, ölüleri yiyor insanlar ve Hitler durmadan buyuruyor, "Leningrad cehenneme dönüşmeli", "Le-ningrad haritadan silinmeli", "Leningradlılar açlıktan ölmeli".)

Filmin özellikle iki kişisi, "Yaşamın şiirine indim, derin sular öpüp derin sular içtim" dedirtiyor bana. Var daha böyleleri ama en etkileyici, en vurucu onlar, o ikisi. "Eğer ölüm rengiyse dün-ya, kilitlenmişse yollar, kapılar, biz varız burada işte" der gibiler ve "Yok başka çaremiz cellatımızı beklemekten başka" diyenlere karlı, kanlı yollarda açlıktan düşüp az sonra can verecek olanlara yaşamın küçük bir ışığını göstermek istiyorlar giderayak. Evet, en çok o ikisi, o iki kişi.

1. Adı Tanya, 11 yaşında, körpe karanfil gibi bir kız. Baygın sarı saçları ve "r"leri söylerken korkunç güzelleşen bir ağzı var. Bitme-yen bir yaz duygusu sesinde ve her bombalanışında Leningrad, Tanrı'ya inanmıyor.

"Acılar Okulu"nın en küçük, en çalışkan, en solgun öğrencisi Tanya. Sesi var, bakışı yok gibi. Yaralı gülümsüyor, gülmesini bilmiyor, gülerken ağzı uçurumlaşıyor, uzaklara kaçıyor. Sevince dönüşen acılarını, acıya dönüşen sevinçlerini seviyor en çok. Bir anıya uzanıp annesinin, babasının ve ablasının ölüsünü öpüyor uzayan akşamlarda. Sonra birden Chopin'in "Nocturne"ü ya da Gondolieri kulağına çalınır gibi olduğunda, dayayıp başını kendine, ağlıyor.

Karlı, karanlık yollarda, acılar içinde inleyen yaralılara, açlıktan can çekişenlere yapmayı kendine görev bildiği bir şey var Tanya'nın: Bir küçük öpücükle onları ölüme yolcu etmek, onların içini küçük bir sevgi ışıyla doldurmak. İç çeker gibi söylediği bir türküyle dolaşüyor yolları, alanları; aşağı yukarı şöyle:

"Bağışla beni nolur
Yoktu başka bir şeyim
Sana yalnızlığımı ve acılarımı getirdim
Umutlarımı bir de
Biliyorum
Yine doğacak üstümüze güneş
Yine ötecek dallarda kuşlar
Kim ne derse desin
Gelecek beklediğimiz bahar."

Tanya, bir sabah, Leningrad'ın karlı, kanlı yollarında, yaşamın en güzel meyvesi olan sevgiyi, ölüm yolcularına dağıtırken öldü açlıktan.

Küçük bir çiçeğin büyük ölümü.

2. Seslerin büyük ustası Şostakoviç'in "Leningrad Senfonisi"ne (Yedinci Senfoni) başladığı günler, "Dünyanın bütün çiçekleri kayacak sanki birden" dedirten günler.

"Nazi kuşatması altında Leningrad
Leningrad inim inim iniyor

Leningrad'da 'Şostakoviç' adında biri var
Oturmuş üstüne ölümün
Acının ve umudun şiirini
Yedinci Senfoni'yi yazıyor."

Doğup büyüdüğü topraklara, o topraklarda yaşayanlara, o topraklar için can verenlere adanmış bir yürek o... Can çekişen umutları diriltten, sonsuzluğu ürperten, bir bitişi değil acının ve sevincin içindeki çılgılığı, isyanı ve hüznü mayalaştıran, haksız bir savaşın uğultusunu insanlığın bilincine akıtan, yaşamın şiirini yüreklere işleyen duygu çağlayanı... Senfoni bittiğinde cephede savaşmak isteyince, bu isteği yönetimce geri çevrilen ve Leningrad İtfaiye Örgütü'nde yangın söndürücülüğü yapan senfonik işçi...

(Senfoni'nin paramparça bir Leningrad'daki ilk dinletisi, 1942'de, 18'i profesyonel, gerisi amatörlerden oluşan derme çatma bir orkestra tarafından gerçekleştiriliyor. Dinleti sırasında düşüp bayılan çalgıcılar oluyor açlıktan. Dinleti bittiğinde, üç çalgıcı açlıktan ölüyor.)

Her yıkılışında Leningrad, umutlar, sevinçler yıkılsa da sevgiler hep ayakta, yıkılmıyor. Tek tük de olsa yollarda, halk bahçelerinde, belki son kez öpüşen sevgililer, evlerin, apartmanların önlerindeki düzlüklerde top oynayan, ip atlayan, sesleri güneşli çocuklar var. Filmin bitiminde, ağulu bir günün öğlesinde, çok gölgeli bir alanda kağınlara sarılmış yarı ölü yaralılar; yerde, karlar içinde, ellerini havaya dikmiş, Tanrı'ya bakıp bir şeyler mırıldanan yaşlı kadınlar görülüyor. Kanayan bir iskeleti çağrıştıran uzun boylu genç bir adam, elindeki oraklı çekiçli bayrağı sallayarak "Enternasyonal"ı söylerken düşüp düşüp kalkıyor ama ne bayrağı, ne ağzındaki marşı bırakmıyor.

Söyle Su, ne bu? İnsanın, yaşamın, sevginin sonsuzluğu mu? Sen de ben de biliyoruz ki sonsuzluk sevdamız bizim.

28 Mayıs

Sessiz bir yağmuru okşar gibi camlarda,

İşte mor bir yağmur, işte mor yağmurlu bir öğleüstü, işte bütün hüznü, uğultusu ve güzelliğiyle büyük İstanbul! Boğaziçi'nde, çamların gölgelediği bir tepenin üstünde, kalın ağaçtan yapılmış bir çayevinin yeşil ıssızlığında seni düşünüyorum; dağ akşamlarından esen rüzgârların bitmeyen baygın kokusu... Az uzağımdaki masada genç bir kadın ile genç bir erkek, elleri birbirlerinin ellerinde, uzun bakışıp iç çeker gibi konuşuyorlar. Çiçekten yapılmış gibi ikisi de; yalın, duru, anlamlı. Unutmuşlar kendilerinden başka her şeyi; bakışlarıyla, duruşlarıyla bile sevişiyorlar. Yaklaşıp ikide bir, uzun ve gür saçlarını öpüyor kadının erkek ve ben kapanıp içime seni düşünüyorum ki radyodan değil de ılık bir çay kokusundan gelir gibi gelen buğulu bir erkek sesi "Nathalie"yi söylemeye başlıyor; üşüten bir yalnızlığın, yorulmuş bir sevdanın izleri yağıyor; sanki güz ağlamaları, iç çekişler...

Sonra bu sevgililer gülümseyip ve selam verip gittiler. Yağmur durdu. Sanki akşam. Çıkıp çayevinden, ak güller arasından ıslak ağaçlara yürüyordum ki sarı gagalı kara bir kuş, bir erguvan ağacının dalında sessizliği yırtarcasına ötmeye başladı. Ama nasıl bir ötüş! Sanki bir kuş ötüşü değil de bir kuşun, yaşama sevda bildirisi.

Sarı gagalı kara kuş, sınırsız bir yaşam sevincinin türküsünü söylüyor. Bir ses ki duman duman tütüyor dallar arasından. Bir ses ki coşkun bir sevdanın tutuşturduğu tutku; bir ses ki uzun denizlerin selintisinde, gürleşmiş ormanların gürültüsünde, göçen turnaların kanat vuruşlarında, boğuk sesli kurbağaların yaz türkülerinde çoğalıp köpüren; bir ses ki çıldırmış menekşelerden, olgun başaklardan, çağiltılı ırmaklardan esen; bir ses ki var olmanın derin mutluluğunda inleyen...

Kim ne derse desin, en küçüğünden en büyüğüne kadar, yaşamın doyulmaz güzelliğini duyumsayan bütün canlıların sevinci

var bu seste; onunla döndüm küçük, yoksul odama, akşam onunla yattım, sabah onunla kalktım; gitmiyor kulaklarımdan bende hep. Ama biliyorum, zehir zıkkım bir çelişkiyi dile getirecek, o soruyu soracaksın şimdi bana yine sen: "Ya o camdan düşüp ölen çocuk?"

Haklısın Su. "Ya o camdan düşüp ölen çocuk? Nerde onun ağıtı?"

Yorgun kuşların bulutlarda unuttuğu musun?

Ne çok oldu sana yazmayalı, sanki yıllarca. (Bana mı öyle geliyor, bilmiyorum.) Bağışla n olur, yazamadım, varmadı elim bir türlü. Ama yazıyorum şimdi işte; saat beş, gün yeni doğuyor. Uzak-tan, yakından horoz ve ezan sesleri. Yeni uyanıyor İstanbul bütün güzelliği ve kirleriyle.

Günlerdir görüp yaşadıklarım var, sana anlatacaklarım; gitgide bende çoğalan, benden taşan, yani taşıyamadığım. Öyle ki çok uzak günlerden gelen anılar gibiler, inanmıyorum bazen. Gitmedi benden günlerce. 1. Bir idam gecesi eğlencesi, 2. Budanmış kadının çığlığı, 3. Buğu sevdalar.

"BİR İDAM GECESİ EĞLENCESİ
Gecenin köründe bütün İstanbul
Kadın-erkek, genç-yaşlı, çoluk çocuk
-Öyle ki bebe arabaları bile var-
Sultanahmet Meydanı'na yürüyor akın akın
Sokaklar caddeler silme insan
İğne atsan yere düşmüyor
Ellerinde yiyecek dolu sepetler, torbalar
Ellerinde gaz ocakları semaverler
Hak edilmiş bir ölüme sevinmek için belki de
Belki de kendilerinin asılmadığına
Güle oynaya itişe kakışa
Tutuşan sevinçler içinde gidiyorlar
Hani o bir zamanlar
İnsan ölülerinin salkım saçak dallardan sarktığı
Vakayı Vakvakiye'nin yaşandığı alana

Asılacak adam
Günlerdir gazetelerin diline dolayıp
Boy boy fotoğraflarını yayımlayıp

Kahramanlaştırdığı

Ve sevdiği kadını

Tam yirmi dört yerinden bıçaklamanın dinginliği içinde

'Sevilmiyordum öldürdüm' diyeceğine

'Çok seviyordum öldürdüm' diyen

Bir öfkeli avcı,

Bir kadın kasabı

Ilık bir güz gecesi çok yıldızlı

Saat iki

Aksaray'dan Sultanahmet Meydanı'na yürüyorum ben de

O büyük ve gürültülü kalabalıklar gibi

Dilimde François Villon'un

'Asılmışların Baladı' şiirinin iki dizesi

'Olmayın bu kadar katı yürekli,

Ey dünyada kalan insan kardeşler'

Sultanahmet Meydanı ana baba günü

Yer yerinden oynuyor

Davullar zurnalar gırnata

Simitçiler, salepçiler, çaycılar, yankesiciler

Darağacına yakın bir yer tutmak için

Birbirini yiyen insanlar

Ortalık tam bir bayram yeri

Fişekler mantar tabancaları çatpatlar

Işıklı çiçeklerle dolan karanlıklar

Öyle sıradan bir gece değil bu

Kesinlikle tarihsel

Kim ne derse desin

Bir şehriayın

Elleri arkadan bağlı

Aklar giydirilmiş bir adam

Çıkarılıp bir arabadan

Darağacına getirildiğinde
Alkışlar yuh seslerine karışıyor
Donuyor tam orda işte zaman
Topu topu birkaç saniye
Ve o koca alandaki koca kalabalık
Kendisi asılmış gibi susuyor
Az sonra o
Yani ipin ucundaki ölü
Bir o yana bir bu yana dönüp incecik bir rüzgârda
Selam verir gibi yapıyor başıyla
Kendini yuhalayanlara
Dili bir karış dışarıda"

Söyle Su, ne bu? Gecelerden dökülen bu ölümler, bu ölüm bayramları? Gladyatör gösterilerinde, mutluluktan esrikleşen Romalıların kendi gölgeleriyle sevişmesi gibi bir şey mi? Hep duyar ama gitmezdim. Bu kez gidip gördüm. Biliyorum, soracaksın: "Niye?" Kim bilir belki de yaşamı gür tutan sevgilerden uzak, canı sıkkın kalabalıkların, bir insanın iple boğuluşunu izlerken "orgazm" oluşuna tanık olmak, neler duyumsayacağımı anlamak için. Dedim ya: "Belki."

Kim ne derse desin, böyle bir çirkinliğin şenliklerle sergilenişi, bir gece yarısı pikniğine dönüştürülmesi başka çirkinlikleri de uyandırıyor. Düşün ki kedilerini, köpeklerini asıyor çocuklar evlerde, bahçelerde, duyuyorum. Sanki bir salgın, durmadan kirletiyor.

2. Budanmış kadının çılgılığı

Uğultulu sesin geldiği yer, karşı evin alt katı; acılı bir hayvan gibi uluyor. "Tanrı'ya kızıyor en çok" diyor ev sahibim, "ne çok se-verdi oysa". Sonra ağlayarak ekliyor: "En güzel komşumdu benim, herkesten çok sevdiğim." "Noldu?" deyince ben, "Küçücük bir yaraydı, büyüdü" diyor, "mosmor oldu bacağı, kestiler; her yeri çü-

rüyör artık". Evin önündeydik, "Gel, bak" dedi kolumdan tutup, "komşu ne de olsa". Az aralık kapıdan bakıp girdim dışarıdan.

"Bir yeraltı odası sanki bir in
Karanlık ve sarı
Küçük demir bir karyolada
Tortop olmuş bir et yığını
Kaldırıp başını
Ve itip yüzünden
Kirli bir su gibi akan saçlarını
Tersine bir dünyadan bakıyor
Çoğalmış gözleriyle
Ve durmadan ölüm terliyor
Ve 'Kurtar beni abi' diyor durmadan
Ve soruyor
'Niye ölüyorum ben, herkes yaşarken?'
Utanır gibi oluyorum nedense
Demiyorum bir şey
Şaşırp ne yapacağımı
Kapıya doğru yürüyorum ki
Yaşamı çağırıştırın
Kuş sesleri geliyor
O an işte tam
Kalın bir çığlık atıyor budanmış kadın
Sanki sesi yırtılıyor
'Tanrı yok' diye bağırıyor
Boğulur gibi oluyorum birden
Karanlık yalnızlığında bırakıp onu
Kendime kaçıyorum dışarı koşarak"

Görüyorsun Su, çıkamayacağı tüneller de var yaşam treninin bazen. Bilmiyor değilim, acılarla güzel yaşam. Ama sıradan bir acı değil bu, acının büyük zindanı. "Nasıl güzeldi bir bilsen" diyor ev

sahibim, "yeşeren dallar gibiydi o, saçları topuklarına iniyordu".

3. Buğu sevdalar

Başka arkadaşlarım da var ama en çok konuştuğum o (Deniz), onunlayım en çok, sinemaya, tiyatroya birlikte gidiyor, parkta, kafede oturup kitap tartışıyoruz. Yorgun bakışlı, yorgun sesli. Kan oturmuş gibi bir ben var yüzünde.

Eyüp'e gittik geçen pazar ikimiz, Deniz'in büyük anne-babasının oturduğu eve. Ne çok sevindiler, güzel bir yalnızlıktan bakar gibi baktılar, sanki zamanın dışındaydılar. Şaşırdım inceliklerine; alabildiğine ölçülü ve duruydular. Sesleri, bakışları, susuşları bile. Öyle ki yağmur tozlarını, çiçeksi tülleri, camlardaki buğuyu, yapraklara yağın çiyi çağırıştırıyorlar. Dahası, çok sevdalı bakışları var birbirlerine, birbirlerine sevdalılar. Çok yaşlı da olsalar, romantik çizer Peynet'nin o iki sevdalısı gibiler; şiire yatırılmış, şiire bulanmış, şiirle yıkanmış bütün çizgileri. Kapıdan girip görünce onları, Peynet'nin karikatürleri geldi gözümün önüne. Özellikle ikisi. Birinde, "arp" denilen o büyük çalgının hemen yanında sicim gibi yağın bir yağmuru çağırştıran tellerin arkasında iki sevgili; erkeğin elinde şemsiye. Öbüründe, yaşlı iki sevgili, bir ocağın başındalar. Ocakta, üstünde okla yaralı yürek bulunan koca bir kütük ucundan tutuşmuş, yanıyor.

"İki katlı ev
Dört yandan ağır ağaçların kucakladığı
Taştan bir yapı
Yemyeşil küfler içinde duvarları
Ve orasında burasında
Eski zaman sarmaşıkları
Camlarda
Yılların damla damla damıttığı
Karanlık bir sarı
Ve bir bahçe ki
Lacivert akşamlar gibi ıssız yorgun

Ve yabanıl otlarla dolu
Neler yok ki içinde
Ağlayan söğütler, ladinler, gül ağaçları
Ve duvar diplerinde
Kedi ve köpek mezarları
Üstlerinde
Düzgün kesilmiş küçük tahtalar
Tahtalarda kedi köpek adları, ölüm yılları
Biri aklımda unutmadım
Şöyle diyor:
'Sen ey güzel kedimiz Karabenli
Kendimizi gömer gibi gömdük bugün seni
Bugün 7 Temmuz 1967'''

Bu kadar uzun mektup yazmamıştım sana hiç; oldukça ayrıntılı anlattım görüp yaşadıklarımı, bilmeni istedim senin de. İç karartıcı olsa da ilk ikisi, son anlattığım öyle değil, güzellikler yağıdırıyor, "İyi ki görüp yaşadım" dedirtiyor, yürek ısıtıyor. Öyle değil mi Su, öyle düşünmüyor musun sen de? İki yaşlı insanın yaşamlarındaki sevgi cennetini görmek ne güzel şey! Gördüm işte ben bunu orda; unutulduğuna ağlar gibi bir bahçede, yıllardır birbiriyle öpüşen yaşlı ağaçlar altında, kör bir kuyunun başında, içilen çayların kokusunda.

İnce susuşlar içinden bakıyor yaşlı adam yaşlı kadına, sonra birden bana diyor: "Mezar taşlarındaki adları bile silen zaman, silemedi bizim sevgimizi. Nasılsak ilk gün, öyleyiz yine. Sevinçleri değil yalnız, acıları da sevdik." Bir sigara yakıp kalktı, eve yürüdü, elinde bir kitapla döndü, "Deniz verdi oku diye" dedi, "*Genç Werther'in Acıları*". Okudum. Lotte'ye sevdalı Werther, sevgilisine öbür dünyada kavuşacağına inanarak intihar ediyor. Hayır, her an ölecek kadar yaşlı da olsak, yok başka dünyada gözümüz; bu dünyanın toprağında doğduk, bu dünyanın toprağında çürüyeceğiz; ölüm yolculuğumuz sonsuz, biliyoruz. Ağzımdan kaçtı sanki

birden, "Yaşlılık ne?" diye sordum. İncecik gülümseyip bir kapı aralığından bakar gibi baktı, demedi bir şey.

Ne kadar yaşlansalar da kimsesizliğin günleri yok onlar için, belli. Ama şimdi hemen sen, "Biri öbürünü yalnız bırakacak günü gelince" diyeceksin, biliyorum. Hayır Su, öyle düşünmüyor onlar; yaşlı kadın, yaşlı adamın elini tutup "Biz ölürsek yağın yağmur durur, öten kuş susar ve ne sabah olur, ne akşam" dedi bahçeden çıkarken, "ölmeyelim, olur mu?" "Olur, ölmeyelim" dedi yaşlı adam ve birbirlerine çok güzel baktılar. Doğrusu ya ben de inandım, ölmeyecek onlar. Nolur Su, öyle yapalım biz de "Sevenler ölmez" deyip ölmeyelim, olur mu?!

Sislenmeyen sevgiler içinden,

Yine pencereimde kırık dökük bir akşam; iyileşmez anılarla yım. Yıllar öncesindeki çocukluğum ağlıyor. Odada bir karanfil sııcaklığı ve annemin üzgün yüzü ya da bir yağmurda kalmış gibiyim sıırsıklam. Sonra senin sesin, sonra sen, sonra yüzümde dolaşan o küçük, çocuk ellerin... Ne çok susuyoruz öyle, sanki gizlediğimiz bir şey var kendimizden. "Seni çok özledim ve ağladım bütün gün" diyorsun mektubunda, "inan, seni özlediğim için ağladım, başka bir şey var sanma, yok başka neden; bir sensin beni bütünleyen çünkü kim olursa olsun az geliyor bana, bana çok uzak".

Ne kadar güzel ağladığını bilmiyor değilim; derinlerdeki sular gibi sessiz ve yüzüne dökülen saçlarınla. Ama ağlama artık nolur, belki gelirim. Belki bir, belki iki gün. Yazarken şimdi bunları, küçük bir kız çocuğu bana bakıp bakıp gülüyor odamın kapısından, türlü şımarıklıklar, maskaralıklar yapıyor. Kim bu küçük güzel kız, kimin çocuğu? Nasıl girmiş buraya? Bilmiyorum. Sevin-ci kendinden büyük. Sorunca adını, "Suna" diyor. Şaşırmış gibi oluyorum birden; sanki sensin, senin çocukluğun. "Gel" diyorum, "yanıma gel". Utangaç geliyor. En güzel yerinden, gözlerinin su maviliğinden öpüyorum. Gülerek kaçıyor.

Hava çok soğuk, sanki kar yağacak. Seni düşünüyor ve seni düşündükçe eski bir yaza gider gibi olup, ısınıyorum. Sonra o küçük güzel kızın sesi geliyor uzaklardan, yakınlardan, "Kartopu oynayalım, kardan adam yapalım, gel" diyor, beni çağırıyor. "Hani kar, kar yağmıyor ki?" deyince ben, "Olsun, yağmasın, kartopu oynar gibi, kardan adam yapar gibi yaparız biz de" diyor. O önde, ben arkada koşarak iniyoruz evin tahta merdivenlerini ve el içi kadar küçük bir bahçede, kartopu oynar gibi, kardan adam yapar gibi yapıyoruz ve o çok gülüyor ve durmadan soruyor: "Adın ne?" Söylüyorum. "Eğil" diyor, eğiliyorum. Yüzümü, saçlarımı öpüyor, "Babam ol benim sen" diyor. "Yok mu baban?" deyince ben, "Var"

diyor, "ama o beni dövüyor". Korkunç güzel bakıyor, gözleri doluyor. "Ağlıyor musun?" diye sorduğumda, "Evet, ağlıyorum" diyor, "ağlasana sen de". Elimi tutuyor; uzun uzun bakışıyor, uzun uzun gülüyoruz.

Görüyorsun ya Su, mutlu olmak ne kadar kolay bazen. Ama ağlama sen, nolur ağlama. Hani yıllar önce okuduğumuz bir romanda, onlarca kedisi olan kedi delisi bir adam, "Ağlama ağlama sen; sen ağladıkça bütün kedilerim bir bir ölüyor sanki" diyordu ya sevgilisine, öyle bir şey bu işte; ağladığını söylemiyor musun, senden gelen bütün sevinçlerim bir bir ölüyor.

Not: Kapkara bir yürek boğuntusu, ağır yalnızlık, hiçbir şey yapmama isteği. Öyle ki boğuldu boğulacak gibiydim, dün sabah uyandığımda gitmek istemedim okula, dönüp durdum yatağın içinde ve sonra birden kalkıp ve çabuk çabuk giyinip yüzümü bile yıkamadan dondurucu soğuğuna çıktım İstanbul'un. Evin karşı-sındaki fırından aldığım sıcak ekmeği kopara kopara o hemen her gün gördüğüm aç kedilerini çağırdım sokağın. Girip bir saçak altına sevdim, okşadım hepsini, "Açsınız biliyorum ama yok şu kuru ekmekten başka bir şeyim" dedim, "ben de yoksulum sizin gibi". Anlıyor gibi baktılar. Tam ayrılıyordum ki Asaf Hâlet Çelebi'nin şu dizelerle biten şiirini okudum onlara; sanki dinlediler.

"Benim gibi garipsin
İkimizin de unuttuğumuz
Kuşları bol
Ağaçları bol bahçelerdensin
Koca duvarlı sokaklarda sıkılmışsın
Ve canından bıkmışsın"

31 Aralık

Bir dağ başında tahta oluklardan su içer gibi,

Yalnızları daha da yalnızlaştıran karlı bir yılbaşı akşamı; sessiz yağmurlardan sonra başlayan kar dinmek bilmiyor. Uğultulu, çığlıklı gürültüler geliyor uzaktan, yakından; ne de olsa yılbaşı, eğlenmek zorunda insanlar!

Eve gelirken akşamüstü, bir demet nergis aldım kaldırım çiçekçisinden ve senin fotoğrafının yanına koydum masanın üstündeki ve sonra bütün sesimle, "Nasıl soğuturuz bu özlemi Su?" diye bağırdım. Duydun mu?

Şimdi gelsem -neyle uğraşıyor, ne yapıyor olsan da- o güzel yalnızlığını yine, biliyorum. Beni düşünüyorsun benim seni düşündüğüm gibi. Sanki gözlerimle görüyorum, oldukça yoksul ama o kadar da sevimli ve anlamlı giysiler içindesin. Ayağında ki çoraplar, terlikler bile hüznü bir güzelliği düşlüyorlar sanki. Kim ne derse desin, hem gül yaprağına düşmüş bir çiy damlası hem benim yaşamıma düşmüş bir güzel aydınlıksın. (Gülüyorsun sözlerime, biliyorum gülünç buluyorsun, alaya alıyorsun.)

Dünyanın pek çok yerinde, her zamankinden çok daha büyük iştahlar kabarcak bu akşam. Öyle ki sesinde, soluğunda süt kokusu taşıyan, dünyanın en güzel yaratıklarından birini, küçücük bir süt kuzusunu bile boğazlayan, boğazlatan iştahlar... Bunu bilsem de ağır bir koşullanmışlıktan kurtulamıyor, bu akşam illa da ikimizin kurduğu küçücük bir masanın başında, birlikte olmamız gerektiğini, birlikte olmamızın güzelliğini düşünüp, böyle bir akşamda ders çalışmak zorunda bırakılmış bir öğrencinin derin öfkesini duyuyor, "Bütün oyuncaklarımı kırdılar/beni sınav kuyularında boğdular" diyorum sanki.

Not: Tramvay durağında beklerken akşam, çok sakallı genç bir adam, iki sayfalık şiirlerini satmak için her gördüğüne ağlamaklı bir ses ve yüzle yalvarıyor, "Benim şiirlerim... Güzeli şiirler... Yaşamımın şiirleri... N olur al, topu topu 10 kuruş" diyordu. Bir 10 ku-

ruş uzattığımda, kulağıma eğilip, "Görmedim bir daha, dönmedi; kalbini karlara düşürmüştü" diye fısıldadı. Şiirlerini bir ben aldığımдан olacak, elimi sıkıp teşekkür etti ve el salladı uzaklaşırken. Ne kadar ama ne kadar gerçeküstü yaşamlar var Su!

Nasıl soğuturuz bu özlemi?

"Bir tansık, bir tapınca o" diyorsun, "sevmiyorlar, tapıyorlar. Sıtmaya tutulmuşa dönüyorlar, adını söylerken bile titreklaşıyorlar. Sesleri, yüzleri değişiyor".

Dayın ile yengenin İstanbul Yüksek Denizcilik Okulu'nda okuyan biricik oğullarını, "ölümü düşündürüyor yüzü" dediğin Kaptan'ı (Öyle diyormuş ona onlar) anlatırken, hiçbir sınır tanımayan hastalıklı bir sevgiyi sorguluyor, böyle bir sevgiyi Turgenyev'in *Babalar ve Oğullar* adlı romanındaki nihilist Bazarov'a annesi ile babasının duyduğu o boğucu sevgiyle kıyaslıyorsun.

Ustaca anlatıyorsun, derindekini bulup çıkarıyor, mektup değil öykü yazıyorsun sanki.

Yaşamın anlamına bir kişide odaklanmak, acıları, sevinçleri ondan almak, neye baksan, neyi görsen o sanmak, ondan başka her şeyi, kendini bile unutmak, sonsuz bir uçurum duygusuyla yaşamak, ondan gelecek bir küçük bakış, bir küçük söz için yalvar yakar olmak, uzun ölmek değil de ne? Dedim ya güzel betimliyorsun çok, "Değişik bir insan olayı" diyorsun. (Sevinçleri taşıyor görünce onu, inliyor gibi sesler çıkarıyorlar, bakmaya doyamıyorlar; öyle bir çocukları olduğu için gönül borcu duyuyorlar Tanrı'ya, teşekkürlerini sunuyorlar; sesleri deliniyor gibi oluyor bazen, hıçkırıyorlar, öyle ki hıçkırmaktan konuşamıyorlar, yanlarına gelince Kaptan, ikisi birden ayağa kalkıp yerlerini vermek istiyorlar, yer vermekte birbirleriyle yarışıyorlar; buyur ettikleri yere oturmayınca o, gülünçleşiyorlar, ölgün bakıyorlar.)

İki gün Ankara'da kalıp İstanbul'daki okuluna dönen Kaptan'la yaşadığın ilginçlikleri anlatıyor. "Bir roman kişisi o; derin gölgeli ve ilginç" diyorsun, "olumsuz da olsa çoğu, dağlanmış çizgileri var kişiliğinin; kazıyor, kanatıyor, iz bırakıyor. Bu mu yalnız? Değil. Öyle biri ki tam dövecekken, sevmek geliyor içinden. Dedim ya bir roman kişisi".

Tutkunluğunu bilmiyor değilim roman kişilerine; *Kızıl ile Kara*'daki o Napolyon hayranı ikiyüzlü Julien Sorel'e tutkundun bir zamanlar, onu konuşurdun. Sonra *Suç ve Ceza*'daki Raskolnikov, *Karamazov Kardeşler*'deki İvan. Ama en çok Julien Sorel tabii; gözde roman kişinin o, biliyorum.

Sonra birlikte gittiğiniz sinema; bir "Fellini" filmi: "8½". Tam ortasında filmin, boynunda bir el geziniyor, Kaptan'ın eli. Alıp veriyorsun öbür eline, "Sanırım, bu el senin" deyip. "Evet, benim" diyor o, teşekkür ediyor. Gülmeye başlıyorsunuz ikiniz de. Uyarılar oluyor. Çıkıyorsunuz.

Sinemadan çıkıp evin önüne geldiğinizde, "Hoş geldin" diyor yağlı bir ses. Bilemiyor ne yapacağını Kaptan, şaşkın bakıyor kaçacak gibi ve olduğu yere çöküp kusuyor. Sorduğunda yengene, "Çocukluğundan beri böyle hep o, şişman adamı görünce kusar" diyor.

"Geldi daha önce, tanıştın" diyorsun, "iki-üç yıl oluyor; Kapuz'a gittik sen, ben, o". Anımsadım evet, biz yüzerken kumda oturdu, uzaklara gülümsedi. Acıların dokuduğu bir yüzü, gözlerine inen saçları vardı. Bazen kalın bakışlıydı, bazen ince. Kendisiyle sevişir gibiydi, yalnızlığıyla. Güzel susuyor çok, susarak konuşuyor, uzun susmalardan bakıyor.

Dedim ya güzel ve yetkin anlatıyor, ilginç şeyler söylüyorsun. Gerçekten bir roman kişisi Kaptan. *Babalar ve Oğullar*'ın Bazarov'u değilse de onun gibi ağır hastalıklı bir anne ile babanın, sevgiyle büyütülmüş ve bozulmuş "olay insan". Romanın sonunda, sevgi yorgunu (ya da ölüm yorgunu) olan ve tifüsten ölen oğullarının mezarı başındaki o yürek burkan görüntüleri duygusallık yağdırsa da roman kurgusu açısından etkileyici, unutmadım.

Not: Küskün kırmızı küçük bir çiçek, odamın tek süsü. Su içirdim az önce elimle. Üstüne titriyor, ölür diye korkuyorum. Camlarda yorgun, ürpertili bir akşam. Yağmur yağmıyor. Seni düşünmek, seni özlemek ne güzel!

16 Ocak

Nerde ellerin, nerde saçların, nerde beni çağıran sesin?

"Geliyorum" dedin geldin, "sana ellerimi, sana saçlarımı, sana yüzümü, sana her yerimi, her şeyimi getirdim" dercesine geldin; sesin sesime, saçların saçlarıma karıştı.

"Cuma sabahı İstanbul'dayım. Otobüsün adı: 'MAS' Karşıla beni. Su."

Telgrafına inanamadım, şaka sandım. Seni otobüsten inerken gördüğüm o anı çerçeveletip asmış gibiyim içimin bir yerine, unutulur mu hiç?

İner inmez otobüsten, önce ağladın, sonra yine ağladın, sonra boynuma sarıldın.

"Ne iyi yaptın, geldin" dedim.

"Boğuldum sensiz" dedin.

"Ağlama artık" dedim.

"Yaşamamış günlerim, sensiz günlerim" dedin.

"Gececek, sus" dedim.

"Gececek, biliyorum" dedin. (O kadar şaşkınlığım ki seni anlatıyorum sana, bağışla!)

Ne çok şaşırdın çıldırmış güzelliğine İstanbul'un, inanamadın.

Avuçlarımda ellerin, uzun yağmurlar altında yürüdük. İki günde görüp yaşadıklarımızın bazıları gitmedi benden, unutmadım.

1. Bir karanlığı iter gibi yürüdüğümüz kalabalık bir yolda, karşıdan karşıya geçerken, yerden havalanan bir güvercin koluna çarptı. Şaşırdın bir an, "Sanki gökyüzü doldu içime" dedin ve küçük bir çocuk gibi baktın.

2. Çiçek Pasajı'nın akşam güzelliğinde, bir içki evinin (Entelektüel Cavit) kapısında "La Vie En Rose"u akordeonla çalan bir kadınla fotoğraf çektirdik. Kulağına bir şey dedi çalgıcı kadın ayrılırken biz. Sorduğumda, küçücük bir sesle yanıtladın, "Şey dedi... 'Yalnızlık yasak burada'".

3. Hüzün kitapçılarını dolaştık; içlerinden dışlarından ölüm gibi sarı bir şey sızan eski kitaplara dokunduk.

4. Ağlar gibi aç bakan bir köpeği öptün Tünel çıkışında; oradaki bir büfeden aldığın sandviçi elinle yedirdin. Arkamızdan uzun baktı köpek ve onun o uzun bakışını çok uzun taşıdık içimizde biz.

5. Üç kişiydiler; kendilerini uzun saçlarına asmış gibiydiler; kalın sesli, kadın giysiliydiler ve yaşlı, küçük bir adamı bağırarak dövdüler; "Kadın değil, erkek bunlar" dedin sen ve küçük, yaşlı adamı elinle gösterip, "işedi korkudan" diye fısıldadın.

Biliyorsun, sonra geceye gittik; tenini tanıyordum, kokunu, rengini, çizgilerini, sarı ayva tüylerini, sağ kalçanın en olgun yerindeki püskürtme benini ve onları bir bir dolaşıyordum ki küçük, sıcak ve boğuk sesler çıkardın; o kadar mı yalnız, değil; bütün içini, en ak, en karanlık yerlerini dolaştım, bütün dudaklarını, meme uçlarını, öz sularını ve tatlı sularını içtim; ılık bir yağmur gibiydin içime akan, içini duydum, kamaşan içini; sonra bir erime tadı, bayılmışlık ve deprem duygusu; öyle ki en uç noktalarına, en çiçekli bahçelerine girip saçlarını, ayaklarını ısırdım; mavi bir elektrik ve mavi bir isyanla çırpındık saatlerce; sabah oldu.

Akşam karanlığında, Haydarpaşa Garı'ndan yolcu ederken seni ben, bir ağlamanın önünü yorgun bir gülümseyişle kesmek ister gibiydin. "Ayrılık görünmüşse, yas yaraşır bize artık" dercesine suskunduk ikimiz de. Son kampana çaldığında koşarak bindin trene ve bana yalnız gözlerinle değil, bütün vücudunla bakar gibi baktın trenin penceresinden. Gece uyudum, uyandım; susmadı içimde o ses: "Buluşmaları çağrıştıran ayrılımlar da güzel."

Not: Gorki'nin bir yapıtından alıntı, "Ülkenin tam orta yerine dikili ucu göğse varan bir direğin tepesindeki bir adam aşağıdaki kalabalığa sesleniyor, 'Baylar, kötü yaşıyorsunuz!' (Burada sorulacak soru: 'Niye 'Bayanlar, baylar' değil?")

En güzel salkımlar arasından...

Bugün 1 Şubat; ilk günü yarıyıl tatilinin. Gece bindiğim otobüsle bu sabah Zonguldak'a geldim. Sen yoksun. Bir hafta, 10 gün daha Ankara'da kalacaksın, biliyorum. Öyle yazmıştın son mektubunda: "Annemler de burada; birlikte döneceğiz."

İnsansız evler gibi yorgun ve anlamsız ne var ki? Batık gemileri, batmış umutları anımsatıyorlar. Öyle işte sizin ev de şimdi. Bakıyorum camdan, bir boşluk sanki yok gibi ıssız. Bir tansık olsa da camda ya da kapıda görünürsen şimdi ansızın, renkler, ışıklar, sesler yağarsa, canlansa her şey.

Bugün öğleden sonra sisimsi bir yağmur altında, nedense te-dirgin edici bir kimsesizlik duygusuyla, çocukluğumuzun o uzaklar dünyasına gitmek, bir zamanlar seninle el ele yürüdüğümüz yollarda yürümek, gezip dolaştığımız yerleri görmek istedim. Sen vardın her gördüğüm şeyde, her yerde; bırakmadın beni yanımdaydın. Yanımdaydı yüzün, saçların, sesin ve ılık gülüşün. Yolda karşılaştığım bazıları, birlikte görmeye alışıklar ya ikimizi, seni anımsıyorlar, seni soruyorlar beni görünce, "Gelecek yakında" diyorum. Hava soğuk, yerler çamur da olsa, bir zamanlar gitmeden duramadığımız o koruya, o birbirleriyle sarmaş dolaş ağaçlara gittim; dokundum, okşadım, selamını söyledim. Çok sevindiler, dünyalar onların oldu! İyi değildi içlerinden biri ne ki içi titriyordu sanki üşüyordu. Sarılıp öptüm, "Yok bir şeyin, geçer" dedim. Düzeler gibi oldu, dinginleşti. Ayrılıyordum ki ordan, bir yaz günü, kalın bir ağacın kalın gölgesinde bulduğumuz o boynu turuncu ölü kuşu, senin onun için yaptığın o küçük, hüzünlü mezarı anımsadım; oraya buraya, çalılıkların içine baktımsa da göremedim. Kulağımda o sözün hâlâ: "Öterken ölmüştür belki de?"

"Ağır hasta" deyip sustu annem, ağzından bir şey kaçırmış da söylemek istemiyor gibi. "Kim?" deyince ben, "Neyse, neyse" dedi, "yok bir şey". Üsteleyince çok, "Noel Amca kanser" dedi, "Noel Amca ölüyor".

Biliyorsun, her geçtiğimizde evinin bulunduğu yoldan, görür görmez bizi, el edip çağırırdı. Giderdik bazen, ne güzel bakardı gözleri. Küçük tabaklar içinde bir şeyler getirir, üstelerdi yememiz için. Hep aynı şeyleri anlatsa da güzel anlatırdı çok; bıkmazdık. İnce bir türkü vardı sesinde. Ne zaman anlatmaya başlasa ölmüş kızını, sesi tenhalaşır, yorulurdu.

Gidip gördüm, tanıyamadı. Uzun bakıp, oğluna sordu yanındaki. Söyleyince o, tanıdı, paramparça gülümsedi. Başımı sevdi yanına çağırıp seni sordu, "Nerde güzel kız?" Söyledim. Duymamış gibiydi. "Ölüyorum" dedi kulağıma eğilip, "ne gelir elden ama yaşamın bir yanı ölüm; ne var ki avlamadığı, dibe çökmeyen ne var ki?"

İnce deriyle kaplı bir kemik yığını Noel Amca, haşlanmış bir beyazlık yayılmış yüzüne; ürkünç çok. Ağır ağrıları var, dayanamıyor. İçinin derinlerinden gelen pörsük bir sesle inleyip Tanrı'ya yalvarıyor canını alması için, odanın uzak bir köşesinde durmadan sigara içen oğluna bakıyor arada bir. Hemen yanında, küçük bir iskemlede oturan küçük sakallı, küçük bakışlı, kırmızı yanaklı oldukça genç bir "Hoca" okuduğu duaları Noel Amca'nın yüzüne üfleyip üfleyip, "'Allah' de, 'Allah' de oğlum" diyor katı bir sesle.

Bitmiyor bu hiç; o "'Allah' de, 'Allah' de oğlum" dedikçe, "Allah" diyor Noel Amca. Bazen yavaş, bazen çabuk ve ardı ardına, "Allah... Allah... Allah..." Düşündüm uzun uzun eve gelince; gencecik birinin, belki de dedesi yaşındaki Noel Amca'ya "oğlum" demesinin anlamı ne? Bulamadım. Sence ne bu Su, soruyorum? Söylenen sözü bilinç süzgecinden geçirmeden, ölmekte olanı, o sonsuzluk yolcusunu küçümsemek mi biraz?

Not: Noel Amca'dan söz edip üzdüm seni. "Nasıl olsa öğrenecek" diye düşündüm. Gelir miydi aklına hiç? Yaşam bu işte; arkası görünmüyor. Var mı yok mu şimdideyiz, şimdiyi yaşıyoruz. Geçmiş ve gelecek sisler içinde.

Üç dergiye birden gönderdiğini söylediğin "Derin İz" adlı şiirini severek okudum. Duygu ve dil yetkinliğine diyecek yok ve en

çok da o son bölüm, son dizeler. Şiir için, "Görölmeyeni gören ve gösteren" demiş ya biri, işte bu.

"Şimdi buradaydı, şimdi yok, kalıyor öylece
Bir anıyı bekler gibi küflerle yüzü,
Duvarlardan, perdelerden, kafeslerden belki,
Belki de en son gülüşü, en son sesi,
Nerde kim bilir, gelir mi?
Dönüşü olmayan sulardan gelir mi?"

Biz iki sevda sürgünüyüz.

Günlerdir yağmurdan kapalı camlar; bitmeyen bir ıslaklık koku odamda. Bundan olacak, çiçek kokulu rüzgârlar düşünüyorum hep. Kimi zaman coşa coşa, kimi zaman ağlar gibi yağıyor yağmur. Camın önüne her geldiğimde, yıllar önce, uzun bir yağmur altında birlikte gördüğümüz o çöpçü katırı ve senin ona söylediğin söz geliyor aklıma. Başını okşayıp ve onun o yarı ölü gözlerindeki yaşamdan bıkmışlığa bakıp, "Ne kadar isterdim mutlu etmeyi seni" deyişin ağlar gibi.

Sesten uyandım gece; ağlıyor, duvara vuruyor, "Gel, kurtar beni" diyordu sanki. Koşarak gittim; yerdeydi, kocasının ellerindeydi saçları. O durumda bile gülümseyip, "Hoş geldin" dedi ev sahibi kadın bana. "Yapma, bırak saçlarını" dedim yaşlı adama kolundan tutup oturttum.

Sustuk, bakiştık ve bir şeyin olmasını bekliyor gibi dalgınlaştık üçümüz de.

"Ölü yıkayıcıydı hastanede" dedi yaşlı kadın kocasına bakıp.

"Ölü yıkayıcıydım hastanede" dedi yaşlı adam bana bakıp.

"Eve ölülerle gelir, ölülerle girerdi yatağa" dedi yaşlı kadın kocasına bakıp.

"Eve ölülerle gelir, ölülerle girerdim yatağa" dedi yaşlı adam bana bakıp.

"İşi gücü ölülerleyleydi; insan ölüleri, hayvan ölüleri, çiçek ölüleri."

Karısına uzun uzun bakıp küçük bir köpek sesiyle ağlamaya başlayınca yaşlı adam;

"Niye ağlıyorsun?" dedi yaşlı kadın.

"Sevin diye sen" dedi yaşlı adam.

Düşte gibiydim; başları önlerinde uyukluyorlardı. Basıp ayaklarımın ucuna yavaş, sessiz çıktım.

Odama geldiğimde, içim dışım kirlenmiş, bir sevgisizlik çukuruna düşmüş gibiydim; her şey soğumuş, her şey ölü, ağır bir san-

cı yaşam. Düşündüm bir an öyle: "Ne bu?" Sana da soruyorum: Ne bu? Akı kara, karayı ak yapan "para"yı bulamadığı için mi öfkeli yaşı kadın yaşı adama? O para ki billurlaşmış emek; acılar ve çığlıklar var içinde, dahası soygunlar, kahkahalar, bütün bir kirli dünya...

Ne zaman baksam camdan, iki mor güvercinin sevişmesi var karşı evin penceresinde; tüylerini kabartarak, sıcak, boğuk sesler çıkararak sevişiyorlar. Nasıl sonsuz sevgisizliği çağrıştırıyorsa yaşı kadın ile yaşı adam, sonsuz sevgiyi çağrıştırıyor onlar da; nasıl birbirimiz içinsek biz, birbirimizden ayrılmıyorsak ve ayrılmayacaksak, onlar da öyle işte.

Sevginin en güzel yerindeyiz Su!

Anadolu Hisarı'na gittim vapurla dün; mor pembelere bürünmüş erguvan ağaçlarıyla örtülüydü Boğaziçi. Mavi bir boşluğun içinden seni çağırdım, gelmedin!

Yollarından sevinçler ve acılar, dirilişler ve ölümler geçen İstanbul'dan birkaç saatliğine uzaklaşmak, otlara, çiçeklere, ağaçlara, deniz kokusuna ve rüzgârlara gitmek istemiştım oysa; ama olmadı, bitmiş iki insanın içler acısı gerçeğı arasında sıkışıp kalmış gibi oldum, "Niye böyleler?" diye düşündüm, bireyselden toplumsala geçerken yakaladım kendimi. Doğrusu ya çok içten gelen büyük üşümeler gördüm; yaşam boyu bütün yaptıklarının içinde, yani kendilerinde boğulan o iki insanı gördüm. Yıkılan ağaçlar gibiydiler, öyle bakıyorlardı; bir insanın düşebileceğı en derin çukuru gördüm.

Birinci Öykü: Vapurun salonunda ağlayarak para dileniyor yolculardan sığmıyor sözcükler ağzına, sanki büyük geliyor, ağzı köpürüyor; konuşurken kulağına doğru kayıyor ağzı, gülünçleşiyor, ne yapsa ne kadar uğraşsa eliyle, düzeltemiyor; iki yana sallanıyor olduğu yerde, zor ayakta duruyor; giyimi iyi oldukça, oldukça iyi konuşuyor; ağlamasının içine küçük küçük gülme parçaları giriyor bazen, şaşıyor, ne yapacağını bilemiyor, telaşlanıyor. "Bir sokak köpeğinin ağzından aldığım ekmekle yaşıyorum iki gündür" derken bağırarak ağlıyor.

Salonu dolaşıp el açtı yolculara bir bir; ama olmadı para veren hiç. Çıkıyordu ki kapıdan, duvara tutunup yavaşça yolculara döndü ve "Mezarınız olacak sizin de bir gün, unutmayın" dedi, "demedi demeyin".

İkinci Öykü: Çengelköy'ün uzaklarında geniş, görkemli çamlar altındayım. Dümdüz bir yeşillikte bir at ve bir adam. At yerde upuzun, görünmez olmuş nerdeyse yükten; başı, boynu ve kuyruğı görülüyor yalnız. Adam yere oturmuş, atın boynunu seviyor

ve öpüyor. "Noldu?" deyince ben, çok geniş öpüyor, "Öldü" diyor. Çirkin bir uğultu var sesinde, yanlış bakıyor.

- Ne kadar da yüklemiştir; dayanamamış, ölmüş.
- Haa, çok...
- Yaşlıymış da üstelik.
- Haa, çok...
- Hurda mı bunlar? Hurdacı mısın sen?
- Haa, hurda, hurdacı...

Birden ayağa kalkıp ve birden kapanıp üstüne atın, bütün içiy-le ağlıyor. Ayırmıyor gözlerini benden, "İnatlaşıp yürümeyince, bastım sopayı" diyor, "ölürken bile vurdum". Sonra soruyor: "Ne yapacam şimdi ben bunsuz?" "Ölürsün" diyorum kızgınlığımdan. Sesini yutar gibi ağlıyor, sanki boğuluyor.

Sevgili Su,

Bunalıp cehenneminde onların, sana, senin dünyana, adı "Su" olan cennete koştum. Bırakmıyorlardı ne ki zaman zaman uzaklaşıyor, zaman zaman yaklaşıyorlar, kulağıma ağlayıp para istiyorlardı. Kalın bir karabasandı sanki; bitmeyen bir şaşkınlığı, uçamayan kuşların telaşını yaşıyor olsalar da tutuldukları kapandan çıkamasalar da arkamdan geliyor gibiydiler. Kirlenir gibi olmuştu her şey, tersine bir dünya başlamıştı içimde; donmuş zamanlar içinden bakıyordum. Saatlerce sürdü koalamaca. Ne zaman ki seni düşünerek, seni düşleyerek senin sevginin çiçekli yollarında yürümeye başladım; ne zaman ki sesinde, renginde, kokunda gezip dolaştım, bozuldu büyü, "Oh, dünya varmış" dedim.

Not: Sevincin, umudun gölgelendiği günlerdeyiz, biliyorsun. İsyancı türküler söyleyerek, içi boş söz yangınları çıkararak okulumuza saldırıyor birileri (onlar ki tıpkı Kara Gömlekliler). Ağzlarının iki yanına kara bir sümük gibi sızan bıyıkları markaları sanki. Boş boş bakıp ve ellerini havaya kaldırıp savsöz bağılıyorlar havlarcasına. Dün yine geldiler ve okulun yaşlı dekanını bir masaya çıkarıp "Ben komünist değilim, kahrolsun komünizm!"

demeye zorladılar, ellerinde sopalar ve döner bıçakları. Söylemek istemedi önce dekan, direnir gibi oldu. Öyle ki gözleri ölümden bakıyordu sanki. Sonra karmakarışık gülümseyip, "Komünist olmamakla mı övünüyorsunuz?" diye sordu. "Evet" yanıtını alınca, yaptı dediklerini, "Ben komünist değilim" dedi, "kahrolsun komünizm". Güçlkle inerken masadan, ağlamaya yakındı yüzü çok ama ağlamadı.

Senin sesin geçiyor şimdi içimden.

"Uyuyakalmışım okuldan dönünce" diye başlayan mektubunu okurken, "Neler oluyor, ne bu?" dedim, "Nasıl bir içsellikğin yansıması Su'nun anlattığı?" Önceki mektuplarından birinde, "Bir roman kişisi o, bozulmuş bir yaşamı oynuyor" dediğin Kaptan'ın ikide bir Ankara'ya gelişinin nedeni ne sence? Sen misin? Kalkıp tokatlıyorsun düşün ki. "Soğuk ve soluk bir yüzle sessiz ve yorgun baktı; Eski Yunan yontularındaki erkek güzelliğinin rüzgârı vardı yüzünde" derken, hem acıyor hem övüyor gibisin.

Sence o büyük acılar taşıyor, her şeye aldırışsız görünse de sende korkular var ve Baudelaire gibi annesine sevdalı, annesi de ona. ("Kaç yıl olmuş, küçük cam bir kutuda oğlunun göbek bağıını saklıyor" diyorsun.)

Görece bir aşırılık taşısa da yazdıkların, bir gerçeğin güzelliği ne götürmüyor değil beni yine de. "Beni kıvrandıran kösnülü bir düşte, bedensel hoşlanmanın sonsuzluğunda gibiydim" diye başlıyor ve ekliyorsun, "içime serpilen bayıltıcı tatlarda eriyordum. Uyandım ki inanamadım; almış ağzına sağ ayağımın başparmağını, gözleri kaymış, emiyor. Uyandığımı görse de sürdürüyor eylemini. Çekince ayağımı, inanamadı sanki dudağının ucuyla konuştu, 'Özür dilerim' dedi. Islaktı sesi sanki; ağladı ağlayacak".

En çirkin yerimiz ayaklarımız bizim; onlar ki ağır işçisi bedenimizin. Ama seninkiler başka tabii, seninkiler usta bir kuyumcunun elinden çıkmışçasına, çeşm-i bülbülleri çağırıştırırcasına güzel. Ayak bileği ile parmaklar arasındaki o geometrik uyum, o tatlı eyim ve topuğun o billur görünüşü ve sonra yere en yakın yerdeki o güzel çukurluk... Nasıl anlatsam bilmem ki? (Yanlış anlama nolur, ayaklarının inanılmaz güzelliğini övüp onun yaptığını doğru bulduğumu sanma!)

Sonra yanına geliyor akşam, "Soğumuş sevinçler içinde; o her zamanki sönük, yaralı gülüşü yok. Başı yerde, uzun uzun sustuktan sonra" sana Hemingway'i, Dos Passos'u, Erskine Caldwell'i ve

Tennessee Williams'ı soruyor. Şaşırsın. "Değişmem hiçbirine Joseph Conrad'ı" diyor, "tayfalıktan birinci kaptanlığı yükselen bir yazar o; kaptan olmak, ölmeyi en iyi bilmek".

Soruyorum, bir ürperti bile duymuyor musun? Ne demek ölmeyi en iyi bilmek? Biliyorum çocuksu bir sevimliliği var; karşıındaki annesi sanki hep, ne yapsa bağışlanacağını sanıyor ve yalnız annesini görünce güzelleşiyor gözleri. Ama sürmüyor bu da çok, unutuyor. Böyle diyorsun, uzun uzun anlatıyorsun.

Sonra ağlıyor yanına gelip. "Niye ağlıyorsun?" diye soruyorsun.

"Ağlamıyorum ki" diyor.

"Ne yapıyorsun peki?" diyorsun.

"Özür diliyorum" diyor.

Not: İkinci kez okurken mektubunu, kapı vuruldu. Koşup açtım; önde, "Telgraf!" diye bağırın yaşlı postacı, arkada ev sahibi kadın. "Anafarta vapurundayız. Bizi yarın sabah karşıla. Baban." Yanlarına gidecekken tam ben, onların benim yanıma gelmelerinden kuşkulaniyorum. Ne var, noldu? Nerden estiğini bilmediğim bir karanlık mı başlıyor? Annemin önemli bir yerinde başlayan o kötücül "et" mi büyüyor yine? Camı açıp gri bulutlara bakıyorum. İç çekiyor gibi ötüyor uzakta bir kuş, beni çağırıyor sanki. Koşarak çıkıyorum evden. Çıkmasam boğulacağım.

İncecik örer gibi bir mutluluğu...

Ne çok özlemişim annemi, görünce anladım; unuttuğum günlerin içinden geliyor gibiydi vapurun merdivenlerinden inerken. Kısacık kestirmiş saçlarını, çocuksu olmuş, sanki yüzü tütüyor.

Bütün içiyle sarıldı bana ve öylece kaldı ve o çok uzak astımlı günlerimdeki gibi dudaklarının ucuyla ağlayarak koyu bir karanlık estirdi içime eskiden olduğu gibi. Öyle olurdum ne zaman ağlasa; ne zaman hastalanıp karaya vurmuş balıklar gibi çırpınsam beni kucaklar, ağlar, Tanrı'yla konuşurdu. Bulanık günlerdi çok, istesem de unutamam.

Kaldığım evi görünce de ağladı annem, inanamadı. Ama demedi bir şey, belli etmemeye çalıştı. Durgundu çok, en yakına bakarken bile uzaklara bakıyor gibiydi. Daha da arttı tedirginliği ev sahibi kadını görünce, sustu bütün sorularına onun, konuşmadı. Tahta döşemelerin çıkardığı sese de kızdı. "Ev değil, akordeon sanki" dedi. Anlıyorsun değil mi Su, iyi değil annem; içini oyan, bilincini dışlayan bir şey var; bir ölüm düşüncesinin ıssızlığından bakıyor. (Boynunun sağ yanına ölümün gölgesi gibi düşen bir et parçası küçücük.) Tahtakale'de, hüznle sıvalı, yaşlı bir otele yerleştiler; kapısından girer girmez eski zamanlar kokuyor. "Ama olsun, ucuz" diyor annem.

3 Nisan

Bilmem neden, yarım kalmış 30 Mart tarihli mektubum; bitirememişim. Bugün 3 Nisan, kaldığım yerden başlıyorum.

Sevinçliyiz bugün biz; annem, babam ve ben. Annem için düzenlenen hastane yazanağı (rapor), annemde tomurcuklanan o küçük "et"ten parça alınıp incelendiğini, kötücül bulunmadığını yazıyor. Derin dalgınlığa uzanan bakışları bitti annemin, küçük bir çocuk oldu sevinçten. Dört yandan akan büyük kalabalığa aldırmayıp kaldırırma çöktü ve ağladı; sığmadı içine sevinci. Güçlkle kaldırdık babamla. Kalkar kalkmaz çok coşkulu bir öpücükle öptü beni.

Öyle yarım mutluluklar gibi değil bu, gittikçe büyüyor. Az öncesi boğucuydu çok; sanki çiçek ve kuş leşleri, bıçaklanmış yazlar yani birdenbire çok acı, çok karanlık. Ama bitti birden, uğultulu bir yaşam sevincine dönüştü acılar toplamı. Daracık bir ortaçağ sokağından geçerken yaşlı bir baloncunun sırtındaki bütün balonları satın alıp havaya saldı annem, uzun çığlıklar attı.

Gözleri dolu dolu gittiler. Yolcu edip onları, Galata rıhtımından ayrılırken soğumuş sevinçler ve acılar içinde gibiydim, seni düşündüm.

Bir şey var ki üstünü örtemem, görmezlikten gelemem, saklayamam; ilk birkaç gün, annemin donukluğu, yırtılan bir yaşam içinde çırpınıp duruşu, kendi içine düşmüş de bir türlü çıkamıyor gibiliği ve sesine sinen yalnızlık, içimde derin oyuklar açar gibi olsa da duyarsızlaştım sonra sonra, umursamadım; varsa yoksa seni düşündüm.

Öyle bir sevinç ki ölümün karanlığından yaşamın aydınlığına geçerken duyulan; öyle bir sevinç ki köpüren, uzayan, savrulan; öyle bir sevinç ki rüzgârda döne döne büyüyen bir orman yangını gibi. Annemin o son gün duyduğu abartılı ama o güzel sevincine de giremedim, uzaktan baktım ve seni düşündüm.

Bir yara mı açıldı anneme sevgimde? Eski mi sevgiler de gün gün? Yeni sevgiler mi soldurur eski sevgileri? Bilmiyorum. Tam şu

an, tam bunları yazarken sana, göğsü altın rengi bir kuş kondu pencereme, "Sana bir şey demeye geldim" der gibi bakıyor ve ben seni düşünüyorum.

Seni beklemek, seni özlemek, seni görmek...

Bugün 27 Nisan; kara bir yönetime karşı genç yüreklerde direnişin büyüdüğü gün, coşkular içindeyim. İstanbul değil yalnız, Ankara da öyle. (İstanbul'da Beyazıt alanı, Ankara'da Kızılay.) Radyo sussa da bazı gazeteler yazıyor ve son mektubunda sen de söylüyorsun. Geriye dönüşsüz bir isyanın güzelliği içindeyiz.

Kim ne derse desin, genç ve doğru bir direnişin şiirsel güzelliğini muştulayan günler geldi sayılır; on yıldır yeri göğü inleyen bir sessizliğin sonu belki de. Yürüyüşler, marşlar, türkülerle daha da büyüyen ve güzelleşen bir öfkenin uğultusu var her yerde. Derslerden uzağız üç gündür, üç gündür derslere girmiyoruz; ödevimiz isyan! Hep bir ağızdan, "Kanımızda Mustafa Kemal var!" diye bağırıyor ve yürüyoruz. Yüzyıllardır yollarından, alanlarından isyanlar ve ölümler geçen İstanbul'da, köpük köpük bir öfkenin örgütlendiği Beyazıt alanında, o elleri coplu atlı polislerle değil de ülkemizin onuruyla oynayan bir yönetimle savaşıyor gibiyiz. Öyle ki sonu gelmeyen silah sesleri, mızrak gibi savsözler, havada uçuşan kör kurşunlar ve kan kokusu. Kim ne derse desin, isyanın başkentinin İstanbul olduğunu biliyor onlar! Onlar ki "ekmek ve özgürlük" deyip sözünü tutmayanlar; onlar ki kara kalabalıkları suskun azınlığın üstüne sürüp boğazlatmak isteyenler; onlar ki devrimlerin ışığını devrimlerin gecesi yapanlar; onlar ki bütün güzelliklerimizin üstüne kendi karanlıklarını kusanlar; onlar ki üniversitemizin o ak saçlı başını, o bilge öğretmenimizi yerlerde sürükleyip kanatanlar; onlar ki, işte gidiyorlar, gidecekler, gökten dökülen Roma Tanrıları gibi dökülecekler.

Evet, son çırpınmaları bunlar; sanki av yapıyorlar, gözüne kestirdiklerini alıp götürüyorlar ve çok kötü dövüyorlar. Son yazdığım şiiri alanda okurken beni de götürdüler ve kötü dövdüler çok, gözlüğüm kırıldı. Yalnız bu mu, anneme de sövdüler! Ne o Su, ağlıyor musun? Yapma nolur, iyiyim ben. Sol gözüm kapandı biraz, o kadar. İşte beni dövdüren o şiir:

"SORULUR BİR GÜN

Eğer sevmek savaşmaksa sevdiğimiz için
Eğer sevmek kendi kanımızda boğulmayı göze almaksa
Sorulur bunların hesabı bir gün
Bu çıldırtan ihanetin, bu köpük köpük karanlığın
Bu kalın çelmenin ölüme atılan güllerin
Ağacın suyun toprağın
Sorulur hesabı bir gün

Hesap sorulmayacak sanmasın kimse
Yapılanlar unutulur sanmasın
Eğer vatansa yüreğimizde kanayan
Eğer vatansa ekmeğimiz suyumuz namusumuz
Sorulur bunların hesabı bir gün
Bu büyük yağmanın ölüme açılan bahçelerin
Her şeyin her şeyin
Kuşun bulutun dalın bile
Sorulur hesabı bir gün"

Yıllarca uzaklarda gibisin, korkuyorum.

Günler var ki birbirimize yazmıyor, susuyoruz; sanki bir tuhaflık, dalgın bir hüznün var aramızda, sanki bir kapı aralığından ince bir soğuk geliyor. Ama sen de ben de biliyoruz ki saçmalığa uzanan bir sevgi değil bizimki, çocukluğumuzdan, çocukluğumuzun o her şeyi maviye boyayan günlerinden geliyor (boğsa da beni çocukluğum).

Son mektubunda, eve yazdığını, Ankara'dan uzaklaşmak istediğini söylüyor, "Ne zaman gelse Kaptan, kıskançlığı tutuyor yengemin, kıskanıyor beni çok; yüzü, bakışları değişiyor, söz dokunduruyor durmadan" diyorsun, "dahası, yokmuşum gibi yapıyor, görmezlikten geliyor, düşün ki son gelişinde, nerden bulmuşsa bulmuş, iki gardenya çiçeğiymiş Kaptan'ın bana verdiği".

Ne çok oldu ayrılalı; bir kelebek çırpınıyor gibiyiz camlarda ve içimde damla damla bir korku birikiyor. Soruyor içimde bir ses, "Birbirimizde başlattığımız bu güzel yolculuk biter mi bir gün, biterse nasıl biter?" Akşamları geliyor daha çok, yatarken tam ve uyutmuyor; kalın bir kötümserlik sarıyor içimi, öyle ki uykularıma giriyor. Sözgelimi, bir düşte, bir elimle elini tutup bir elimle saçlarını okşayınca, irkilir gibi oluyor, sinirli bir sesle "Cinsel duygularını öteleyerek sev beni, sevdiğin bir erkek arkadaşın gibi" diyor, soğuk bakıyorsun. Şaşıyor, ne diyeceğimi bilemiyor, büyük bir yalnızlık içinde aşığılanmış buluyorum kendimi ve uzaklara kaçıyorum. Arkamda senin sesin.

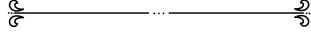
Kimsesizliğimizin yılları değil bunlar, biliyorum. Ama öyle geliyor bana bazen, sensiz kalacaktım gibi, sensizliğim gibi. Düşünüyorum da çok kez, ne olurum o zaman, ne yaparım, seninle birlikte biriktirdiğimiz o birbirinden güzel anıları nereye kor, onlarla nasıl başa çıkarım? Yeni başladı bu ama yoruyor çok.

Bitmiyor hiç, sırnaşık bir yalnızlığı kovmak ister gibiyim hep. Ama gitmiyor ne yapsam, kalıyor öylece ve sen yoksun gibi oluyorum. Daha kötüsü, durup dururken çok karanlık, saçma sapan

şeyler geçiyor içimden, her şeyden kuşkulaniyorum. "Ne yaparım ölürse Su?" Öyle ki çıkamayacağım bir kuyuya düşmek, derin denizlerin karanlığında sonsuza dek bekleyecek bir çakıлтаşı olmak gibi. Soruyor içimde bir ses: "Hastalanıyor muyum?" Hayır, değil, kesinlikle değil, sonu sevinçle bitecek, karı delip çıkacak bir kardelen yalnızlığı belki de bu!

Not: Hep aynı mektubu aldığını söylüyorsun aylardır ondan (Kaptan). Tek bir tümce: "Bir yanda sen, bir yanda akan yıldızlar." Soruyorsun bana: "Ne bu?" Biliyorsun ne olduğunu, sana tutkun!

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KANAYAN GÜNLERDEN

Kan ter içinde soluk soluğa bir gerçek, yıllar sonra bile beni sorguluyor. Öyle bir akşam ki unutamadığım, sisler içinde kalır gibi olduğum ama yine de "Batıdan mı doğuyor güneş?" diye sormadığım. 19 Eylül Cumartesi: Su ile Kaptan'ın düğün günü. "Kimse kimseyi yalnızlaştıramaz böyle acımasızca!" diye bağırıyor annem. Acıyor gibi bakıyor; ince yüzü, ince bakışları var, kirpikleri ıslak. "Yapma" diyorum, "nolur yapma, seviyoruz birbirimizi biz, kopmadık". "Çıldırılmışsın sen" diyor annem, üstüme yürüyor, "bir üniformayla evleniyor o, bir üniformayı sana yeğ tutuyor". Kendi içine çökmüş gibi duruyor annem, azalıyor gitgide, bana değil de bir karanlığa bakıyor sanki ve soruyor:

"Yok mu onurun, acımiyor musun geçen yıllarına?"

Alaya alır gibiyim:

"Şiirleştirmeleri var yaşamın ama acıtıyor bazen" diyorum.

"Nasıl yani?" diyor.

"Rayında yürüyen trenin raydan çıkışı, uçan serçeyi alıcı kuşun vuruşu gibi" diyorum.

"Avutmaya çalışma kendini" diyor.

"Avutmaya çalışmıyorum, işte yine söylüyorum; sonsuz seviyoruz birbirimizi biz" diyorum.

"Çok geniş için" diyor.

"Sevgim çok geniş, içim değil" diyorum.

Okumaya başladığımda Su'nun mektubunu, "Şaka" dedim, "şaka yapıyor". Güldüm bile, "Çok sever şaşırtmayı" diye düşündüm. Okudukça mektubu, inandım ne ki kuşku kalmadı. "Seni seviyorum, Kaptan'la evleniyorum" der gibiydi. Sanki bir silah sesi uzaklardan ve ben bir cinayetin nesnesi oluyorum. Öyle ki çocukluğumdan bu yana biriktirdiğim anı kırıklarıyla kanıyorum, her yerim kan, yerlerdeyim. Kendimden kaçmak isteği sonra birden, belki de çok ağır bir tehlikeden, başım soğuk camda ağlıyorum, o ses kulaklarımda hep: "Hiç olur mu solmayan çiçek?"

Bir gece önce gördüğüm, çoklarının uzaduyum (telepati) dediği bir düşte (karabasan) gizli bir anlam arar gibiyim; ölüm isteği veren uçurumlardan sonra köpüren bir bataklık başlıyor. Her yer toz, her yer çamurlu akşam. Bellerine kadar çamura gömülü ölüm yüzü insanlar, "Kurtar bizi" diye bağırırlar. Biraz yaklaşp özenle bakıyorum, "Kurtar bizi!" diye bağıranlardan biri benim. "Geliyorum, bekle" diyorum ve adımımı atar atmaz, boğazıma dek çamura gömülüyor, çırpındıkça batıyor, boğulur gibi oluyorum. Gözümü açtığımda aynı gölge camda yine, pencereyi kaldırmaya çalışıyor.

Hemen her gece geliyor, uyanıyorum. Önce büyük, sonra küçük pencereyi zorluyor açmak için ama açamıyor. Oturup bekliyorum yatakta, "Ne yapacak, camı mı kıracak?" Pencereyi açamadığına kızıyor olmalı ki söyleniyor kendi kendine. Bazen ışığı yakıp cama koşuyor, aralıyorum perdeyi birden; ince bir gölge erir gibi kaçıyor. Düşünüyorum: "Çalsa ne çalar odamdan, kitaplarımı mı?" (Hep yarı karanlıkta da görsem, yüzünün biriken çizgileri var bende; görsem tanırım.)

Gölge gitti, gördüğüm karabasanın büyük soğuğu geldi, üşenmeyip kalktım, küçük not defterime yazdım:

"Korkularına saklanmış yaralı bir hayvan gibi
Uzun bakarak kendi içine ve karanlığına
Dizginleri boşalmış bir ölümden kaçıyordu ki
Bin ölümlü bir bataklığa saplandı ayakları
Ve köpüren yalnızlıklar içinde yıllarca
Yıllarca fırtınaya tutulmuş bir ağaç gibi çırpındıkça
Battı ha battı battı ha battı
Ve sonunda
Ağzı ve gözleri kalmıştı ki bataklığın dışında
Bakıp dünyaya son kez
Yaşamı çağırır gibi Su'yu çağırırdı."

Okulu bitirip İstanbul'dan Zonguldak'a geldiğim, öğretmenliğe yeni başladığım günler o günler. Annemin başlattığı fırtına dinmiyor ne ki ne zaman mektup gelse Su'dan, öfkesini büyüttükçe büyütüyor, bana ve Su'ya şimşekler yağıdırıyor, demediğini bırakmıyor. Öyle ki ağlayan bir çocuk yüzü oluyor yüzü bazen; ikide bir, "Ne bu, bu ne?" diye soruyor, "Sevmek" deyince ben, karma-karışık bakıyor, alabildiğine yanlış gülümsüyor. En anlayamadığı, hâlâ ilişkimizin sürmesi, hâlâ benim Su'yu sevebilmem. Sabrım tükenince bazen, "O bensiz, ben onsuz olamayız" dediğimde, bir kar çığlığı başlıyor sesinde, durmadan konuşuyor.

"Seviyoruz birbirimizi biz" dedikçe ben, sinirli gülmeler içinde kıvranan annem, elimdeki mektubu görünce bir gün, kimden olduğunu bilmesine karşın, "Kimden?" deyip vereceğim yanıtı beklemeden, "Her şey soğumuş, her şey ölü" dedi ve ondan sonra almadı ağzına Su'nun adını hiç, unutmuş göründü. Ama çok sonra, Su'nun ölümünden birkaç gün önce, kızdırdığını bile bile beni, "Birlikte geçti en güzel yıllarınız" dedi kim bilir kaçınıcı kez. Boy-

numa sarılıp, "Son kez soruyorum" dedi sonra. Tam soruyordu ki "Hayır, sorma" dedim. Sormadı, sustu.

O soluk g z günü, doğup büyüdüğüm madenciler kentinin yüksek bir tepesinden bakan biricik lisesinde öğretmenliğe başladığım gün. Okulu bitirsem de  ğrenci gibi duyumsuyorum kendimi hâlâ. Neye baksam, neyi görsem her şeyde Su, Su'nun izi; her şey bana Su'yu çağrıştırıyor. Arar gibiyim durmadan; uzaklardan, yakınlardan sesi geliyor kulağıma, sanki sonsuz bir sanrı.

Çok sonra, boş olduğum bir öğle saatinde, bir zamanlar Fransızca derslerinde Su'nun yanıma gelip oturduğu okul sıramı  c sınıfı dolaşıp üstündeki bir kuş figüründen tanıyor, elimi üstünde yavaşca gezdiriyorum okşar gibi. Yanımda Su var sanki, sanki bana bakıp, "Otur" diyor ve otururken ben, o da oturuyor ve o an ben onun elini tutmak ister gibi bir şey yapıyorum ama tutamıyorum, bir boşluğa kayar gibi oluyorum, elim havada kalıyor.

Ne zor ağlamamak bazen ama ağlamıyorum.

Unutmadık o eski anlamları ikimiz de; bir zamanlar nasılsak öyleyiz, uzun mektuplar yazıyoruz, uzun özlemler yaşıyoruz. Okulu bitirmediğini, ne yapıp yapıp bitireceğini söyleyen Su'ya çok şey soruyorum da "Nasıl geçiyor günlerin, dar günlerde misin?" demiyorum, "Evet" derse diye korkuyorum.

Bazen çok güçlü, bazen çok yaralı görünüyor; mektuplarından anlıyorum. Yakınmıyor ama hiç, bir uzak yol gemisinde  alışan Kaptan'dan söz ettiği yok pek. Son mektubunda, evlerini Ankara'dan İstanbul'a taşıyan dayısı ve yengesiyile oturmanın g  l kl rini değil de g l n  l kl rini vurguluyor daha çok. Uzak denizlere gidip aylarca dönmeyen Kaptan'ın eve gelişinin yarattığı sevinci, "Gök fişeği atılmıyor bir" diye özetleyen Su, onun evden ayrılışını anlatırken, yengesini ve dayısını derin çiziyor. (Gitmeden daha o, (Kaptan) ağır kuşkulara, acılara başlıyorlar; uzun, karanlık denizlerden dönemeyeceğini düşünüp gizli ağlıyorlar; yalnızlaşıyorlar

çok, yalnızlık kokuyorlar. Öyle ki bıçak altına giden bir hayvan yalnızlığına bürünüyorlar, uyku girmiyor gözlerine, "Parçalana-lım mı, paramparça olalım mı?" der gibi bakıyorlar birbirlerine, bilemiyorlar ne yapacaklarını, duydukları boğucu sevgi içlerine sığmıyor, kısacası yanlış biçimler doğuran yanlış bir içeriğin acı-sını çekiyorlar.)

Bir düşün kanatlarındayım; çiçekli mezarlar arasından geçip bir kuşun gölgesine bakıyorum çimenler üstündeki; yanımda an-nem. Bir şeyden korkmuşum gibi ağlıyorum. Çocukluğumda ne zaman hastalanıp ağlasam ağlamaya başlayan annem, boş boş bakıyor, ağlamıyor, elimi yavaşça tutup "Ağlama" diyor, "ağlama nolur". "Çocukluğum ağlıyor, ben ağlamıyorum" diyorum, "ço-cukluğuma gitmedim ben hiç, biliyorsun". Bir acıyı taşıyamıyor gibi bakıyor annem, damla damla eriyip küçülüyor, küçükçük kalı-yor. Bakamıyorum.

Su'ya yazdım bunu, bu gördüğüm düşü. "Sen de görmüşsün-dür belki" dedim. O günler ki çok uzakta, o çocukluk günlerimiz, o boğulur gibi olduğum, soluksuz kaldığım akşamlar. Kimi zaman Su da geliyor, annem ağlarken eşlik ediyor, küçük küçük ağlıyor. "Dua et, dua et Su, küçük çocuk iyileşsin" diyor annem. Önce şaşı-rıyor, ne yapacağını bilemiyor Su, sonra ellerini kaldırıp dua eder gibi dudaklarını oynatıyor, incecik utanıyor.

Pusuda bekleyip açık kollayan ölüm gibi onlar; uzaktan, ya-kından bakıp sorguluyorlar. "Bir zamanlar, yapışık ikizlerdi, ayrıl-dılar" diyorlar belki de ve en çok bana acıyorlar. Ama hayır, bilmi-yorlar; öyle gölge sevdalar gibi değil bizimki; en uç yalnızlıklarda bile olsak birbirimize koşuyor, birbirimize sarılıyor, birbirimize saklanıyoruz. Oysa onlar kendi yalnızlıklarında çırpınıyor, kendi yalnızlıklarından bakıyorlar. Öyle ki düşlerime bile girip (özellikle

annem ve lisede okuyan kız kardeşim) saldırıyorlar, "Tanrı'ya sor-
duğu gibi sor İsa'nın" diyorlar, "Niye bıraktın baba beni?" demişti
ya çarmıha gerilirken İsa, öyle işte... "Niye bıraktın beni Su?"

İki kez birlikte oldum intihar etmeden önce Kaptan'la. Uzun gözleri var kendi içine bakan, uzun kirpikleri. Alnına kadar inen saçlarının karanlığı ayrıksı bir güzellik veriyor. Alabildiğine düğün, geometrik bir yüz. Yorgun bakıyor neye baksa, sanki çok uzaklardan. Sol yanağındaki küçük, kara ben yüzünün bir yan-
lışı gibi görünse de bir ılıkılığı çağırıştırıyor. Konuşurken biz, uzun susuyor o, sanki başka şeyler düşünüyor, buzlaşır gibi oluyor bakışları. Dinliyor daha çok ya da dinliyor görünüyor, az konuşuyor. Sesinde, sesinin içindeki sözcüklerin anlamlarını gizemleştiren bir şeyler var, öper gibi söylüyor sözcükleri. Bir ona, bir bana bakıp, "Seviyorum ikinizi de" deyince Su, ilk kez görüyor beni sanki öyle bakıyor. Gümrükçü Rousseau'nun resimlerindeki o "şey" var onda, ötelerden gelen, değişik, yabancı, ürkünç. Bu mu yalnız, değil, Vincent van Gogh'un resimlerinden gelen o "şey" de var, yani bıçaklanmış bir yaranın çığlığı, yani acılar içinde kıvranan çizgiler ve renkler.

Su çağırdı, gittim. "Gitme" diye üstelese de "hiçbir şey olmamış gibi yapamazsın" dese de annem, dinlemedim. Uzun yağmurlu bir bayram tatilinde, gündüzleri Su'da, geceleri okul arkadaşım D... 'de kaldım.

Kişiler: Ben, Su, Kaptan, Kaptan'ın annesi, Kaptan'ın babası.

Yer: İstanbul Üsküdar'da, dört katlı yaşlı bir evin üçüncü katı. Ön camlardan Boğaziçi görünüyor. Gün sönerken İstanbul.

Çok gölgeli geniş bir salon, camlarda mor perdeler. Uzun bir masada ben, Su, Kaptan, bir semaverin çevresinde, kutsal bir etkinlikte bulunuyor gibiyiz. Kaptan'ın annesi ile babası, oturdukları divandan bize bakıyorlar.

Kaptan salondan çıkarken, kalkıp masadan, duvara asılı ahşap çerçeveli bir kedi fotoğrafına yürüdüm; çizgili bir kâğıda büyük harfle yazılmış şiirimsi bir yazı vardı alt boşluğunda fotoğrafın: "Cino'ya Ağıt". "Kaptan'ın kedisiydi" dedi Anne, "şiir de onun". "Suus" dedi Baba, "başlama yine". "Yoo, yapmamalıydın" dedi Anne, "acımasız olmamalıydın o kadar, üzdün yavrumu çok. Düşün ki unutmadı aylarca, 'gelecek' diye bekledi, uyudu uyandı, 'İçimde miyavlıyor' diye ağladı, yemekten içmekten kesildi, konuşmadı kimseyle, okula gitmek istemedi. Küçüktü çok, üçe gidiyordu. Biliyorsun, şaşırdık ne yapacağımızı, 'Araba ezmiştir' falan deyip yalan söyledik". "Sinirli, deli bir kediydi" dedi Baba, "geldim ki bir gün eve, yırtık içinde yüzü gözü çocuğun. Ama yapmamalıydın tabii yine de ölüme atmamalıydın Cino'yu, iyi etmedim". "Bir arkadaşının arabasıyla götürmüştün, unuttum" dedi Anne, "'Uzaklara, orman içlerine bıraktım, gelemez' demiştin. Ama bir şey daha dedin, 'öyle bir baktı ki utandım' dedin. Tutamadım kendimi o an işte, ağladım ve sonra birden yanımda gördüm Kaptan'ı. 'Ağlama anne, ağlama anne' diyor, gözlerimi öpüyor, yüzümü yalıyordu küçük bir fino gibi. Dayanamazdı ağlamama hiç, ne zaman ağlasam boynuma sarılır, yüzümü, gözyaşlarımı yalardı".

Salonun kapısından girer girmez Kaptan, sevinç içinde muştular gibi, "Gözyaşlarımı yalardın küçükken benim sen" dedi Anne, "güzel yalardın ama çok, kucağıma çıkar, yalardın ne zaman ağlasam". Şaşırmış gibi baktı Kaptan, dalgınlaştı, "Yalardım, evet" dedi, "çok severdim gözyaşlarını yalamayı senin". "Niye?" diye sordu Su. "Bilmiyorum" dedi Kaptan, "tuzlu, ılık bir su, gözyaşı dediğin ama başka şeyler de var içinde, çok başka, bambaşka; çocukluğumda bile ilgimi çekerdi çok. Ne zaman Chopin'in 'Cenaze Marşı' çalsa Ankara'nın yollarında, ağlardık annemle". "Ağlardık, evet" dedi Anne, "sen hemen kucağıma sıçrar, gözyaşlarımı yalardın". Çok uzun güldüler Baba ile Anne. Koşar gibi salondan çıkıp elinde bir şeylerle dönen Kaptan, oldukça büyük bir sehpa-

nın üstündeki pikaba bir plak koyup, "Chopin'in 'Polonez'i" dedi, "Varşova'ya gittiğimde bir kilisede, cam bir kap içindeki kalbini gördüm Chopin'in, Georges Sand'a sevdalı kalbini". Sonra iki küçük cam şişe çıkarıp cebinden, "Gözyaşı şişeleri" dedi, "eski Romalıların gözyaşıyla doldurup sevdiklerinin mezarlarına koyduğu şişeler. Napoli'den aldım son gidişimde. Çakma tabii. Çok ucuz. Gerçekleri büyük para. Kim bilir kaç ton gözyaşı akıtmıştır insanlık şimdiye kadar, değil mi Su?" Su bir bana, bir Kaptan'a bakıp, "Yeter ama artık" diye inledi ağlamaklı bir sesle, "bırak şu Chopin'i mopeni, Chopin'in kalbini, Cenaze Marşı'nı, gözyaşını, gözyaşı şişelerini". Uzaklara gülümser gibi gülümsedi Kaptan, küçüldü, söndü sanki ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemedi, yüzüne yapışan utangaç gülümsemeyi silmek ister gibi alnında, yanaklarında gezdirdi elini. Çok uzaklarda gibiydi kendisinden, "Özür dilerim" diye mırıldandı ve yanına oturup Su'nun, masaya koydu başını, küçük bir çocuk gibi bütün içiyle baktı. Anne ile baba, çabuk çabuk kalkıp gittiler.

Su, Kaptan ve ben, evin geniş balkonundaki çiçekli masada, İstanbul'u güzelliğe boyayan bir yaz akşamındayız; karanfilli sıcak şarap içiyoruz. Güzel martıların çirkin sesleri bitti, Boğaziçi'nin mor sularından geçen gemilerin, motorların sesi başladı. Acıların ıssızlaştığı saatler bunlar belki de uzaklardan bir yerlerden ağlayan ve gülen şarkılar geliyor kulağımıza. Konuşmuyoruz hiç, susuyoruz; бүrүndüğümüz bir yalnızlığın altında kalmış gibiyiz. Kaptan oldu konuşan ilk, o bozdu sessizliği. Birbirinden kopuk, anlaşılması güç öyle şeyler söyledi ki, sayıklıyor gibiydi.

"Az önce buradaydılar, az önce gittiler" dedi.

"Ölse de gölgesi vuruyor içime" dedi.

"Yaşlı bir ağacı söküyorlardı topraktan, dayanamadım çığlığına, kulaklarımı tıkadım" dedi.

"Çok acı bırakıyor, kendimizden kaçmak istiyoruz" dedi ve güzel baktı çok.

"Ne o, şiir mi okuyorsun?" dedi Su gülerek, ipek gibi bir sesle. Duymamış gibi baktı Kaptan ve birden ayağa kalkıp ve başını havaya kaldırıp, "Duyuyor musunuz?" diye sordu. "Neyi?" dedi Su.

- Kuş sesini. Kuş sesi var havada.

- Ne sesi, anlamadım?

- Dönmeyecek turnaların sesi.

- Dönmeyecek turnaların sesi mi?

- Evet, dönmeyecek turnaların sesi. Öyle derdi annem küçükken bana hep. Ne zaman bir kuş sesi duysa havada, "Dönmeyecek turnaların sesi, duyuyor musun?" derdi.

Karardı hava iyice, ağır gölgeler dökülür gibi oldu üstümüze, "Dönmeyecek turnaların sesi, öyle mi?" diye sordu Su yine, ağlamaklı baktı bir an. Düşte gibiydim; gitti benden sesi, rengi, kokusu, her şeyi. Ama yine geldi sonra, yavaşça yaklaşıp ıssız baktı. "Üşüdüm" dedi, "serinledi hava. Geçelim mi içeri?" "Geçelim" dedim. Salona girdik. Bir yerleri uzun uzun karıştırdıktan sonra bulduğu plağın üstünü okudu: "Söyle Sevgili... Esin Engin'in tangosu..." Kolumdan tutup, "Dans edelim, hadi" dedi. "Balkonda unuttuk Kaptan'ı" dedim. "Sever, unutulmayı o" dedi, güldü. Cama vurup, "Gel, üşüyeceksin" dedi.

Dans ederken biz, küçük küçük gülümsemeler oynuyor gibiydi Kaptan'ın yüzünde; saçlarıyla oynuyor, alttan alttan bakıyordu kimi zaman; ama görmüyordu sanki öyle bakıyordu ya da başka şeyler görüyor gibi bakıyordu. Eğilip kulağına Su'nun, "Nasıl geçiyor günlerin, mutlu musun?" dedim. Yumuşak gülümsedi çok, gözlerini yumup açtı "Mutluyum" der gibi. Genişledi birden içim; hani öyle ansızın büyük sevinç duyanlar "benim oldu dünyalar", "içim içime sığmadı" falan diyerek anlatır ya duygularını, öyle oldum ben de benim oldu dünyalar, içim içime sığmadı. Öyle ki aynı anda aynı şeyi duyumsar gibiydik ikimiz. Saçlarına, yüzüne dokundum. "Özlüyorum seni çok, beni bırakma" dedi, "gel sık sık. Bir şiir yazdım ikimizin ağzından: 'Beni Bırakma' Okur musun

getirsem?" Sesindeki yangını duydum. "Okurum" dedim. Gitti, getirdi.

"Yağmur yağan bir şarkıda
Sırılsıklam ıslanarak
Sana geldim seni buldum
Beni bırakma

Konacak dal bulamayan
Yorgun kuşlar gibi yangınlarda
Sana geldim sana kondum
Beni bırakma

Islak trenlerden indim
Unutulmuş akşamlardan
Seni gördüm sana koştum
Beni bırakma

Güllerin gölgesinden baktım
Kar çılgınlıkları duydum
Senden kaçtım sana döndüm
Beni bırakma"

Benden çok Su konuştu; her şeyi biçip biçimleyen zamanı durdurup salkım saçak anılar arasından baktık sanki eşeledikçe bulduk; ıssız dağ kokuları, dişli kar, güneşin billur balı, kömür kokulu akşamlarda Zonguldak, el ele okul yılları, sonra yarım kılışlar, biter gibi oluşlar, dirilişler, kurşunlanmış kuş bakışları ve o "ölüm" denilen derin ürperti. 200 yıl önce yaşayan, adı erkek adı olan, yollarda, alanlarda ağzında sigarayla dolaşan, Chopin'in sevgilisi George Sand'ın kadının evlilik köleliğini anlattığı romanı *İndiana*'yı konuşuyorduk ki uyuyordu da uyandı Kaptan sanki "Evet, zavallı Bayan Delmare" dedi, "okudum *İndiana*'yı. Michelet'nin 'O sonsuz yaralı' dediği kadınla ilgili bir roman yazsam

şöyle başlardım: 'Kıyıya vuran dalgalar getirdi onu; saçlarından tutup kumlara çektiler; tarçın rengi saçları vardı, yarı baygındı!'. Utangaç baktı Kaptan çok, güldü: "Saçmalıyorum, değil mi?" dedi.

Evin bitişiğindeki zambaklı bahçede, çiseleyen yağmur altındayım; bir ayda art arda gelen ve benden bir türlü gitmeyen yürek boğucu üç avı düşünüyorum.

Av 1. Sıkıyönetimle başlayan süreklilik, yoğun bir alçak basınç gibi bütün Türkiye'yi kapladı; çok dumanlı, darmadağın bir Eylül.

Onlar ki üç kişiydiler; bellerinde silahları, koyu bir karanlık gibi geldiler. Biri konuşuyor, ikisi susuyor ama üçü de en yakına bile çok uzaklara bakar gibi bakıp gözleriyle ısıyorlardı. Evin bütün odalarının altını üstüne getirip en özel, en gizli eşyalarımıza, anılarımıza, hüznlerimize girdiler; ev ve kişi gizliliğimizi delik deşik ettiler. Öyle ki yatakları, yorganları, yastıkları parçalayıp içlerine baktılar; kitap ve devrimci aradılar, sonra da kitaplarımızı, çocuklarımızı çuvala doldurup götürür gibi götürdüler. Babam, Stoacı bir filozof gibi gülümsedi; annem, dudaklarında ölüm titremesi gibi bir titreme ve gözleri dolu dolu baktı; kız kardeşim dondu kaldı. Tam çıkıyorlardı ki çok az girdiğimiz küçük odanın duvarlarındaki Su'nun fotoğraflarını gördü o üç kişiden biri ve "Kim bu?" dedi. "La Pasionaria" dedim. Boş boş bakıp gittiler.

Sonra boy boy fotoğraflar gazetelerde ve işte onlardan biri; ağaçlıklı bir bahçede, kitaplarını gömdüğü bir çukurun ve paketlenmiş kitapların yanında düşen yapraklar gibi bakan bir ilköğretmeni. Görünce ağladı annem.

Av 2. Sanki çok ötelemlerden, "Uykunda beni gör, beni öp" diyor Su'nun sesi. Uyanıyorum. Ağır bir yağmur camları dövüyor, rüzgârın ve ağaçların uğultusu bitmiyor. Öyle ki yağmurlu ve şimşekli gök yere inmiş gibi. Sonra babamın sesi, "Av var" diyor, "kuş avı. Bildircin bayramı". Kalkıp camdan bakıyorum; yanıp sönen sokak lambalarının ışığında, ses ve görüntü leşleri.

Yağmur durup gökyüzü belli belirsiz ışıyınca bahçeye çıkıyorum; bıldırcın yağıyor gökten; yüzüme, orama burama çarpıyorlar. Çığlık çığlığa sesler geliyor uzaklardan, yakınlardan. Bahçe kapısından çıkar çıkmaz başlayan ince yolun mor gölgelerinde el feneriyle bıldırcın arayan kalın avcılar görüyorum; ellerinde sepetler, torbalar. İlk kez gördüğüm uzun biri, yere çömelmiş, bir torbadan çıkardığı bıldırcınların kafasını bazen eliyle, bazen dişleriyle koparıp torbaya atıyor yine. Seviniyor beni görünce sanki "Ne güzel işleri var Tanrı'nın" diyor. Sonra bir köpek görüyorum; gölgesini yer gibi bir şey yiyor.

"Güzel, yumuşak kuşlar bıldırcınlar" diyor annem.

"Rusya-Afrika uçuş çizgisinde bozguna uğradılar" diyor babam.

"Haftalar boyu uçup yoruldu, aç kaldılar" diyor annem.

"İyi uçamayan kuşlar bıldırcınlar" diyor babam.

"Deli yağmurlar, deli rüzgârlar var" diyor annem.

"Yola çıkmayacaksın iyi uçamıyorsan" diyor babam.

"Yahudiler iyi uçamıyordu, kıyıma uğradılar bıldırcınlar gibi" diyor annem.

"Para düşünmekten uçmayı öğrenemediler" diyor babam.

Sonra gülüyorlar.

Av 3. Madenci kentinin bir beldesindeki Direniş Yürüyüşü'nde, jandarmanın iki işçiyi vurup öldürdüğünü duyunca, Su'nun yıllar önce, 62 madencinin göçükte ölmesinden sonra yazdığı "Madenci" adlı şiirini, onun bütün şiirlerini topladığım sarı defterde buldum:

"Onlar ki madenciydiler,

Ölümü ve karanlığı gördüler.

Yaşamın kırık merdivenlerinden

Ölüme ve karanlığa indiler.

Onlar ki madenciydiler,
Bıçaklanmış sevdalar vardı türkülerinde.
Yalnızlık açan dağ çiçekleri gibiydiler;
Dünyadayken dünyayı özlediler."

İki işçinin ölümüyle biten işçi avından sonra, kan ve isyan kokan kent, buzdan bir ıssızlığa büründü.

Su'nun sesini duyar gibiyim mektubunu okurken, sanki uzaklara ağlıyor. Değişiyor ama sonra birden, sevinçli bir ses oluyor, bir sis içinde anlatıyor ne varsa her şeyi. Sezmiyor değilim; "Nerde o günler?" diyecekken tam, diyemiyor, susuyor, unutmuş görünüyor; gördüklerini, tanık olduklarını, daha çok da gördüğü ilginçlikleri, gülünçlükleri anlatıyor.

"Uzak sulardayken Kaptan, ıssızlaşıyorlar çok (dayı ve yenge)." Öyle diyor Su. "Sanki kış uykusuna yatıyorlar; daralıp küçülüyor, kuruyor dünyaları, küçücük kalıyor; alabildiğine yorgun görünüyorlar ve çok az konuşuyorlar ve yalnız Kaptan'ı konuşuyorlar. Acı yüklü sesleri hep. İçlerindeki bütün sevinçleri söndürüp salkım saçak korkulardan, kuşkulardan bakıyorlar. 'Noldu, Kaptan'a bir şey mi oldu? Sulara mı battı gemisi? Aylar var ki yazmıyor. Kart atardı her limandan oysa'; Susuyorlar ve bekliyorlar. 'Kendimizi ölüme alıştırmak en iyisi' diyor dayım. Ürkmüş gibi bakıp 'Ne demek bu?' diyor yengem, 'Ne demek 'Ölüme alıştırmak kendini?' Nasıl yaşar o, ne yapar bizsiz?' 'Ölelim' demedim, 'ölüme alıştıralım kendimizi' dedim' diyor dayım."

Mektubunda, çok sevmenin, çok sevilmenin yanlış duygulanımlara götürdüğünü söyleyip ekliyor Su: "O (Kaptan) yokken, yok gibiyim ben de; çok alışılmış bir eşya gibi çarpıyorum gözlerine yaşlıların, görmüyorlar. Az bakıyorlar, az konuşuyorlar, az duyuyorlar. Onunla, o varken seviyorlar beni, seviyor görünüyorlar gözüne girmek için onun. Kıskanan yengem daha çok, dayım

o kadar değil. Böyle değillerdi ben Ankara'da yanlarındayken, değiştiller çok. Düşünüyorum, noldu, en güzel oyuncaklarını mı aldım ellerinden?"

Uzun anlatıyor Su, hemen her gün aynı şeyleri yapmaktan bıktığını, kitap okumanın, müzik dinlemenin, şiir yazmanın anlamlarının donuklaştığını söyledikten sonra, "Solgun bir peri masalına girsem, onda yaşasam, ondan çıkmasam" diyor ve yine soruyor "hastalanıyor muyum yoksa ben? Bitmeyen, bitmeyecek gibi görünen bir orman yangını imgesiyleyim hep; tutuşan ağaçlar, tutuşan kuşlar, tutuşan zaman. Öyle ki her şey eylülleşmiş sanki biraz ve yalnızlığı uzatan. (Çılgık çılgılığa bütün canlılar; sincaplar kuşlar, mor menekşeler, dağ sümbülleri, kara dikenler, amlar, kayınlar, renk renk böcekler...) Dün, karşımızdaki görkemli ahşap evin saçağına konan martıları her zamanki gibi yine özenle saydıktan sonra -ne zaman saysam 42 martı- bir sokak ötede uçurtma uçuran çocukların yanına gittim ve 'Bana da uçurtma uçurtun çocuklar, içimdeki ocuk ağlamasın!' dedim. Önce şaşırp gülümse-diler, biraz değişik baktılar, sonra dediğimi yaptılar. Uçurtmanın ipini alır almaz elime, nabız gibi vuran derin bir ürperti kapladı içimi; mavi bir boşlukta, *Küçük Prens* öyküsündeki o güzel ocuk gibi yıldızlardan yıldızlara uçtum, iek yağmurları altında bayram sevinçleri yaşadım".

"Onun uzun sulardan, uzun mavilerden dönüşü, çok sevin-diriyor dayım ile yengemi, dağ ateşleri yakıyor içlerinde" diyor Su, "ona kavuştukları için Tanrı'ya teşekkür edip duruyorlar ama onun geminin her uğradığı liman kentinden bana armağanlar almasına şaşırmakla kalmıyor, kızıyorlar da ona belli etmeden. Özellikle yengem, sinirinden ne diyeceğini bilemiyor, öfkeye varan kıskançlığını oğlunun İngiliz deniz ressamı Turner'in çoğaltmalarıyla doldurduğu duvara bakıp, 'Deniz tutuyor baktıkça beni' diye dile getiriyor ikimiz yalnızken. Onun uzak sulardan deniz kokuları içinde dönüşü, yalnız onlara değil bana da iyi geliyor

doğal olarak; can sıkıntılarım biter gibi oluyor; tuzlu rüzgârlar var saçlarında sanki duyuyor ve dinginleşiyorum. Utangaç, yarım gülüşlü ve suskun hep. Sorunca konuşuyor, daha doğrusu susarak konuşuyor, bakışlarıyla. Hiçbir şey istemeyen, hiçbir şeye karşı gelmeyen, yenilmiş duruşlu. 'Türkülü Meyhane' dediğimiz bir yer var, oraya gidiyoruz akşamları, bülbül kadehlerde içkiler içiyoruz. Gümüşlü bulutlarla dolu bir akşamüstü, toz toz bir yağmur başlayınca, 'Biz varız, biz yaşıyoruz diye yağıyor bu yağmur, gel, ıslanalım' diyor. 'Hadi gel' diyorum. Yağmura koşuyoruz ve ıslanıyoruz ve sonra yerlerimize döndüğümüzde, ellerimi tutuyor o, 'Beni niye seçtin?' diyor. 'Bilmiyorum' diyorum. Ne çok ilginçlikleri var beni eğlendiren. Örneğin her gün belli saatte, divanın üstünde, tepe üstü dikilip amuda kalkmıyor mu, çırpına çırpına gülüyorum. 'Yapma' diyor yengem, 'gülme öyle. Her gün, çok çok 10 dakika yapar bunu o; beynini kanlandırıyor. Çok akıllı olması bundan işte. Birinci bitirdi bütün okulları'".

"Sonra bir şey daha var sevdiği, yapmaktan sevinç duyduğu" diye ekliyor Su, "döner dönmez uzak denizlerden, Boğaz'ın kıyısında, küçük plastik leğenler içinde canlı balık satan balıkçılara gitmelerimiz bitmiyor hiç. Görür görmez, tanıyor onu balıkçılar, sevinç çılgınlıkları atıp 'Kaptan, hoş geldin!' diye bağırırlar. O her zamanki gibi bütün leğenleri tek tek kıyıya götürüp içindeki balıkları denize dökerken 'İyi yolculuklar' diyor balıklara, 'oltaya gelmeyin sakın, ağa kanmayın' diye öğüt veriyor ve utanan küçük çocuk yüzüyle bana bakıyor. Ne isterse balıkçılar, veriyor, pazarlık etmiyor. 'Hangi gemidesin?' 'Hangi gemide kaptansın?' gibi meraklı sorularla söz ilişkisine girmek isteyenlere, 'Yalnızlar Gemisi' diyor gözleri bende".

Gazetelerden, radyolardan, televizyonlardan kanlı ve karanlık haberler akıyor; köpürtülmüş kuşkular, korkular ve öfkeler arasında bocalayan yorgun ve şaşkın bir Türkiye (en çok da İstanbul).

Karanlık esiyor bütün rüzgârlar, bütün güzellikler paramparça. Öyle bir kör dövüşü ki sisler, dumanlar içinde her şey, göz gözü görmüyor; korku ve umutsuzluk bir veba salgını gibi büyüyüp yayılıyor; kıyıcısı bilinmeyen öldürümler, öldürüşlerin türlü fotoğrafları, bombalanan bayramlar, yakılan cennet bahçeler ama en ürperticisi, Yahudi pogromlarını andıran gece baskınları. Öyle ki kırılan kapıların ardında, uykuda boğazlanan, kurşunlanan ya da Dante'nin "Cehennemi"ne götürülenlerin hayvansı çılgınlıkları kullakları ve yürekleri yırtıyor. Birileri için eğlenceli bir oyuna dönüşen bu sürekle avından gözleri fal taşı gibi olanlar, "Kim, hangi gizli ve kirli el yönetiyor bu avı?" diye soruyorlar birbirlerine.

"İçerden biri" diyor biri.

"Dışardan biri" diyor biri.

"İçeriden ve dışarıdan birileri" diyor biri.

"Tarihin kirleri" diyor biri.

"Ölülerimizin yanlışları" diyor biri.

Hangisi, hangileri, hepsi mi?

Telefonda Su'nun üzgün sesi, yengesini anlatıyor: "Böyle değildi eskiden, böyle bakmazdı; sesi de böyle değildi. Büzüşmüş gibi duruyor hep, kendiyle konuşuyor gün boyu. 'Bir şey mi dedin?' deyince ben, şaşırıyor, bilemiyor ne diyeceğini, sapsarı gülümsüyor. 'Demedim, hayır' diyor. İki de bir camdan bakıyor, bizim evi gözetleyenler var ona göre, durmadan yineliyor. Uyutmuyor beni geceleri, yatağıma gelip uyandırıyor, 'Kalk Su, biri var kapıda, kapıyı zorluyor açmak için, kalk nolur' diye yalvarıyor, 'o kadar dedim dayına, duymuyor, horul horul uyuyor'. Kalkıp bakıyorum kapı deliğinden, yok kimse. 'Yok kimse!' diyorum. İnanmıyor. Açıp kapıyı, 'Kendin bak' diyorum. Korkuyla bakıyor. 'O ses neydi peki az önce öyle?' diye soruyor ve ağlıyor. Günlerdir böyle yengem, belli ki hastalanıyor pek çokları gibi o da. Kolundan tutup, 'Gel, benimle yat' diyorum. Geliyor."

"Gece gelen ölümlerden kaçtık" diyor Su, "İstanbul gibi değil Zonguldak, ölüm kokmuyor. İstanbul'da karabasanlar, çıldırmalar var".

Suların bahçesinde, dallardan, yapraklardan süzülen, çiçek ve deniz kokan ılık bir yaz akşamı; ince bir rüzgârın ağaçlardaki hışırtısı, yakamozlanan sular, güneşin ufuk çizgisinde gövdesini her an denize sokacak gibi duruşu, ağustosböceklerinin tekdüze, yorgun çalgısı. Aramızda bir annem yok. Annemi soruyor Su'nun yengesi ikide bir: "Niye gelmedi?" "Hasta biraz" diyor babam, "ama gelir belki". "Gelmez" diyor Su'nun annesi, "sonsuz dargın". "Ne güzel bir günde geldiniz, hiç bu kadar güzel görmemiştim Zonguldak'ı ben" diyor babam sözü değiştirmek ister gibi. "Evet, kan ter içinde bir güzellik" diyor Su. "İyi ki geldik" diyor Su'nun yengesi, "ilk kez uyuyacağım aylardır belki". Yanında oturan Kaptan'ın nereye baktığına bakıyor bütün yüzüyle ve "Yılan" diye bağırıyor. Masadan kalkıp ortancaların arasından su gibi akan yılanı iyice yaklaşıp bakıyorum. Çok tüylü, iri bir kedinin küçük, yavaş adımlarla izlediği yılan, arada bir durur gibi yapıp ağzını açıyor, tıslıyor.

Kaptan, annesine diyor: "Az önce konuşurken, 'Tanrı' dedin ardı ardına tam dört kez. Boşuna umutlanma Tanrı yok, yaşamın matematiği var; topluyor, çıkarıyor, bölüyor, çarpıyor."

Su'nun babası ayağa kalkıp ve elindeki rakı kadehini masaya koyup iki yanına baktıktan sonra diyor: "Ne yapıp yapıp ölmeme-ye çalışalım, yaşamaya bakalım. Biz ölürssek üzülmür Tanrı çok. İnanın, çok üzülmür, belki de ağlar." Bir gülüşmedir kopuyor.

Su diyor: "Gözyaşı yağmurları başlayacak babamın."

Kaptan, Su'ya diyor: "Dikkat! Az önce iri, beyaz bir kelebek mangalın alevine düşüp yandı; küçük, sarı bir duman çıktı. Ama benim gördüğüm gibi görmedi onu kimse. Sonra bir şey daha oldu; gri bir yılan bir kediye tısladı. Öyle bir ses ki derin, sancılı, acının tam ortasında. Ama benim duyduğum gibi duymadı onu

kimse. Nasıl saklarım bunları kendimde ben? Ne zaman fırtınaya tutulsa gemi, karşıma geçip ısıklı Mozart'ın 'Requiem'ini (Ölüm Duası) çalan gemici Hans ile sirtaki oynamaya başlayan aşçı, Barba'ya götüreceğim o gördüklerimi. Nasıl can kulağıyla dinleyecekler, nasıl sevinecekler, biliyorum. Böyle şeylerle uğraşıyorlar hep, sanki yaşamın gizlerinden sorumlular."

Kaptan'ın babası diyor: "Gelecekte saklı acılarımız var."

Kaptan'ın annesi diyor: "Sevinçler uyuyor ama acılar uyumuyor."

Su kulağıma diyor: "Her şey bana seni taşıyor."

Kaptan'ın annesi diyor: "Susun. Kaptan denizi dinliyor, uzak-taki denizi."

Yavaşça geldi, yanıma oturdu, masaya uzanan koluma başını yasladı, bal rengi gözleriyle okşar gibi bakıp önce için için, yavaş ve yumuşak, sonra sarsıla sarsıla ağlamaya başladı Su. Böyle coşup köpüren bir ağlama görülmemiştir belki de daha hiç! Neydi bu? Anıların yalnızlıklara çarpa çarpa gelişi, sonra birden sükün edişi miydi? Hangi acıların, hangi hüznlerin, hangi dönüşlerin Eylülü? Uzun uzun aramıştı da yeni mi bulmuştu beni, yeni mi görmüştü? Hem yorgundu hem yorgun değildi bakışları. Soruyordu içimdeki ses: "Neyin açığa vurulması ya da neyin üstünün örtülmesi bu?"

Hiç biri ordakilerin -Su'nun dayısı, Su'nun yengesi, Su'nun babası, Su'nun kız kardeşi, Kaptan, benim babam, benim kız kardeşim- demedi bir şey, konuşmadılar, kendi içlerine bakar gibi durdular, sanki donmuşlardı, sanki yoktular. Ama belki de anladılar. (Çıkarken bahçeden, "Çok kaçırdı şarabı Su" dedi sarhoş bir ses.)

Dağ başlarında özgürlük ve isyan ateşleri yakan üç devrimcinin asılmalarından çok az sonra bir İstanbul dergisinde Su'nun "Üç Karanfil" şiiri:

"Ellerini unutup çiçeklerde
Kimsesiz baharları beklemek mi bu
Dağlarda ses
Dağlarda rüzgâr
Dağlarda ceylan olup
Uzun uzun ağlamak mı bu
Hiç kimseden korkmadan büyüyor
Fırtına ve tohum gibi
Yüreği bir kanın içinde
Yüreği karanlığın kemiklerine değişiyor
Yüreği gür ve serin
Yoksa bir gülün kokusunu yasaklamak mı bu

Gün dağı aşanda
Sen öldün çünkü
Yaprakların suyu öldü
Bir kuzu bir kurdun önüne kondu
Hani bir sesin vardı ya kuşlar doldu ona
Gel gitme demedim
Gittin
Kapıların rüzgârla örtülüşü mü bu

Elimdeki şu üç yoksul karanfil
Nerden gelmiş niçin gelmiş bilmiyorum
Sesin ve rengin var bahçelerde
Saçlarının gürültüsü var
Umudumu bir mavzer gibi tutuyorum işte
Damarlarda dağların akışı mı bu"

Akşam geldi Su'nun telgrafı ("Üç Karanfil"i yapıştırırken odanın duvarına). Su'nun, "roman kahramanı" demekten hoşlandığı Kaptan'ın, Azor Adası açıklarında, geminin küpeştesinden atlayarak intihar ettiğini duyuruyordu. Yanımdaydı sanki Su, gözlerini dikmiş bana bakıyor, bir şey dememi bekliyor gibiydi. "Yaraşır

ona intihar" diye mırıldandım, "roman kahramanına yaraşır intihar". Canı çok sıkıldığında bir şeye, "Saçlarım kanadı" derdi Su hep, duyar gibi oldum sesini.

"Gel" diyordu ikinci telgrafı Su'nun. Kız kardeşimle gittim, iki gün kaldım. Su'ya:

"Ne bu?" dedim.

"Belliydi" dedi.

"Ne belliydi?" dedim.

"Her şey" dedi.

"Biliyordun, öyle mi?" dedim.

"Biliyordum iyi bitmeyeceğini romanın. Yalnız ben değil, herkes biliyordu. Sen de" dedi.

Sonra birden dalgınlaştı, kendi kendine konuşur gibi, "Öyle bir şey, evet" dedi, "öyle bir şey intihar... Hani sıkıldığımız filminden çıkmak, kendimizi dışarı atmak isteriz ya öyle biraz".

Küçük odadaydık, yan yana oturuyor, bir yağmurun içinden bakıyorduk birbirimize sanki, sanki bir türlü gelmeyen birini bekliyorduk, biraz tedirgindik. Dalgın görünse de Su, her zamanki gibi diri ve güzeldi yine. Koluma yasladı başını o akşamki gibi ama ağlamadı; annesini, babasını, annemi, babamı sordu. "Leşe bakar gibi bakıyor annen bana" dedi. Darmadağınık saçlarını sevdim ve "Ne güzel son şiirin" dedim. Duymamış gibi baktı, demedi bir şey.

Dayısını, yengesini sordum, "Yürekler acısı" dedi Su, "göreceksin birazdan. Ölür yakında belki dayım; yemiyor, içmiyor, uyumuyor, konuşmuyor. Dayıma göre daha iyi yengem tabii; inanmıyor öldüğüne oğlunun, 'İntihar etmez benim oğlum, bilir üzüleceğini annesinin, gelecek, göreceksiniz' diyor durmadan. Ne ilginç şey şu bilinç, dayanamadığı acıları kovuyor, gerçek dışılığa sığınıyor".

Sonra büyük odaya geçtik; derin bir acının biçimini almış gibiydi Su'nun dayısı; görünüşü öyleydi. Bakamıyordu, bakmak is-

temiyordu, kendi sessizliğiyle doluydu. Bir ölü var gibiydi içinde, ara sıra kımıldayan. Ama yine de kül gibi gülümsedi beni görünce, bir inilti çıkardı. Yarı aralık bir kapıdan acı bir soğuk geliyordu da üşüyordu sanki. "Çok üşüyor, titriyor" dedi Su, "hava sıcak oysa".

"Birazdan gelir nerdeyse Kaptan" diyor Su'nun yengesi, "öyle dedi bana, 'gelirim birazdan'". Gülümsüyor, şaka sözler söylüyor, ikide bir cama gidip bakıyor, bir şarkıyı gülünç mırıldanıyor, "Niye gecikti bu kadar, niye gelmedi, işi mi çıktı yoksa?" diye sorduktan sonra, üstünde tabaklar, çatallar, kaşıklar bulunan masayı özenle gözden geçiriyor, mutlu gülümsüyor. "Koymuşum her şeyi, her şey tamam, eksik yok" diye söyleniyor, "yaptım sevdiği bütün yemekleri, ne istiyorsa yaptım". Odanın içinde ordan oraya dolaşıyor, bir camın önünde uzun durup, "Geliyor, geliyor işte" diye bağıyor sonra, "evet, o işte, ta kendisi. Ama niye durdu öyle birden, noldu, niye gelmiyor?" Camı açıp, "Kaptan, Kaptan" diye çağırıyor, "gel oğlum, çabuk gel, seni bekliyoruz yıllardır". Kalkıp yerinden yengesinin kolundan tutuyor Su, "Yapma" diyor, divana oturtuyor onu, kulağına fısıldar gibi fısıldıyor, "Kaptan öldü".

- Öldü mü?

- Öldü.

Su'nun yengesi başını ellerinin arasına alıp boğulurcasına güldükten sonra, yıkılır gibi uzanıyor oturduğu divanın üstüne, koyu bir uykuya giriyor.

Su anlatıyor kime?

"Sonra bir bir dağıldılar, başka başka yollardan ölüme gittiler; biri okyanusun karanlık sularında, biri derin acının katranında, biri akıl hastanesinin buz tutmuş yalnızlığında öldü. Bir gün görmeye gittiğimizde yengemi, uzun baktı çok, tanıyamadı. 'Isırıyor gözüm bir yerden ya tanıyamadım' dedi, 'Bir Kaptan'ı tanıyorum zati artık ben, herkes yabancı. Ne yapıp yapıp, görmeye geliyor her gün beni. Dün de geldi, babasını sordu. 'Dayanamadı acına,

öldü' deyince ben, bir ağladı, bir ağladı, şaşırıp kaldım, bilemedim ne yapacağımı' Sözü değiştirmek için, 'Var mı bir isteğin yenge?' dedim. 'Var' dedi, 'görürseniz Kaptan'ı söyleyin, alsın beni buradan, beni dövüyorlar'.

Sonra yine bir gün gittiğimizde görmeye yengemi, yoktu, görmedik. Kara kaplı kalın bir deftere baktı bir görevli, 'Ölmüş' dedi."

Ölümlerin ağır yorgunluğuyla geldi Su, yağmurlar içindeydi Zonguldak.

İstanbul'dan Zonguldak'a vapurla geldiği gün, ben karşıladım limanda onu; sönük ve solgundu, sanki bir ölüyü taşıyordu sırtında. Elimizde şemsiye, yağmur altında uzun uzun yürüyüp çocukluğumuzun o çok gölgeli pastanesine gittik (İstanbul Pastanesi) cadde içindeki, cama yakın oturduk ve kesin bir suskunluk içinde çay içtik, bir şeyler yedik. Sonunda Su:

"Ne çok sustuk" dedi.

"Konuşmak değil mi susmak da bir tür?" dedim.

"Sanki yıkıntılar içindeyim, belki ondan" dedi.

"Yağmur durdu, hadi kalkalım" dedim.

"Hadi" dedi.

Kalktık; Su önümdeydi, kapıdan çıkıyorduk ki sol ayağını yanlış atıyor gibi geldi bana, sanki sürüyordu. Sormadım. Yokuşu tırmanıp deniz fenerine yaklaştığımızda, "Gelme istersen, giderim ben" dedi. Kucaklaşıp ayrıldık. Kendimle konuşuyor gibiydim eve giderken yolda, inandırmak istiyordum kendimi bir şeye sanki. "Yeni bulmadık birbirimizi Su'yla, duygusal bir sürekliliğin içinden geliyoruz" diyordum, "kim ne derse desin, yaralı bereli değil sevgimiz, tersine gür, derin ve kökleri çocukluğumuza uzanan. Biliyoruz yadırgayanlar olduğunu, her şeye anlam verebilen bazıları, yanlış bir şeye bakar gibi bakıyorlar bize, anlam veremiyorlar. Ama bize ne bundan?"

Üç ölümün birinden, abisinin ölümünden yaralı Su'nun annesi daha çok; ne zaman Su'yu görmeye gitsem, sesini kısıp gizemleştiriyor, bir ölüm uzmanı gibi konuşuyor; birisine ya da birilerine abisini ve yengesini anlatıyor aynı sözlerle. "Dünyaya getirdikleri çocuktan bir Tanrı yapıp taptılar" diyor ve ekliyor, "ama sonra bir gün intihar edince o Tanrı, çok şaşırdılar, inanamadılar, dumandan boğulur gibi acılarında boğuldular. Öyle ki kavrulup kül oldu zavallı abim, hastane köşelerinde çürüdü yengem. Yani işte bir intihar sonrasının bütün yıkıntıları". Sonra bir başka anısı eski günleri kanatan: "Bana dedi ki..." deyip bir an susuyor, sonra yine başlıyor. "Yeter artık, kaçınıcı bu?" demesine karşın Su'nun, susmuyor, anlatıyor:

"Bir gelişlerinde buraya, hep sustu, hiç konuşmadı Kaptan; hemen her gün odaya kapanıp aynı plağı Çaykovski'nin 'Patetik Senfonisi'ni çalıp dinledi yüzlerce kez belki. Bir akşam yemek yiyorduk ki geldi, masaya oturdu; kendisini konuşturmak için, 'Kaptan olacaksın yakında, o uzun denizlerin o uzun ıssızlığına dayanabilecek misin?' diye sorduğumda, irkilir gibi oldu, yanıt vermedi hemen ama sonra incecik gülümseyip, 'Dayanırım' dedi, 'yakıcı ve yıkıcı bir yerden, cehennemden geliyorum ben'. İşte o an, ikisi birden kalktı yerlerinden annesi ile babası, onun üstüne yürüdüler, 'Yoo, hayır' diye bağıldılar, 'deme öyle, öyle deme, cehennemden değil, cennetten geliyorsun sen, bizim senin için yarattığımız cennetten'".

Su'ya ne zaman sorsam, o çocuksu sessizliği başlıyor, yorgun bakıyor ya da "Yok bir şeyim, geçer" diyor, sanki bir şeyden kaçıyor. Ama görüyorum, gün günden artıyor sol ayağının güçsüzlüğü, duraksıyor yürürken, evde duvarlara tutunuyor.

Hep açıklık yerlere, çıplaklıklara yağmaz ya kar, içimize de yağıyor bazen ve hiç üşümediğimiz gibi üşüyoruz. Öyle oldum o gün ben de işte, ışınlı (radyoskopi) yazanağının içeriğini öğrenince doktordan, dayanılmaz bir kar soğuğuyla doldum.

Sesini yutar gibi konuşuyor doktor, sanki fısıldıyor yazanağı yorumlarken, "Subtotal omurilik uru, yani bütüncül olmayan ek-sik nitelikli omurilik uru" diyor, "öyle küçümsenecek bir ur değil bu, bela bir ur. Bil ki bir sivilceye, küçük bir ura saklanıp geliyor ölüm bazen". Değişiyor sonra sesi doktorun, sesinde ve gözlerinin nesnesiz bir öfke, küçük küçük delilikler dolaşüyor ve bağırıyor: "Yok evlenmek, yok çocuk yapmak, yok şişmanlamak! Ne var? Bisiklete binmek, bisikleti en iyi arkadaş yapmak var!" ("Deli Doktor" doktorun adı, sonradan öğreniyoruz.)

Artık o günlerde değildik, öyle bir duygu; birlikte ürettiğimiz umutlar, düşler yoktu. Çocuksu bir gülümsemeyle yaklaşıp, "Kolumda yürüyebilirim çarşıya kadar" dedi Su, "yürü ve bisiklete bin" dedi doktor, biliyorsun. Ama söyler misin, Zonguldak gibi bir merdivenler kentinde nasıl bisiklete binilir?" Koluma girdi ve yürümeye başladık. Hastanenin hemen altındaydı yıllarca gidip geldiğimiz lise. Eski bir dostu bakar gibi baktık uzaktan, "Ders zilleri çalıyor içimde yürek hoplatan" dedi Su. Sonra kolumdan çıkıp birden, "Yorulдум" dedi, "yürüyemiyorum, minibüs bekleyelim".

Zonguldak'ın üzgün yollarından, sokaklarından geçip bir kartpostal güzelliğindeki esmer bir yapının (Hükümet Binası) arka bahçesinde, kalın gölgeli bir ağacın altına oturduk. İri güzel yapraklı sarmaşıkların türlü ağaçlarla sarmaş dolaş seviştiği, ortancaların, kan güllerinin, şebboyların, renk renk karanfillerin, daha öyle adını bilmediğimiz pek çok çiçeğin ortalığı kokuya boğduğu bir temmuz bahçesi mavi gölgeli. Az ötede liman, limanda birkaç küçük şilep, çatanalar, mavnalar, sandallar ve martıların uzun çığılığı.

"Ne içersiniz?" sorusuna garsonun, "Kahve" diyor Su, "iki Türk kahvesi az şekerli". Bakıp bana, "Sormadım sana" diyor. "Olsun" diyorum, "'ağu' da desen, içerim". Gülüyor. Sigara istiyor garsondan, "Var mı sigaran?" "Var" diyor garson, veriyor ve yakıyor çakmağıyla. "Canım ne çok sigara istiyor şu an, bilemezsin" diyor Su,

"oysa tek sigara içmedim yaşamım boyu, biliyorsun. Söyler misin, ne bu?" O an işte tam, döne kıvrıla bir yaprak düşüyor masaya. Ağzındaki sigarayı yere atıp ve yaprağı eline alıp acır gibi baktıktan sonra, "Bir yaprağın ölümü" diye mırıldanıyor, uzun uzun gülümsüyor.

"Ölüyor her şey" diyorum.

"Evren de mi?" diyor.

"Bing Bang'dan Big Crunch'a belki" diyorum.

Kahveler geldiğinde, "Höpürdeterek içelim, olur mu?" dedi Su. "Olur" dedim. Yan masaya bakıp, "Otursa şuraya biri, ne güzel olur. İşte o zaman çıkar höpürdetmenin tadı" dedi ve güldü, "ne çok yapardık çocukluğumuzda".

"Şımarıklığın üstünde" dedim. "Omuriliğimdeki ura şımarıyorum" dedi ve birden değişti yüzü, dalgınlaştı, en uysal gözleriyle baktı. "Korkmuyorum" diye mırıldandı, "nasıl koparsa kopsun fırtına, ne olacaksa olsun, korkmuyorum". Elimi tuttu, kısık, öl-gün bir sesle, "Şiir yazar bir pısrık değil de isyancı kalabalıkların önünde yürüyen, kıvılcımlar saçan bir devrimci olmayı ne kadar isterdim" dedi. Dalgın güldü, "Ama düşün ki yürüyemiyorum bile sana tutunmadan." Boynuma sarıldı, "Ne güzel yanında olmak senin, seninle yaşamak ne güzel" diye fısıldadı. Bütün yüzünü öp-tüm, "Çok güzelsin" dedim. "Güzel miyim gerçekten" dedi, "doğru söyle". "Doğru söylüyorum, güzelsin çok ama çok, denizin köpü-ğüne konmuş bir martı gibisin, çok güzelsin."

Kitaplığımdaki döküntüler arasında bulduğum küçük not def-terime eğri büğrü bir yazıyla şöyle yazmışım bir 13 Haziran günü: "Bir acıdan bir başka acıya geçer gibi öyle hep. Öyle ki uzakla-ra çağıran tren sesleri giriyor uykularıma; birden uyanıyor ve ne yapacağımı bilemiyorum. Belki de en ağır yalnızlığım benim bu; yarın ameliyat günü Su'nun, korkuyorum."

Korkularımız olsa da umutluyduk yine de hepimiz, bütün aile. Ur ameliyatla alınacak, eski günleri gelecekti Su'nun, öyle diyor-duk ama olmadı.

Unutamadım o akşamı; odamdaydım, yağmur camlara vuru-yordu. İki büklüm olup öğürdüm birden. "Yaşamın neresini boş-lamıştık ki böyle oldu?" diye düşündüm. Bulamadım. Dayanılmaz bir büyük acıydı göz göze geldiğimiz. Ameliyattan önce yürüteçle de olsa az çok yürüeyebilen Su, değil yürümek, oturamıyordu bile artık.

Ağır ağır gelen, geldi mi gitmek bilmeyen bir sis içinden, "Uza-ğız artık o güzel günlerden" der gibi bakıyor ve gözleriyle soruyor: "Bana noldu?"

Bir o, bir ben, ikimizdik odada; alnına yapışmış saçlarına do-kundum, ürperir gibi olup ve incecik gülümseyip gözleriyle sordu: "Bana noldu?"

Uzak da olsak birbirimizden, gitmiyor benden sesi; yağmur çi-seler gibi çiseliyor uzaklardan: "Bana noldu?"

Şimdi o, birkaç cılız kökü toprakta kalan devrilmiş bir ağaç, yenilmiş bakıyor yaşamı tükürürcesine. Aç kurtlar gibi ulusa da acıları, duymuyor, duymazlıktan geliyor, bakışları öyle. Bazen saçlarında gezdiriyorum ellerimi, çok ağlıyor. "Çiçekler topladım sana" diyorum, gösteriyorum, oralı olmuyor, bakmıyor gibi bakı-yor. Biliyorum, kanat vura vura havalanan bir kuş olmak bütün isteği. Çok kez, el ele, birlikte ağlıyoruz yoruluncaya kadar, sonra gülünecek bir şey bulup gülüyoruz; iyi oluyor çok, ona da bana da iyi geliyor ve sonra durmadan akşam oluyor, sanki birbirimize saklanıyoruz.

Odaya girer girmez duvara yapıştırılmış kâğıdı gördüm, Su'nun yazısını tanıdım:

"Yolcusuz trenler geçiyor gibiyim yağmurlar altında.
'Nerde?' diyor beni gören, bana beni soruyor"

"Kötü mü?" dedi.

"Çok kötü değil" dedim.

"Az kötü, öyle mi?" dedi.

"Evet, az kötü" dedim.

"En beğendiğin sevdâ şiiri 'Anabel Lee' mi?" dedi.

"Annabel Lee" dedim.

"Benim de" dedi.

Su'nun annesi ile babası, odanın en uç ve en gölgeli bir yerinde, çok gülünç ağlıyorlar Su'ya bakıp ve gülünç şeyler söylüyorlar; zor tutuyorum gülmemek için kendimi. "Öyle deme, iftira etme Tanrı'ya, her şey Tanrı'dan deme" diyor Su'nun babası, "Tanrı'nın suçu yok. Duygularımıza kör, her şeye açık bir yaşam içindeyiz".

Su'nun ayak tırnaklarını kesiyorum, yatağın ucunda ben, "Ne güzel ayakların var" diyor, eğilip öpüyorum iki ayağını da. "Tırnaklarım da güzel mi?" diyor Su. "Tırnakların daha güzel" diyorum; gülüyoruz. Yanımıza geliyor Su'nun annesi bir bana, bir Su'ya baktıktan sonra, "Üzme kendini, Tanrı'dan umut kesilmez" diyor Su'ya. "Sus" diyor Su, "yenildiğimi biliyorum". Bana uzatıyor elindeki tarağı, "Tarar mısın saçlarımı?" Tam taramaya başlıyorum, "Eğil az, bir şey söyleyeceğim" diyor Su. Eğiliyorum, "Uyandım ki yıldızlar içindeyim" diyor. Sımsıkı sarılıp birbirimi ze; kalıyoruz öylece.

Odadan çıkınca ben, Su'nun babası yanıma geldi, gözlerini gözlerime kaskatı dikti, "Ne demek bu?" dedi, "'Yenildiğimi biliyorum' ne demek, söyler misin?" "Bilmiyorum, Su'ya sormalı" dedim.

"Var mı bir isteğin?" deyince ben, "Var" dedi Su, "su sesi, ıtır kokusu, küf yeşili". Güldü: "Getirebilir misin?" "Getirebilirim" dedim. "O ikisi kalsın şimdilik" dedi, "su sesi yeter, bir derenin yeşil sesi. Hani bir köye gitmiştik bir zamanlar okulla; küçük bir dere vardı yamacında, öyle bir ses işte, öyle bir derenin sesi. Yıllar geçti, unutmadım".

Günlerce sürdü bu; her gittiğimde şaka yollu söylüyor, unutmuyordu. O gün orda ben yokmuşum, onun gördüklerini ben görmemişim gibi anlatıyordu. Öyle ki küçük küçük ayrıntılar bulup çıkarıyor, o gün ordaki arkadaşlarımızın adlarını, bazılarının okul numaralarını bile söylüyor, bir arkadaşımızın ağız mızıkasıyla "Samanyolu" şarkısını çalarken nasıl ağladığını anlatıyor, kendi de ağlar gibi oluyor, gözleri doluyordu. Bir gün, yine ordan söz açıldığında, "Şimdi orda, o güzel, küçük derenin yanında olsak seninle" dedi. "Gideriz bir gün" deyince ben, yorgun gülümsedi, "Nasıl ama?" dedi.

Zonguldak'ın üç-dört kilometre uzağındaki, daha önce birkaç kez gittiğim köye gidip geniş bir bahçede, kırık dökük bir köy evinin hemen yanından akan çağiltılı dereyi buldum. Bahçeye girer girmez, uzun sarı saçlı, çilli yüzlü küçük bir kız çocuğunu görünce, baygın sarılarla dolu bir buğday tarlasına girmiş gibi duyumsadım kendimi. Sonra annesi, sonra babası geldiler. Kendimi tanıtıp daha önce geldiğimi, derenin sesini ses alıcımaya yükleyip bir yakınım dinleteceğimi söyleyince, sanki anlamadılar, bir karanlığa bakar gibi baktılar.

Buğulu bir Zonguldak sabahı; Su'nun üstünde o en sevdiğim çiçekli entarisi. "Hiçbir şey sınırlamıyor beni, yaparım" dedim, "en güzel bulutlarla doldururum odanı, çam kokulu ılık eylül yağmurları yağdırırım pencerene".

Güldü Su, "Gerçekten mi?" dedi. "Gerçekten" dedim. "Hadi yap öyleyse" dedi, "en güzel bulutlarla doldur odamı, çam kokulu ılık yağmurlar yağdır pencereme".

Çıkarıp cebimden ses alıcıyı açtım, Su'nun hemen yanındaki sehpanın üstüne koydum. "Yeşil derenin ninnili türküsüne kuş sesleri karışıyor, dinle" dedim. Sonuna dek dinledi bana bakmadan. Bitince bana bakıp, "Sen yapabiliirdin bunu yalnız ve yaptın" dedi, "çılğınca bir sevinç duyuyorum şu an, inan".

"Ağlıyorsun ama" dedim.

"Ağlıyorum evet" dedi.

"Niye?" dedim

"Bilmiyor musun?" dedi.

"Bilmiyorum" dedim.

"Suus" dedi.

Gitgide büyüyor karanlığımız; belden aşağısı tutmayan Su, "Ağaçlaştım ben, hayır, eşyalaştım" diye bağıyor. Büyük yangınlar çıkartıyor kendi içinde, yemiyor, konuşmuyor, uyumuyor. Aşağı yukarı bir hafta on gün süren bu ağır günler, sonra birden bitiyor. Ne olduğunu bilmiyormuşum gibi, "Noldu?" diye sorduğumda, "Ağlıyor bütün anılarım, daha ne olsun?" diyor, gülüyor.

Belli etmemeye çalışsa da sesinden, bakışından eski özlemler geçiyor hep, biliyorum. Durup dururken ağlıyor, durup dururken gülüyor. Avutmaya çalışıyor ikide bir beni, "Boynu bükük durma öyle, sıkma canını, iyiyim ben" diyor, "yapıyorum her istediğimi, biliyorsun; kitap okuyorum, müzik dinliyorum, şiir yazıyorum, sigara içiyorum, evdekilerle ya da kendimle konuşuyorum; dahası aklıma sen geldikçe seviniyorum, dünyalar benim oluyor".

Gecenin ikisinde, üçünde ne zaman gelse Su'nun kız kardeşi beni çağırmaya, elinde o tek dize yazılı küçük kâğıtla geliyor, bırakmıyor onu hiç: "Bazen öylesin, bir yalnızlık gibisin çok aradığım." Gidiyorum.

Oda, sigara dumanı bembeyaz; "Ne çok içmişsin" deyince ben, "Bir zamanlar tiksindiğim şey, biliyorsun" diyor Su. Camları açıyorum; serin bir yağmur kokusu giriyor. "Yağmur yağacak, yağmur kokusu var" diyorum. "Sesinde uykular var" diyor Su, "ne çok uyandırıyorum seni, değil mi?" Yanına oturuyor, ellerini ellerime alıyorum; özel yapılmış sedyesini anlatıyor bana sevinç içinde: "Sedyeyle banyoya götürülebileceğim artık; evire çevire, köprüte köprüte yıkayabilecek beni annem ile Güllü" diyor, "yıkamadım doğru dürüst ne zamandır, biliyorsun; oramı buramı bezlerle, ıslak mendillerle sildiler".

Sonra Güllü'yü anlatıyor, gülüyor: "Okuyup üflüyor gelir gelmez beni, 'Görecen, iyileşecen' diyor, 'tutar benim dualarım'. 'Oku ama üfleme' diyorum, dinlemiyor, 'Üflüyorum ki sana gelsin dualar, başka yerlere gitmesin' diyor. Belki anlar da üflemez diye, 'Ne çok soğan seviyorsun öyle sen' diyorum. 'Ha' diyor, 'sevilmez mi soğan?'". (Çaycuma'nın bir köyünden Güllü; dağ dikenini gibi ya da kemikten yapılmış bir yontu sanki. Sesi erkek sesi. Her gün gelip ortalığı silip süpürüyor, Su'nun altını değiştiriyor. Ne zaman altı değiştirilse, büyük karanlığı başlıyor Su'nun; içine kıvrılmış gibi duruyor, bakmıyor, konuşmuyor, saçlarıyla yüzünü örtüyor; sanki üşüyor, içi titriyor.)

Sonra, "Az yaklaş, kulağını ver" diyor bana Su, yaklaşıyorum, "gül kokulu şaraplar içelim" diyor, "Olur, içelim" diyorum, "niye kulağıma söylüyorsun?" "Öyle yapardık ya çocukluğumuzda, unuttun mu?" diyor.

Sonra birden türkülere, şiiirlere gidiyoruz. "Uyandırılım mı ölüleri?" diyor Su. "Uyandırılım" diyorum. Gülmek istiyor da güllemiyor gibi bakıyor ve bir küçük çocuk gibi soruyor: "Kör sarmasıklar gibi içimizi saran o nedensiz can sıkıntısı nerden geliyor, biliyor musun?" Kendi yanıtıyor, benim yanıtlımı beklemiyor: "Nerden gelecek, içimizin o derin kuyusundan. Öyle bir kuyu ki öleceğimiz gün saklı orda. Saçmalıyorum, değil mi?" "Yoo, saç-

malamıyorsun, varoluşçu filozof Heidegger de böyle söylüyor aşağı yukarı" diyorum. Nedense çok gülüyor ve "memento mori" diye bağıyor.

- Ne demek o?

- Gülenlere, sevincini belli edenlere öyle dermiş ortaçağ papazları; bir yerde okumuştum: "Ölümü unutma!"

Kollarını uzatmış bana bakıyor, "O günlere gidelim" diyor, "canım o günleri, o günlerdeki seni, beni istiyor. Her sabah okula giderken el ele yürüdüğümüz o yollara, ne zaman yanından geçsek söz atmadan, elimizi sürmeden duramadığımız o çınar ağacına, defneler ormanı Emirgan'a, Monet'nin 'Öğle Yemeği' tablosuna öykündüğümüz o sabaha, o mor gölgeli ağaçlara gidelim".

"Başka?" diyorum.

"Yıllarca gidip geldiğimiz okula" diyor.

"Başka?" diyorum,

"Fransızca derslerinde senin yanına oturduğum o sınıfa" diyor.

"Başka?" diyorum.

"Birbirimize" diyor.

"Birbirimizde değil miyiz?" diyorum.

Bana bakıyor gözlerini ayırmadan, "Birbirimizdeyiz tabii" diyor yavaşça, "ama yıllar önce yağan bir yağmurda şimdi ıslanacağım gelmezdi aklıma hiç".

"İslandın mı?" diyorum.

"Sırılsıklam" diyor.

Nereye gitsem, ne yapsam, uykumda bile Su'nun sesi; gidip görmek istiyor oraları, bir zamanlar hemen her gün gördüğümüz o yerleri. "Olur, gideriz" deyince ben, küçük bir çocuk gibi seviniyor, ellerini çırpıyor. Öyle görmüyor muyum onu, içimde sıcak bir haziran duygusu.

Bir pazar sabahının ilk ışıklarında Zonguldak; yollar, sokaklar boş. Sanki eski günleri dolaşıyoruz bir bir, eski karları, eski yağmurları, eski rüzgârları. "Dur" dediğimiz yerde duran özel cankurtaran aracında, sürücünün dışında üç kişiyiz; hasta arabasındaki Su, ben ve bir görevli. "Duralım" der demez ben, duruyor araç ve Su'nun yattığı hasta arabasını dışarı çıkarıyor görevli hemen.

Buram buram yosun ve çürük kokan liman, martılı iskele, ortasından kömür yüklü sinirli trenlerin geçtiği cadde, çok dalgalı denizlerde su tozlarının uçuştığı Emirgan, yeşil bir tepenin üstünden bir altın kartal gibi Zonguldak'a bakan lise, sonra evlerimizin sessiz yolları, sonra koyu gölgeler içinde uyuklayan koruluklar...

Ne çok arkadaşımız vardı yıllardır görmediğimiz, unuttur gibi olduğumuz. "Çağırsak da gelseler bir gün" deyince ben, sevinir gibi oldu Su, demedi ama bir şey.

Bulutlu bir günün ortasında, "Belki gelirler, belki gelmezler" dedirten bir kuşkuyla bekledik; ellerinde çiçekler, kitaplar, öyle geldiler; yedi-sekiz kişiydiler, hemen hepsi okuldan arkadaşımız.

Yedik, içtik, sarmaş dolaş olduk, ölmüş zamanlar içinden eski günlere gittik. Aman o ne şarkılar, ne türküler, ne şiirler. En hüznü şeyleri gülünçleştirdik, en gülünç şeyleri hüznleştirdik, zaman zaman kendimizden kopup, uzaklara savrulduk. Akordeon çaldı bir arkadaşımız, yorgun tangolar. Dans ederken bazıları, biz fotoğraf çektirir gibi yanak yanağa durduk Su'yla. Hem ağlıyor hem gülüyordu Su'nun yüzü, kırık dökük sevinçler vardı. Onlar gidince, azalır gibi olduk ikimiz de rüzgârsız uçurtmalara döndük, kendi içimize düştük. "Geldiler ve gittiler" dedi Su. "Evet, geldiler ve gittiler" dedim. "Ölecekmişim gibi baktılar bana, değil mi?" dedi. "Nolur yapma" dedim. "Haklılar ama" dedi. Çok geçmedi, yağmurlu bir Zonguldak akşamında, "Okur musun?" diye bir kâğıt uzattı bana Su, "Son şiirini"

"SON

Dökülen yapraklar gibi bakma öyle.
Kitap aralarındaki çiçekler gibi bakma.
Kıyıya vuran dalgalar mı getirdi seni?
Bana öyle bakma, beni ağlatma.

Bir masalda bulmadık birbirimizi biz.
Buzdan yalnızlıklarda, kuş ağlamalarında
Uzat ellerini, sisler içinden bakma.
Bana öyle bakma, beni ağlatma.

Ne bu ayak sesleri, kim kimden kaçıyor?
Yarım kalışlar, bitişler, kurşunlanmış kuşlar mı var?
Yaklaş biraz, yıllar ötesinden bakma.
Bana öyle bakma, beni ağlatma."

"Günaydın" demeye gidiyorum Su'ya her sabah, bir isteği olup olmadığını soruyorum. Söylüyor bazen, bazen "Yok" diyor.

Bir nisan sabahı (6 Nisan, unutmadım) yine gittiğimde, solgun gülümsedi, "Ne söyleyeceğim, biliyor musun?" deyip sustu, utan-
gaç baktı. "Dinliyorum söyle" dedim. "Ayağa kalkmak, yürümek
istiyorum ben" diye fısıldadı, "o eski oturduğumuz evin avlusun-
daki yaşlı erik ağacının çevresinde saatlerce dönüp durduktan
sonra ölen o kurt köpeğimiz gibi dönmek, dönmek..."

Olduğum yere çöküp küçük bir çocuk gibi ağladım. "Ağlama"
dedi Su'nun ağlamaklı sesi, "nolur ağlama korkuyorum".

(Yaşlı kurt köpeği -"Kral"dı adı- çok yakındı kurda, nerdeyse
kurt. Bir bizi yaklaşıyor yanına, gökteki kuşlara, bulutlara hav-
lıyor. Başladı dönmeye erik ağacının çevresinde bir sabah; yazdı.
Kan oldu sürtünmekten ayakları, yerler kan oldu. Çaputlar bağla-
dı Su'nun annesi ayaklarına, bebe patikleri giydirdi. Dirense de ne
kadar, çöktü sonunda, kirli bir su aktı ağzından, öldü.)

Su'yla lisedeydik o günler; "kurtların yabanıl tarihi"ni okuduk. (Onlar ki yüksek dağların ağır kışlarında ölüme erken başlayan aç kurtlar; onlar ki karla kaplı buzdan bir yalnızlığı yalayıp ısırarak kurtlar; onlar ki günü gelince, açlıklarını gidermek için doğanın öğrettiği kanlı bir töreyi yerine getiren kurtlar.)

Su, "Sonunu sen anlat" dedi. "Hayır, sen" dedim.

(Yan yana sıralanıp ve bir çember oluşturup dönmeye başladılar. Saatlerce, günlerce belki. Ne zaman ki içlerinden birinin gücü tükenip yürüyemez oldu ve düştü, çullandılar üstüne birden, parampaşa edip yediler.)

Su, "Kurt yasası bu, önemli olan düşmemek" dedi. "Evet" dedim, "kurtlukta yere düşeni yemek yasa. Kurt köpeğindeki başka ama biraz; öleceğini anlayıp dönmeye başlıyor ve düşmezse ölümden kaçacağını umuyor".

"Ben artık ortasıdayım karanlığın" der gibi bakmıyor Su, anlamsız susuşları, seslenişleri yok. Öyle durup dururken, hiç yeri yokken ağlamalar, gülmeler girmiyor sesine, "Al götür beni buradan, beni çabuk ölümlere götür" demiyor bakışları. Bacakları çok şiş, nerdeyse beli kalınlığında. Bacak ve ayak eklemleri donmuş gibi kaskatı, oynamıyor. Derin oyuklar açan, kemiklere işleyen yataklar yaralarını kendini bana iterek, iter gibi yaparak gösteriyor ve sanki kendisiyle şakalaşılıyor. Babasının ölümüne yanıyor içi çok, "Çok üşüttü beni, donuyorum" diyor, mor bir gölge düşüyor gözlerine, "her şey bitti, annenin dargınlığı bitmedi" diyor.

İş yapmak istiyor canı; ortalığı silmek süpürmek, tuvaleti temizlemek, bulaşık yıkamak, yemek yapmak, kedileri doyurmak, çiçekleri sulamak ve en çok da "unutulmuş kuşları uçurmak kafeslerinden".

Zaman zaman sedyenin üstünde yıkarken onu annesiyle Güllü, "Sen bakma" diyor bana, "git sen". Başını yana yatırıp öyle yıkıyorlar saçlarını. Belli ki çok acı çekiyor, ağlar gibi sesler çıkarı-

yor, sonra bana bakıp gülümsüyor; havayı emer gibi ağzı; sanki o eski güzel günlerimizi öpüyor.

Çok sık ve çok kötü kesiyor saçlarını annesi, kırpık kırpık yapıyor. Ne zaman kesilse saçları, soruyor: "Saçlarım nasıl?" "Keçiye dönmüşsün" diyeceğimi biliyor ve gülerek bakıyor. Öpüp kokluyorum saçlarını.

Bu böyle yıllarca.

Sırılsıklam ağaçlar altında Su'yu düşünüyorum; eski günlerden sesi geliyor, "Ne şiir yazmak, ne seni görmek var bundan sonra artık, ağlamam bundan" diyor ama ağlamıyor, gülüyor. "Ağlamıyor, gülüyorsun" deyince ben daha çok gülüp, çok eskiden ikimizin de okuduğu o romandaki Kızılderili gibi "İçine göm beni, emi?" diyor, "yaşadığı topraklarda gömülmesine izin verilmeyen karısını sırtında uzaklara taşıyan ve onun ölüsüne, 'Seni içime gömdüm' diyen Kabrero gibi".

Hastane günleri. Şehrin sesi yok. Geldiğini bilsek de ölümün, sarısı çok bir yalnızlıktan, bir yangının içinden bakıyor gibi değiliz ikimiz de. Önce sol, sonra sağ bacağı kasıktan kesilecek Su'nun. Elimde üç çiçekle gidiyorum; kırmızı bir gül, pembe bir lale, beyaz bir papatya. "Biliyorum anlamını" diyor Su ve gözleri bende, soruyor: "Bu sesler ne?" Kendi sorusunu kendi yanıtlıyor: "Yağmurdan şarkılar var camlarda..."

Düşte gibiyim; ağzı bitti, görünmez oldu. Gözleri söndü, içine çöktü, yüzü düzleşti, yüzü yüz olmaktan çıktı, beyaz bir kâğıda dönüştü. Sürmedi ama çok, eski yüzü yine geri geldi.

Gözlerimi ayırmadan kendisine baktığımı görünce, "Bakma öyle, belleğinde çirkinliğim kalmasın" diyor. "Yoo, hayır" diyorum, "çok güzelsin, bir kucak gül gibisin".

Öyle bir ölüm bu, ince bir ölüm, rengini ve kokusunu çoktan unutmuş bir çiçeğin ölümü, içimdeki anı defterine, "İşte geldi ölüm, işte sıfırı vuruyor bütün çalar saatler" diye yazdığım bir ölüm. Öyle hemen yanıt veremiyorum yıllar sonraki sorusuna bir sesin. (Kimin sesi? Annemin mi, babamın mı, kız kardeşimin mi, bilmiyorum.)

"Öyle misin hâlâ, kara yasta mısın?"

İkinci kez sorunca, "Hayır" diyorum, "ama yaşlanmayan acılarım var".

(Her şey onunla çoğalırdı; yeri gelir kavga eder, yeri gelir sevişirdik, o hep camlara ağlardı. Son kez baktığımda, karlanmış bir güzelliği vardı ağlamaya çağıran.)